

Kohtuullinen elämä

Kärsimyksen keskipisteessä

Kohtuuttomat terveiserot

**Kohtuullisuus
kristillisenä hyveenä**

- 3 Pääkirjoitus** Kohtuullista elämää etsimässä ja edistämässä
- 4 Diaari**
- 6 Kuvassa** Auli Ylinaatu
- 8** Kohtuus kaikessa
- 10** Kärsimyksen keskipisteessä
- 11** Yhteisvastuun arkienkelit juhlivat työn merkeissä
- 12** Martat ohjaavat hyvään – kohtuulliseen elämään
- 14** Teemavuosi torjuu köyhyyttä ja osattomuutta
- 16** Kohtuullisuus kristillisenä hyveenä
- 18** Hyvän elämän avaimet
- 20** Kohtuuttoman elämän keventäminen
- 22** ”Suurin toiveeni on saada jatkaa tässä työssä”
- 24** Luostari elämäntapana
- 26** Voimia vanhemmille, mahdollisuuksia lapsille
- 28** Kohtuullisen elämän jäljillä
- 29 Menninkäinen**
- 30** Kristillistä rakkautta
- 32** Pitkä taival Karjalasta Riihimäelle
- 33** Vanhustyön strategia nostaa esiin vanhusten asioita
- 34** Kuka kuuntelee köyhää?
- 36** Kohtuuttomat terveyserot
- 38** Diakonia ja terveys -hanke Rovaniemellä
- 40** Onko sianlihantuotanto eettistä?
- 42 Henttiset**
- 44** Romania on täynnä kulkukoiria ja lähimmäisenrakkautta
- 46** Tukipiste Solmu auttaa elämänkysymyksissä ja -vaikeuksissa
- 48** Diakoniatyön rooli yhteiskunnallisten muutosten analysoijana
- 50** Nuorten Palveluryhmä 20 vuotta
- 51** Diakonian vuosikirja 2009 Työ ja osallisuus
- 52** Diakonia-lehti 50 vuotta
- 54 Kirjat ja levyt**
- 56 Iltahartaus** Kohtuuttomuuden sudenkuoppa

6

22

34

Anssi Pusaari

44

JULKAISUJA

Diakonia ry
Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö
Suomen Diakonialaitosten Liitto
Diakoniatyöntekijöiden Liitto
Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö
Kirkkopalvelut
Suomen Kaupunkilähetysten Liitto
Suomen Merimieskirkko
Espoon Diakoniasäätiö
Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö

HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA
Antti Lemmetyinen

KUSTANTAJA

Kustannus-Osakeyhtiö
Kotimaa

TOIMITUSKUNTA

Tommi-Pekka Liias
Minna Mannert
Jussi Mursula
Irene Nummela
Terttu Pohjolainen
Maija Sankari
Ilkka Sipiläinen
Asta Turtiainen

TOIMITUS

PL 185
00161 HELSINKI

PÄÄTOIMITTAJA

Kalle Kuusimäki
p. 050 501 2901

TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ

Raïli Suviranta
p. 050 540 6192
raïli.suviranta@evl.fi

TOIMISTOSIHTTEERI

Eila Karkkunen
p. (09) 1802 456
eila.karkkunen@evl.fi

TAITTO JA KUVANKÄSITTELY

Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET

Eila Karkkunen
p. (09) 1802 456
eila.karkkunen@evl.fi

TILAUSHINTA KOTIMAAHAN

Tilaushinta kotimaahan 34 €/vuosikerta, ulkomaille 36 €/vuosikerta, opiskelijahinta 16 €. Osoitetietoja voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille.

KANSI:

Kalle Ahonen

LEHTI ILMESTYY

6 kertaa vuodessa
Numero 2 ilmestyy 8.4.2010
Lehden teemana
Perhediakonia

ISSN 0355-8797

Kirjapaino Uusimaa, Porvoo

ILMOITUSHINNAT:

mustavalkoisena 1 e / pmm
nelivärisenä 1,30 e / pmm
Ilmoitushintoihin lisätään arvonlisävero 22 %.

ILMOITUSMYynti:

Seija Kosunen, puh. 020 754 2270
seija.kosunen@kotimaa.fi

ILMOITUSTEN VASTAANOTTO JA VALMISTUS:

ilmoitusmyynti@kotimaa.fi
puh 020 754 2000

Kohtuullista elämää etsimässä ja edistämässä

Vuoden 2010 alusta on käynnistynyt uusi kirkon kaksivuotinen diakoniateema "Kohtuullinen elämä". Elämän kohtuullistaminen on välttämätöntä ainakin kahdessa mielessä. Useimpien meistä tulee kohtuullistaa elämäämme, jotta heikoimmassa asemassa olevien elämä olisi kohtuullista. Tämä on välttämätöntä niin luonnonvarojen ja elinympäristön turvaamisen kuin hyvän elämän edellytysten oikeudenmukaisen jakamisen kannalta.

Jokapäiväistä leipää ei pyydetä vain itselle vaan yhteisesti jaettavaksi. Katekismus opastaa tässä seuraavasti: *"Pyyntö anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme ohjaa meitä toisten tarpeiden huomioon ottamiseen ja kohtuulliseen elämäntapaan. Jumalan hyvyys velvoittaa meidät jakamaan omastamme ja huolehtimaan siitä, että kaikilla on riittävä toimeentulo."* (Katekismus 1999, 70.)

Näyttäisi siltä, että suomalaiset veronmaksajat olisivat edelleen varsin halukkaita pitää heikoimman puolta ja jakamaan omastaan jopa verotusta kiristämällä. Yhteiskunnallisten päätösten ja uudistusten tulisi nyt testata tämän eetoksen kestävyys ja kantavuus.

Kohtuullista elämää voi lähestyä myös toisesta näkökulmasta. Nuorempi polvi puhuu tällä hetkellä "downshiftauksesta", elämäntapaa muutetaan yksinkertaisemmaksi, hitaammaksi ja ekologisesti kestävämmäksi. Työhön uppoutumisen, kiireen ja shoppailun sijasta keskitytään ystäviin, perheeseen, yksinkertaisempaan asumiseen, ruokaan, pukeutumiseen. Siis kohtuullistetaan elämäntapoja, erityisesti kulutusta.

Ilmiö tuntuu tervehenkiseltä. Toki se on lähtökohtaisesti hieman elitistinen, koska täytyy olla työtä ja elintasoa ennen kuin alkaa puhua

sen kohtuullistamisesta tai yksinkertaistamisesta. On silti järkevää ja tervehentävää kysyä yhteiskunnassa laajemminkin, mistä hyvä elämä muodostuu. Yksipuolisen talouskasvupuheen katveessa usein varsinainen päämäärä – hyvinvoinnin lisääminen – unohtuu. Yleismaailmallisen taantuman ja ilmastonmuutoksen myötä keskustelu hyvän elämän ja onnellisuuden edellytyksistä näyttää voimistuneen. Useimmille meistä se toki merkitsee "downshiftausta", mutta monille – etenkin kehitysmaissa – "upshiftausta".

Juhlan aiheita

Diakonia-lehden ensimmäinen numero julkaistiin vuonna 1960; lehti täyttää siis kunniaakkaat 50 vuotta. Luomme vuoden aikana katsauksen menneeseen - mitkä asiat ovat olleet ajankohtaisia diakonialle ja yhteiskuntatyölle menneinä vuosikymmeninä? Tänä vuonna pyöreitä vuosiaan juhlistaa myös Yhteisvastuukeräys, joka on nyt 60 vuoden ajan luonut toivoa ja siivittänyt joka vuosi kymmeniä tuhansia arkienkeleitä tekemään hyviä töitä. Onnea ja siunausta kaikille vastuunkantajille!

– KALLE KUUSIMÄKI

Kuolenko minä – Miten työntekijänä käsittelen luopumista ja kuolemaa?

Aika: Ke 17.3.2010 klo 9.30–16

Paikka: Keskustan seurakuntatalo,
Isokatu 17, 90100 Oulu

Kohderyhmä:

Koulutus on suunnattu henkilöstölle, joka työskentelee ikääntyneiden parissa palvelutaloissa, vanhainkodeissa, kotihoidossa, palvelukeskuksissa tai terveyskeskuksissa sekä seurakuntien papeille ja diakoniatyöntekijöille. Koulutus sopii myös sosiaali- ja terveysalan oppilaitosten opettajille sekä muille asiasta kiinnostuneille.

Sisältö:

Seminaarissa osallistujia rohkaistaan työssään käsittelemään luopumiseen ja kuolemaan liittyviä kysymyksiä. Tavoitteena on tukea ja parantaa osallistujien valmiuksia kohdata omaiset ja vanhuksset kuoleman lähestyessä.

Osallistumismaksu:

80 € sisältäen kahvit ja luentomateriaalin. Lounas ei sisälly hintaan

Ilmoittautumiset:

Viimeistään viikkoa aikaisemmin
www.vtkl.fi>Tapahtumat tai koulutus@vtkl.fi.

Koulutuspäivä laskutetaan etukäteen ilmoittautumisen jälkeen.

Lisätietoja:

Kirsten Borgström, koulutus@vtkl.fi,
050 309 7848

Irene Nummela, irene.nummela@evl.fi,
050 5846 897

Katriina Jokela, katriina.jokela@vtkl.fi,
050 5942 546

Koulutuksen järjestää Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö ja Vanhustyön keskusliitto.

Kutsuttu välittämään -koulutuspäivä

Perjantaina 19.3.2010 klo 10–16
Kirkkohallituksen juhlasalissa,
Satamakatu 11, Helsinki

Koulutuksen tarkoitus on kehittää valmiuksia kohdata ja tukea yksilöä ja perhettä yllätysraskaustilanteessa tai abortin jälkeen.

Kohderyhmä: seurakuntien työntekijät, koulujen terveydenhoitajat, sosiaalityöntekijät, neuvolahenkilökunta

Hinta: 25 € (sisältää kahvit)

Ilmoittautuminen 9.3.2010 mennessä:
arja.kunnala@evl.fi

Diakonia-lehti juhlii koko vuoden

Diakonia-lehti täyttää vuonna 2010 pyöreät 50 vuotta! Tänä vuonna käsittelemme taas yhteiskunnan ja kirkon kentän tärkeitä kysymyksiä yhtä laadukkaasti kuin edellisinäkin vuosina. Olethan varmistanut itsellesi mielenkiintoista luettavaa vuodelle 2010.

Vuosittainen tilaus 34 €, opiskelijoille 16 €. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: eila.karkkunen@evl.fi

Teemoja

- No 2.** Perhediakonia, ilmestyy 8.4.
- No 3.** Laki diakonian tukena, ilmestyy 4.6.
- No 4.** Kirkko rauhan rakentajina, ilmestyy 2.9.
- No 5.** Sukupolvisopimus katkolla?, ilmestyy 28.10.
- No 6.** Pyhä, diakonia ja arki, ilmestyy 22.12.

2010 on siirtolaisuuden teemavuosi

Siirtolaisuuden teemavuosi kehottaa tutkimaan kristillisen seurakunnan olemusta, tarkoitusta ja identiteettiä suhteessa kansainväliseen muuttoliikkeeseen. Seurakuntaa kannustetaan kehittämään toimintaansa ja jumalanpalveluselämänsä sellaiseksi, että eri puolilta maailmaa muuttaneet ihmiset voivat kokea aitoa kristittyjen yhteyttä ja osallisuutta. Siirtolaisuuden teemavuosi haastaa myös kirkkoa ja seurakuntia rasismiin ja syrjinnän vastaiseen työhön.

Lisätietoja siirtolaisuuden sivuilta osoitteesta www.evl.fi/siirtolaisuus2010

Terveiden ja sairauden kysymykset diakoniatyössä neuvottelupäivät 12.2.2010

Diakoniatyön ajankohtaisia tutkimuksia ja kehittämistyötä

Paikka: Diak Etelä, Helsinki, Sturenkatu 2, Auditorio 119

Tilaisuuden avaa piispa **Mikko Heikka**. Neuvottelupäivässä julkaistaan **Raili Gothónin** ja **Eila Jantusen** tutkimus *Käsitteitä ja käsityksiä diakoniatyöstä ja diakonisesta työstä*.

Lea Rättyä alustaa keskustelua väitöskirjansa *Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa* pohjalta. **Mirva Kuikka** kertoo Oulun hiippakunnan diakonian Terveiden edistämisen hankkeista seurakunnassa. Tervetuloa! Tarkempi ohjelma on osoitteessa

<http://www.evl.fi/kkh/to/kdy/terveydenjasairaudenkysymykset.pdf>

Tiedustelut: Raili Gothóni, raili.gothoni@diak.fi, Tiina Saarela, tiina.saarela@evl.fi, 050 3448573

Ilmoittautuminen 8.2. mennessä teija.saloranta@evl.fi

Neuvottelupäivä on maksuton

Diakonian merkki

Seurakunta, diakoniajärjestö, hiippakunta ja Kirkkohallituksen diakonia ja yhteiskuntatyö voivat myöntää yhteistyökumppanilleen Diakonian merkin tunnustukseksi diakonisesta toiminnasta.

Merkki on tarkoitusta varten suunniteltu hopeinen rintamerkki.

Merkkiä voidaan kantaa arjessa ja juhlassa tai säilyttää kivistä valmistetussa telineessä.

Diakonian merkki annetaan henkilölle tai yhteisölle, joka toiminnassaan tai päätöksenteossään on toiminut yhteistyössä diakoniatyön kanssa. Merkin saaja on huomannut ihmisen ja tehnyt työtään sydäntään kuunnellen ja kristil-

listä lähimmäisenrakkautta toteuttaen.

Merkki kertoo kantajansa inhimillisyydestä.

Seurakunnan kirkkoneuvosto/seurakuntaneuvosto, järjestön hallitus, hiippakunnan tuomiokapituli tai KDYT myöntää Diakonian merkin kirkon viranhaltijan tai järjestön edustajan hakemuksesta.

Yhteisö pitää luetteloa myöntämistään huomionosoituksista.

Diakonian merkkiä myy Diakonia ry. Merkin hinta on 90 euroa sekä postituskulut.

Tiedustelut

eila.karkkunen@evl.fi tai (09) 1802 456.

Oikeus ja kohtuus

Rauman seurakunnan diakoniatyöntekijä Auli Ylinaatu pohtii kohtuuden mitaa diakoniatyössä.

Kohtuus on tuntuma mitasta, jolla ei ole tarkkoja määriä. Se tarkoittaa sitä, että jotain on sopivasti ja riittävästi, ei liian vähän, mutta ei liikaakaan.

Mitat ja määritelmät ovat toisaalta tärkeitä, mutta diakoniatyössä on **Auli Ylinaatun** mielestä ennen kaikkea nähtävä ihminen ja kuunneltava häntä.

– Armo on diakoniatyön normi, hän sanoo ja muistelee Roomalaiskirjeen kohtaa. *Ratkaisevaa ei siis ole, mitä ihminen tahtoo tai ehtii, vaan se, että Jumala armahtaa.*

Kohtuullisuus itseään kohtaan

Auli sanoo tekevänsä diakoniatyötä omalla persoonallaan ja olevansa ”vanhanaikainen diakonissa”.

Johanna Soininla

– Tämä on edelleen maailman parhain ammatti, hän väittää iloisena reilusti yli 30 vuoden kokemuksella.

Auli valmistui Porin diakoniaopistosta diakonissaksi vuonna 1973. Ensimmäinen työpaikka löytyi Piikkiön seurakunnasta, siellä hän piti vastaanottoaan kotinsa eteisessä. Rauman seurakunnan virkaan hän tuli vuonna 1979.

– Työalaani kuuluivat silloin, niin kuin nytkin, yleisdiakonian lisäksi erityisryhminä romanit ja mielenterveyskuntoutujat.

Erilaisten ryhmien, kerhojen ja leirien lisäksi hänen työmuotonaan on yksilötyö. Osallistujamäärät ovat kasvaneet erityisesti mielenterveyskuntoutujien ryhmissä. Heidän toiveidensa mu-

kaisesti vuoden toiminnassa on ollut mm. useita leirejä.

Neljä vuotta on toiminut Aulin ideoima Virkistysbändi. Mielenterveysongelmista kärsivät nuoret miehetkin ovat innolla opetelleet musiikkiterapeutin ohjauksessa bändisoittoa. Seurakunnan nuorisotyön bänditilat ja soittimet on saatu ryhmälle käyttöön.

Romanityössä osallistujamäärät vaihtelevat. Auli kertoo hymy huulillaan viime jouluna järjestetyn romanityön konsertin keränneen paljon väkeä kauempaakin.

– Tuntui ihmeelliseltä nähdä romanien Pyhät soturit -kuorossa vuosia sitten kohtaamani pienet pojat laulamassa nyt aikuisina miehinä.

Auli myöntää, että työn innostavuus-

nessa on myös loukkunsa. Kohtuullisuus itseään kohtaan on eduksi myös asiakkaille. Työntekijän on hänen mielestään itse huolehdittava jaksamisestaan.

Hiljaisuuden viljely ja hiljentymisen ovat olleet Aulille itselleen tärkeitä löytöjä. Voimia ovat antaneet myös hänen elämän suuriksi lahjoiksi nimeämänsä puoliso, lapset ja kahdeksan lastenlasta.

– Diakoniatyöntekijän on itse etsittävä oma tiensä rukouksen sanoin: *”Herra osoita minulle tiesi ja tee minut halukkaaksi sitä kulkemaan.”*

Ihmisen hätä on aina kohtuutonta

Rauman seurakunnan diakoniatyössä vastaanottoaika on etukäteen varattava. Auli on soveltanut kaksi vuotta käytössä ollutta systeemiä omana vastaanottopäivänään.

– Kun ovikello soi, menen katsemaan, mitä asiaa soittajalla on. Ohjaan hänet sitten eteenpäin, jos en voi itse häntä auttaa.

Mielenterveysongelmiin liittyvät keskustelut ovat Aulin työssä lisääntyneet. Hän katsoo sen liittyvän mielen terveyden avohuollon palvelujen karsimiseen. Viime vuoden marraskuussa hän kirjasi käyneensä 17 etukäteen varattua pitkää keskustelua.

– Minusta on merkittävää, että he tulevat tänne. Se on jo suuri asia.

Raumalla diakoniatyön avustustyöstä vastaa tiimi, joka käsittelee avustusanomukset. Aikaisemmin avustusasioita käsiteltiin työntekijöiden palaverissa, mutta kun anomusten määrä lisääntyi, päädyttiin uuteen järjestelyyn.

Avustusasukkaat ohjataan tämän tiimin työntekijöille. Auli tekee oman erityisalanasiakkaiden anomukset ja vie ne tiimille.

– Oikeudenmukaisuus ja demokratia ovat diakoniatyön perusteita. Siksi perustarpeita koskeva avustusanomus tehdään vain, jos asiakas on esittänyt sosiaalitoimen normilaskelman, jolloin hän ei ole saanut apua yhteiskunnalta.

Elämä ei tule valmiiksi, eikä ihminen. Olemme vielä matkalla.

Auli toteaa hyvinvointiyhteiskunnan pitävän periaatteessa sen heikoimmistakin jäsenistä huolta, mutta aukkoakin on. Ihmisten ongelmat ovat monimutkaisempia kuin ennen ja avun tarvitsijoita tulee nyt joka puolelta.

Hän kertoo ihmisistä, joilla huono-osaisuus on siirtynyt sukupolvesta toiseen. Syrjäytyneen leiman saaneen on tänä päivänä erittäin vaikea päästä määritelmästä.

– Näillä ihmisillä ei ole lähipiirissään muuta mallia tai peiliä. Heillä ei ole kokemusta siitä, että tilanne voisi muuttua paremmaksi. Siksi diakonian tehtävä on tuoda heidän elämäänsä toivon ja välittämisen näkökulmaa.

Köyhyyden takana on osattomuutta ja ulkopuolisuutta, siihen kokemukseen saatetaan diakoniatyön ovelta käydä pyytämässä vaikka verenpaineen mittausta. On helpompi pyytää konkreettista toimenpidettä kuin kerjätä tai anoa armoa.

Mutta on toki ihmisen yritettävä ratkoa itse elämänsä solmuja siinä määrin kuin se on mahdollista.

On kohtuullista ottaa ihminen todesta

Diakoniatyö on Aulin kokemuksen mukaan ihmisen kokonaisvaltaista kohtamista. Käytännössä se on ihmisen elämäntilanteen kuulemistä ja näkemistä, eri tahojen kanssa yhteistyössä tilanteen kartoittamista, ohjaamista ja tukemista.

Diakoniatyö kulkee ihmisen vierellä. Se tarkoittaa sitä, että työntekijä ei asetu autettavan yläpuolelle, vaan on ihmisenä ihmisen rinnalla.

Aulin mielestä diakoniatyössä pitäisi olla aina mahdollisuus yksilölli-

siin ratkaisuihin. Se edellyttää laajem-
minkin joustavuutta.

Hänen mielestään puhuminen ei ole aina paras tapa auttaa ihmistä. Toivo ja ilo saattavat löytyä ihan pienistä asioista. Onpa Auli joskus tiskannutkin asiakkaan tiskit. Hiljattain hän lähti asiakkaansa pyynnöstä tämän tueksi sairaalaan kokeisiin.

– Diakoniatyöntekijä voisi olla ihmiselle peili, niin että hän saattaisi kohtuudella elää ongelmiensa kanssa.

Toisen elämää ei voi muuttaa, eikä ole tarkoituskaan. Auli vertaa tilannetta vanhemman neuvoihin aikuiseksi kasvaneelle lapselleen: Sinä päätät itse, voin vain sanoa, mitä ajattelen.

Vaikka kuinka kaikki ympärillä muuttuisi, ihminen ei muutu. Ihminen erehtyy, tekee vääriin, epäonnistuu, on taitamaton. Keskeneräisyys ja vajavaisuus ovat ihmisen osa. Samoin on selvää, että köyhyys ja huono-osaisuus pysyvät.

Kohtuus on armollisuutta

Diakoniatyö vaatii suunnittelua, mutta kaikkeen ei voi varautua. Teoriat antavat turvaa, mutta Auli on kokenut niiden vuosien myötä karisevan, kun eletyn elämän käytäntö alkaa vaikuttaa.

Opiskelija oli erään asiakkaan lähdettyä kysynyt Aulilta, mitä menetelmää hän käyttää tämän ihmisen kanssa ja kuinka pitkäksi hän arvioi asiakassuhteen muodostuvan?

– Kunnes kuolema meidät erottaa, vastasin hänelle.

Aulin mielestä diakoniatyössä ei saisi tottua tai kyynistyä ihmisen hädälle. Koko ajan on muistettava myös oma ihmisyytensä, rikkinäisyytensä ja keskenkäisyytensä. Työntekijä on samalla viivalla asiakkaitensa kanssa.

Elämä ei tule valmiiksi, eikä ihminen. Olemme vielä matkalla.

– Diakoniatyökään ei tule valmiiksi, koska rinnalla kulkeminen on pitkä prosessi, muistuttaa Auli Ylinaatu.

– JOHANNA SOINTULA

**Kirkon Diakoniatyön,
Yhteisvastuu-
keräyksen ja Kirkon
Sosiaalifoorumin
yhteisenä teemana
vuosina 2010–2011 on
KOHTUULLINEN ELÄMÄ.**

Kohtuus

Kohtuullisuus hyveenä

Kohtuullisuus on yksi kardinaalihyveistä. Tätä hyvettä tarvitaan erityisesti nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa tuloerot kasvavat ja köyhät vajoavat entistä syvemmälle. Hyveenä kohtuullisuus on erilainen kuin oikeudenmukaisuus. Kohtuullisuus edellyttää meiltä jokaiselta omien resurssiemme mukaista yhteisöllistä aktiivisuutta. Oikeudenmukaisuuden vaatimuksissa voidaan vedota lakeihin ja olemassa olevaan normistoon, jolloin – ainakin nykytilanteessa – ulkona pysyvät ne, jotka siellä jo ennestäänkin ovat olleet. Kohtuullisuus puolestaan pakottaa meidät miettimään sitä, miten minä omaa elämäni kohtuullistamalla voin olla auttamassa toista ihmistä saavuttamaan edes kohtuullisen hyvinvoinnin tason. Omia vaatimuksiamme kohtuullistamalla voimme olla nostamassa niitä, jotka pitkäaikaistyöttömyyden, asunnottomuuden tai henkilökohtaisten ongelmien vuoksi ovat pudonneet tukijärjestelmissäkin marginaaliin. Ihmisen itsekkyydellä on taipumus johtaa siihen, että hyvyys kasaantuu vain harvoille. Useimmat vahvoille, niille, joilla on jo ennestään.

Kirkon tulee pitää kohtuullisuuden hyvettä esillä. Katekismuksessa selitetään Isä meidän -rukousta näin: ”Pyyntö anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme ohjaa meitä toisten tarpeiden huomioon ottamiseen ja kohtuulliseen elämäntapaan. Jumalan hyvyys velvoittaa meidät jakamaan omastamme ja huolehtimaan siitä, että kaikilla on riittävä toimeentulo. Puutteenkin keskellä voimme uskoa, että Jumala on luvannut jatkuvasti pitää huolen meistä ja koko luomakunnasta.”

Kultainen sääntö perustana

Kristillinen käsitys kohtuullisesta elämästä kumpuaa kultaisen säännön opetuksesta. Kultainen sääntö kehottaa meitä pysähtymään ja miettimään,

mitä toivoisimme itsellemme tehtävän, jos olisimme toisen ihmisen asemassa. Luterilaisessa kultaisen säännön tulkinnassa korostetaan tilanteen näkemistä heikoimmassa asemassa olevan silmin. Luther peräänkuulutti yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, jonka yhtenä keskeisenä elementtinä on kohtuullinen elämä. Kirjoituksissaan hän käsittelee kohtuullisuutta ja kohtuullista elämää pääosin oikeudenkäytön, hallitsemisen ja talouden näkökulmasta. Kohtuullisuus syntyy puutteen ja ylläkylläisyyden äärimmäisyyksien oivaltamisesta ja niiden väliseen tilaan asettumisesta.

Kultainen sääntö perustuu vaatimukselle vastavuoroisuudesta. Elämän perustavana tarkoituksena on yhteys ja yhteisöllisyys. Yhteisön kokonaisuus on ensisijainen. Kukaan ei elä yksinomaan itseään varten. Elämämme toteutuu ja olemassaolomme todentuu vain toisten ihmisten yhteydessä. Moraalinen toiminta on aina sidoksissa kokonaiseen ihmisyyhteisöön. Se ei koskaan voi olla täysin yksilöllistä.

Kohtuullisuus ja itsekkyys

Lutherin mukaan kohtuullinen elämä ei ole muista piittaamatonta itsensä toteuttamista. Se ei myöskään pidä sisällään vaatimusta itsensä hylkäämiseen, elämäntielteiseen askeesiin. Luther opettaa, että esim. kaupanteossa on lupa pyytää kohtuullista tuottoa. Elin-tason porrastuminen sinällään ei Lutherin mukaan ole epäoikeudenmukaista. Kohtuutonta on se, että ihminen vaatii enemmän kuin hänen asemansa, jokapäiväiset tarpeensa ja yhteiskunnan vastavuoroisuus edellyttävät. Rikkaus ei itsessään ole paha, vaan kyse on siitä, miten omaisuuttaan käyttää. Kaupassa ei saa toimia lähimmäisen kustannuksella eikä antaa valtaa ahneudelle. Meidän on herkkästä myös omassa modernissa maailmassamme tarkastella kohtuullisuutta talouden kautta. Talouden merkitys suhteessa muihin elämän-alueisiin on ylikorostunut. Taloudesta

kaikessa

on muodostunut omalakinen alueensa, jossa se ei olekaan enää pelkästään hyvä ihmisten ja yhteisön palvelija. Monin paikoin renki on muuttunut isännäksi. Välineestä itsetarkoitukseksi. Millä tavoin kohtuullisen elämän edistäminen ja toisaalta taloudelliset intressit näyttäytyvät esimerkiksi ilmastoneuvotteluissa, Sata-komitean työskentelyssä, tupo-neuvotteluissa ja veronalennus/korotuskeskusteluissa, työelämän kasvavien vaatimusten ja esim. kauppojen sunnuntaiaukiolon vaikutuksessa perheiden arkeen ja ihmisten sosiaalisiin suhteisiin? Yksi ajankohtainen pohdinnan arvoinen kysymys on se, miten tämän päivän pikaluottojen jopa useiden satojen prosenttien vuosikorot suhteutuvat Lutherin ajatteluun kohtuuttoman koron ottamisesta.

Luther ja kapitalistiset pyrkimykset

Luther suhtautuu kriittisesti ns. kapitalistisiin pyrkimyksiin. Mammona on Jumalan pahin kilpailija. On ahneutta kerätä varastoon enemmän kuin tarvitsee. Luther varoittaa kaikenlaisesta kohtuuttomuudesta ja kerskakulutuksesta. Kohtuullisuutta on se, mikä tarvitaan ylläpitämään elämää kohtuullisessa laajuudessa. Toisten hyvän edistäminen ei kuitenkaan sulje pois oman hyvän edistämistä. Ihminen voi pyrkiä samanaikaisesti sekä toisten hyvän että oman hyvän edistämiseen. Toiminnan päämäärään voi siis sisältyä sekä oma että toisten etu.

Nykyisin päätöksenteossa ja etenkin liike-elämässä näyttäytyy voimakkaasti eräänlainen ”itseks epätsekkyyys”. Tällä tarkoitan mm. sitä, että muille hyvää tuottavilla toimenpiteillä pyritään kasvattamaan omaa etua ja esimerkiksi yrityksen liikevoittoa. Yritysmaailmassa on ymmärretty yhteiskuntavastuun merkitys yrityksen imagolle. Liikevoiton lisäämiseksi luodaan yritykselle näyttävä yhteiskuntavastuuohjelma ja osallistutaan julkiseen hyvän tekemiseen. Tämä parantaa yrityksen imagoa,

tuo lisää asiakkaita ja kasvattaa yrityksen tulosta. Onko tämä vääränlaista toimintaa? Perusteet eivät välttämättä ole hyväksyttävissä, vaikka toiminta itsessään tuottaa ainakin jossain määrin hyvää kaikille, tai ainakin usealle.

Globaali vastuu

Kohtuullisen elämän vaatimus ei ole pelkästään omaa lähiyhteisöämme koskeva asia. Kohtuullisuus on globaali kysymys. Omien kulutustottumustemme ja valintojemme vaikutukset ovat hyvin laajoja. Usein jopa globaaleja. Kööpenhaminan ilmastokokouksessa syksyllä 2009 näyttäytyi hyvin selkeästi se, miten eri valtiot ja monet intressiryhmät itsekkäästi puolustivat omia oikeuksiaan ja saavutettuja etujaan, välittämättä niiden vaikutuksista muiden elämään ja jopa olemassaoloon. Kultaisen säännön ja Lutherin peräänkuuluttama yhteisöllisyyden vaatimus ei koskekaan pelkästään omia lähiyhteisöjämme eikä maapallolla nyt eläviä ihmisiä. Kohtuullisen elämän yhteisöllisyys ottaa huomioon myös huomisen sukupolvet. Millaisen maailman itseks sukupolvemme jättää lapsenlapsillemme täällä Suomessa, Yhdysvalloissa tai Tyynen meren pienissä saarivaltioissa?

Kohtuullinen elämä on ihmisen ja luomakunnan mittaista elämää. Kristinuskon opetus ja kristityn vastuullinen elämäntapa voivat olla vastavoima ylikorostuneelle kulutuskulttuurille, joka vahingoittaa ihmistä ja koko luomakuntaa.

*”Älä anna köyhyyttä,
älä rikkauttakaan.
Anna ruokaa sen verran
kuin tarvitsen.”*

Sananlaskut 30:8

– TAPIO PAJUNEN
Keräysjohtaja
Yhteisvastuukeräys

Ducasse Zamor kehittää kestävää maataloutta Haitin kylissä.

Kärsimyksen keskipisteessä

Tämän vuoden Yhteisvastuukeräyksen ulkomainen kohdemaaksi on läntisen pallonpuoliskon köyhin maa. Tammikuun puolivälissä tapahtunut tuhoisa maanjäristys on syössyt jo ennestään paljon kärsineen kansan entistä suurempaan ahdinkoon.

Haiti valittiin Yhteisvastuukeräyksen kohdemaaksi jo yli vuosi sitten. Tuoloin sitä olivat koetelleet syksyn 2008 neljä peräkkäistä hirmumyrskyä, jotka aiheuttivat suurta tuhoa kaikkialla maassa, erityisesti maaseudulla, ja tuhosivat ihmisten elinkeinoja. Viljelysmaata sekä vilja-, banaani- ja papusataa tuhoutui ja karjaa menehtyi.

Taustalla oli myös poliittista epävakautta. Ruokakriisi ja sen aiheuttama peruselintarvikkeiden hinnan nousu olivat aiheuttaneet Haitissa ruokamelakoi. Arviolta kolmasosa haitilaisista kärsii kroonisesti aliravitsemuksesta.

Yhteisvastuukeräyksen tuotolla oli tarkoitus tukea ruokaturvaa ja kehittää maataloutta. Nyt monin paikoin elämän rakentaminen on aloitettava aivan alusta. Yhteisvastuukeräyksen tuotolla tuetaan myös maanjäristyksen jälkeistä hätäapua ja jälleenrakennusta.

Kaottinen alku

Kirkon Ulkomaanavun Haitissa oleva työntekijä **Sylvia Raulo** kuvasi tilannetta pian maanjäristyksen jälkeen kaotiseksi. Avustustyön alku oli äärimmäisen haastavaa.

– Tällaisen kokonaistuhon tilanteessa on valtava määrä käytännön ongelmia: mistä hankkia tarvittavat tavarat, miten saada rahaa maahan, kun pankit eivät toimi sekä miten pyörittää myös omien työntekijöiden normaalia elämää.

Kirkon Ulkomaanapu lähetti suomalaisia työntekijöitä tukemaan paikallisia työntekijöitä, jotka itsekin olivat maanjäristyksen uhreja.

– Kaikki asuvat toistaiseksi kadulla ja osa on itsekin perheineen kodittomia kotien tuhouduttua täysin, ja monien perheenjäsenet ovat menettäneet myös työpaikkansa. Siksi kansainvälinen avustushenkilökunta on tärkeä väliaikainen tuki, Sylvia Raulo kertoi.

Hätäapuvaiheessa Kirkon Ulkomaanapu toimitti Haitiin muun muassa vedenpuhdistuslaitteita. Iso hanke on

lasten koulunkäynnin mahdollistaminen tilapäiskoulujen avulla. Erityishuomiota kiinnitetään myös äitien ja lasten tarpeisiin.

Sylvia Raulo muistuttaa, että tässä tilanteessa korostuu myös pitkäjänteisen kehitysyhteistyön tärkeys erityisesti monien ruuantuotantoon liittyvien ohjelmien osalta. Tähän myös Yhteisvastuun varoja tullaan käyttämään seuraavien kahden vuoden ajan.

Yhdessä kyläläisten kanssa

Ducasse Zamor työskentelee teknisenä vastaavana Kirkon Ulkomaanavun Haitin kumppanijärjestön Luterilaisen maailmanliiton (LML) projektissa Forêt des Pinsin alueella Kaakkois-Haitissa.

– Tähän mennessä on istutettu 16 600 mäntyä noin 10 hehtaarin metsään. Sen ansiosta alueen metsäala kasvaa, joskin hyvin hitaasti, koska maa on päässyt niin huonoksi eroosion takia, kertoo Ducasse Zamor.

Haitin metsistä on jäljellä vain kaksi prosenttia, ja Luterilaisen maailmanliiton projektien yhtenä tavoitteena on suojella viimeisiä metsiä ja vesilähteitä. Zamor on opiskellut yliopistossa maataloutta, luonnonvarojen käyttöä ja metsänsuojelua. Hän nauttii siitä, että voi tehdä opintojaan vastaavaa työtä, ja samalla työ hyödyttää oman kotimaan kehitystä ja erityisesti kyläyhteisöjä.

Ducasse Zamor on mukana alkavassa Yhteisvastuun varoin tuettavassa hankkeessa, jossa malliviljelmien avulla tutkitaan, miten jyrkillä rinteillä voisi pengerrysten avulla viljellä niin, että eroosio vältetään.

Työhön kuuluvat myös sadevesikeräämisten rakennuttaminen ja kyläläisten tukeminen pienkotieläinten kasvatuksessa. Ducasse kertoo, että Luterilainen maailmanliitto pyrkii kehittämään yhdessä kyläläisten kanssa toimintaa, joka tuottaa ihmisille voittoa ja luo jatkuvuutta ruokaturvaan. Siksi mukana on myös kanin- ja kanankasvatusta sekä taimitarhoja perheille ja osuuskunta-toiminnan kehittämistä.

Ducasse Zamor pitää siitä, että saa tehdä kehitystyötä lähellä ihmisiä.

– Yleensä kyläläisten vakuuttaminen ei ole vaikeaa, koska he ovat iloisia, kun saavat apua, hän kuvailee.

– MAIJA SANKARI
– MINNA TÖRRÖNEN

Paul Jeffrey

Yhteisvastuun arkienkelit juhlivat työn merkeissä

Tänä vuonna 60 vuotta täyttävä Yhteisvastuukeräys sai äkkilähden: sen ulkomaan kohdemaassa Haitissa tapahtui 12.1.2010 tuhoisa maanjäristys, joka vaikeuttaa jo ennestäänkin köyhän kansan asemaa. Satojen tuhansien haitilaisten pelätään kuolleen. Eloönjääneet tarvitsevat kipeästi vettä, ruokaa ja lääkkeitä. Tämän vuoksi Yhteisvastuukeräys käynnistettiin poikkeuksellisesti etujassa, ja kaikki ennen keräyksen virallista avausta 7.2. tulleet lahjoitukset ohjataan lyhentämättöminä Kirkon Ulkomaanavun hätäapuun Haitissa.

Ulkomaanapu aloitti avustustyön välittömästi maanjäristyksen jälkeen ja on lähettänyt alueelle myös omia työntekijöitään. Avajusten jälkeen Yhteisvastuukeräys

jatkuu normaalisti ja rahaa kerätään köyhille lapsiperheille Suomessa ja Haitissa.

Valtakunnallisten juhlien sijaan keräyksen viestinnässä näkyy voimakkaasti arjen diakoniatyö. Yhteisvastuun yhteistyökumppanina vuonna 2010 ovat kotimaassa Marttaliitto ja Martahaförbundet, jotka tarjoavat kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville lapsiperheille ruokakursseja ja kotikäyntiapua yhdessä seurakuntien diakoniatyön kanssa. Yhteisvastuu ja seurakunnat ovat koko edeltävän syksyn rekrytoineet uusia vapaaehtoisia teemalla ”Oletko sinäkin arkienkeli?” Tavoitteena on Yhteisvastuun historian paras tulos.

Lisätietoja www.yhteisvastuu.fi

Marttat

ohjaavat hyvään – kohtuulliseen elämään

Viime vuonna 110 vuotta täyttänyt Marttaliitto perustettiin aikoinaan kotien sivistystyön välineeksi. Tavoitteena oli silloin neuvoa naisia kanan kasvatuksessa, ulkohuoneiden rakentamisessa ja syöpäläisten torjunnassa. Marttat on tänä päivänä kansalaisjärjestö, joka edistää kotien ja perheiden hyvinvointia sekä kotitalouden arvostusta.

Marttajärjestön perustana ovat jäsenet, joita on noin 45 000. Järjestö rakentuu paikallisista yhdistyksistä, alueellisista piireistä ja valtakunnallisesta keskusliitosta. ”Marttojen jäsenyhdistyksiä Satakunnassa on 63 ja jäseniä on kaikkiaan 2 200. Piiritoimistossa on kaikkiaan neljä työntekijää”, kertoo Satakunnan Marttojen toiminnanjohtaja Raija-Liisa Heinonen.

– Marttojen perusarvoja ovat suomalaisuus ja kansainvälisyys, kotien hyvinvointi, yhteisöllisyys ja avoimuus sekä luotettavuus, Heinonen luettelee.

Marttat näkevät kodin ja perheen arvon

Tänä vuonna paneudutaan kohtaamisen merkitykseen teemalla Kohtaamispaikkana koti. Koti on paikka, joka koostaa perheen ja läheiset yhteen.

Marttajärjestön keskeisintä toimintaa on kotitalousneuvonta ja järjestötoiminta. Kotitalousneuvonnan sisältöalueita ovat ruoka ja ravitsemus, kodin talous ja kuluttaja-asiat, kotipuutarha, ympäristö ja järjestötoiminta.

Kursseja ja luentoja järjestetään esim. juureksista, kastikkeista, lusikkaruuista, salaateista ja sienestyksestä, Reilun kaupan tuotteista, kenkien hoidosta, kodinkoneiden valitsemisesta, kompostoinnista tai hyvistä tavoista.

– Marttojen kotitalousneuvonnalla edistetään arjen sujumista ja yhdessä tekemistä, Heinonen kertoo.

Alusta alkaen ja kädestä pitäen

Satakunnan piiri toteuttaa myös erityisryhmille kohdennettua kotitalousneuvontaa. Kohderyhmät haetaan omien yhdistysten ja alan toimijatahojen kautta. Yhteistyökumppaneita ovat mm. sosiaalitoimi, seurakunnan diakoniatyö, mielenterveystyön avopalvelut ja Sini-nauhaliitto.

Arki sujuvaksi -toiminnan tavoitteena on päihde- ja mielenterveyskuntoutujien, maahanmuuttajien ja heidän perheidensä arkielämän helpottaminen. Kurssilla vahvistetaan arjen hallinnan taitoja, edistetään terveyttä ja kohennetaan sosiaalisia taitoja.

Keittiö K18 -kurseilla nuoret tekevät yhdessä ruokaa. Samalla opetellaan oman kodin hoitamista ja kohtuullista kuluttamista. Kokataan yhdessä -kursilla lapset ja aikuiset tekevät yhdessä ruokaa. Ruoanlaiton yhteydessä on helppompaa jutella ja tutustua toisiinsa.

Pidä kiinni rahoitasi -kurssi sisältää ennaltaehkäisevää talousneuvontaa. Kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret, työttömät ja nuoret perheet.

Lasten ravitsemus raiteilleen -hanke

edistää lasten hyvinvointia. Siinä järjestetään luentoja erityisesti 1-vuotiaiden, leikki- ja ala-asteikäisten lasten vanhemmille. Kouluikäiset voivat myös yhdessä vanhempiansa kanssa valmistaa ruokaa.

Toiminnanjohtaja Heinonen näkee nämä kurssit hyvin tärkeänä marttojen toimintamuotona.

– On tärkeää, että autetaan niitä, joilla on syytä tai toisesta vähemmän voimavaroja, hän sanoo.

Kurssilaisten löytäminen ja saaminen mukaan luennoille on välillä vaikeaa. Heinonen kertoo, että työtä on pitänyt tehdä myös siinä, että erityisryhmien kanssa toimivat tahot ovat hyväksyneet marttojen tarjoaman toiminta-

Johanna Sointula

pohditaan kohtuullista kuluttamista ja vastuullisten valintojen tekemistä.

– Ympäristön ja terveyden kannalta on epäedullista syödä pitkälle jalostettuja ja käsiteltyjä tuotteita, Heinonen opastaa valitsemaan.

Valinnat tulisi tehdä kaupassa miettien terveellisyyttä: puuro/murot, tai kierrätystä: tölkki/pikari. Hankintoja tehdessä olisi selvitettävä tuotteiden kierrätys- ja kompostointimahdollisuudet. Roskien ja jätteiden lajittelu on vastuullisen kuluttajan perustehtäviä.

– Ruuan tähteistä voi valmistaa vielä maukkaita ruokia, Heinonen muistuttaa. Puuron loppu käy sämpyläaikinaan ja sosekeittoon voi käyttää vaikka syömättä jääneet kokoperunat.

Martat neuvovat käyttämään kirputoreja, korjaamaan ja huoltamaan vaatteita ja jalkineita.

Säästämistä opetetaan myös energiankulutuksen suhteen. Yhden asteen pudotus huonelämpötilassa tuo jo viiden prosentin säästön.

Veden kulutuksesta annetaan myös käytännöllisiä ohjeita. Kohtuullinen vedenkäyttäjää kuluttaa vuorokaudessa 90 litraa, kun tuhlaava kuluttaja lotraa 270 litraa vuorokaudessa.

Aikaa itselle ja toiselle

Hyvän elämän edellytyksenä on Heinosen mukaan rauhoittuminen. Tahtia voi hidastaa esimerkiksi siten, että käy kaupassa vain 1–2 kertaa viikossa, sunnuntaina ei lainkaan.

– Kiire pois ja vaikka luontoon liikumaan!

Kohtuullisesti kuluttavan ihmisen elämästä ei puutu onni ja onnellisuus. Onnellisuuteen vaikuttavat kyselyjen mukaan enemmän terveys, perhe ja ihmissuhteet. Ostamalla ei onnea saa.

– Onnen salaisuus ei ole saada enemmän, vaan haluta vähemmän, toiminnanjohtaja Raija-Liisa Heinonen toteaa.

Onnea on myös juttutuokion päätteeksi juoda kahvit juuri leivotun satakuntalaisen kakon kera ja maistella sienisalaattia!

– JOHANNA SOINTULA

Marttaliitto ja Marthaförbundet ovat vuoden 2010 Yhteisvastuukeräyksen yhteistyökumppaneita.

muodon vartenotettavaksi mahdollisuudeksi.

– Kurssien ilmapiiri luodaan turvalliseksi ja läheiseksi, koska osallistujilla on monenlaisia pelkoja. Yhdessä tehden ja keskustelemalla oppiminen auttaa kuitenkin monia. Kurseista saatu palaute on ollut hyvää, kertoo Heinonen.

Kohtuus kaikessa

Yhteiskunnallinen vastuu ja lähimmäisen rakkaus ovat toiminnanjohtaja Raija-Liisa Heinosen mielestä hyvän elämän peruspilareita.

Kohtuullisuus on sen tiedostamista, että yletön rikkauden ja omaisuuden tavoittelu kääntyy ihmistä vastaan. Koh-

tuullisuus tuo Heinosen mukaan rauhan ja tasapainon, jolloin elämästä selviää stressaantumatta.

Martat ohjaavat kohtuullisuuteen myös ruuan suhteen. Ruuasta saadun energian pitäisi vastata kulutusta ja siinä tulisi olla ravintoaineet sopivassa suhteessa. Syömällä monipuolisesti voi paremmin saada tasapainoisen ravinnon.

– Viisi ruokailua riittää päivän aikana ja arkipäivinä syödään arkiruokaa, kuten keittoja ja laatikkoruokia, Heinonen suosittelee.

Marttojen kotitalousneuvonnan teemana on tänä vuonna myös eettinen kuluttaminen. Sitä varten on ilmestynyt kirjanen Vähänkö hyvää!, missä

Marjut Hentunen

Teemavuosi torjuu köyhyyttä ja osattomuutta

Euroopan unionissa vietetään tänä vuonna köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuotta, jonka otsikkona on Stop köyhyys – Rakennetaan yhteiskunta kaikille. Myös kirkko on haastettu teemavuoden viettoon.

EU-teemavuosi muistuttaa siitä, että köyhyys koskettaa kehittyvien maiden ohella myös vaurasta Eurooppaa. Jokainen EU-maa toteuttaa teemavuotta omalla kansallisella ohjelmallaan, jossa teemavuoden tavoitteet sovitetaan maan tilanteeseen ja tarpeisiin.

Suomessa pääaiheeksi on valittu osallisuus ja yhteenkuuluvuus. Vuoden mittaan järjestettävissä tapahtumissa ja hankkeissa puheenvuoro annetaan köyhille ja syrjäytyneille sekä heidän kanssaan työskenteleville vapaaehtoistyön-

tekijöille, järjestöille ja sosiaalityöntekijöille.

Suomessa teemavuoden toteutusta koordinoi Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). Laitoksen erikoistutkija **Elina Palola** muistuttaa, että köyhyyttä on monenlaista.

– Suomessa köyhyys ymmärretään suhteellisenä köyhyytenä, erotuksena absoluuttisesta köyhyydestä. Silällä tarkoitetaan aliravitsemusta, nälkää ja puutetta biologisten perustarpeiden tyydyttämisessä. Suhteellinen köyhyys

taas määritellään kykenemättömyydeksi saavuttaa yhteiskunnassa yleisesti odotettua, minimiksi katsottua elintasoa tai säädyllystä elämää taloudellisten voimavarojen puutteen vuoksi. Köyhyys määritellään Euroopassa suhteessa kunkin maan elintasoon, Palola kertoo.

Kaikkiaan 79 miljoonaa eurooppalaista – noin 16 prosenttia EU:n väestöstä – elää köyhyydessä. Rahassa mitattuna köyhäksi määritellään EU-mittareilla henkilö, jonka tulot ovat alle 60 prosenttia kansallisesta keskitulosta.

– Esimerkiksi Puolassa köyhyysriksissä ovat alle 200 euron tuloille jäävät yhden hengen kotitaloudet. Kahden aikuisen ja kahden lapsen puolalaisissa kotitalouksissa raja on 440 euroa. Suomessa vastaavat luvut ovat noin 1000 ja 2200 euroa.

Suhteellinen köyhyys on lisääntynyt maassamme. Tuloerojen kasvu on ollut Suomessa 1990-luvun puolivälin jälkeen nopeampaa kuin missään muussa OECD-maassa. Tuloerojen lisäksi pienituloisten osuus väestöstä on kasvanut Suomessa hyvin nopeasti verrattuna useimpiin muihin teollisuusmaihin.

– Kaikkiaan Suomessa oli tulonjaon kokonaistilaston mukaan 781 000 henkilöä, joiden kotitalouden kulutusyksikköä kohden lasketut käytettävissä olevat rahatulot alittivat köyhyysrajan vuonna 2007. Lapsiköyhyys alkoi Suomessa kasvaa vuonna 1994 ja on kasvanut siitä lähtien lähes kolminkertaiseksi. Opiskelijoiden ja yksinhuoltajien tulokehitys on koko 2000-luvun ollut hyvin heikkoa suhteessa koko väestöön.

– Kyse on pitkälti poliittisista valinnoista, sillä verotus ja sosiaaliturva tassaavat tuloeroja yhä vähemmän, Palola sanoo.

Nuorten ongelmiin puututtava varhaisessa vaiheessa

Vuonna 2000 YK:n jäsenvaltiot asettivat kahdeksan vuosituhattavoitetta. Niistä ensimmäinen on äärimmäisessä köyhyydessä ja nälässä elävien ihmisten määrän puolittaminen vuoden 1990 tasosta vuoteen 2015 mennessä. Vastavasti kymmenen vuotta sitten EU:n johtajat lupasivat edistää ratkaisevasti köyhyyden poistamista vuoteen 2010 mennessä. Teemavuodesta päätettiin viime vuosikymmenen puolivälissä.

– Tuolloin ehkä ajateltiin toiveikkaasti, että köyhyyttä olisi EU:ssa vuonna 2010 vähemmän kuin kymmenen vuotta aiemmin oli. Käytännössä köyhien osuus ei ole pienentynyt lainkaan viimeisten kymmenen vuoden aikana huolimatta korkeimmalla poliittisella tasolla asetetuista tavoitteista. Myöskään globaaleja tavoitteita tuskin saavutetaan.

Köyhyys on maailmassa enemmistön ongelma. Maailmanpankin mukaan ihminen on äärimmäisen köyhä, kun hänellä on käytettävissään vähemmän kuin 1,25 dollaria päivässä. Näin mitattuna äärimmäisessä köyhyydessä

Elina Palolan kotitarkistus

Elina Palola

eli vuonna 2005 1,4 miljardia ihmistä. Heistä 70 prosenttia on naisia ja tyttöjä. Melkein puolet maailman väestöstä – yli kolme miljardia ihmistä – elää alle 2,50 dollarilla päivässä ja vähintään 80 prosenttia alle 10 dollarilla.

Palolan mukaan köyhyyttä saataisiin vähenemään Suomessa erityisesti torjumalla työttömyyttä ja nostamalla perusturvan tasoa. Tärkeää on myös puuttuminen terveyden epätasa-arvoisuuteen. Palola näkee osattomuuden Suomessa isona ongelmana. Erityisen huolestuttavaa on nuorten osattomuus.

– Nuorten ongelmiin olisi puututtava hyvin varhaisessa vaiheessa niin koulussa kuin sosiaalityössäkin. Tämä olisi tehtävä nuoria itseään kuunnellen. Kasvava nuorisotyöttömyys on yksi nopeita ratkaisuja vaativista ongelmista. Sen edessä ei pidä lannistua. Lastensuojelun voimavaroja olisi vahvistettava, jot-

ta kaikille lapsille voitaisiin taata turvallinen lapsuus. Suomalaisten hyvinvointia heikentävät erityisesti päihteet ja väkivalta.

Teemavuosi on mahdollisuus

Palola toivoo, että teemavuoden aikana köyhyydestä ja syrjäytymisestä keskustellaan Suomessa paljon. Viralliset avajaiset ovat Kemin lumilinnassa 18. helmikuuta.

– THL:n tavoitteena on, että mahdollisimman moni toimija tulee mukaan toteuttamaan vuotta. Esimerkiksi Kemissä kaikille avoimen lumilinna-tilaisuuden jälkeen teema levittäytyy paikalliseen ammattikorkeakouluun. Illalla on vielä erillinen 'Kuka kuuntelee köyhää' -keskustelutilaisuus. Hieman samalla sapluunalla toteutetaan muitakin alueellisia teemapäiviä keväällä ja syksyllä. Tosin ilman lumilinnaa. Seurakunnat ovat tervetulleita mukaan, Palola innostaa.

Palola toteaa seurakuntien tekevän joka vuosi ja joka päivä hyvin tärkeää työtä.

– Teemavuosi voi tarjota mahdollisuuksia nostaa köyhyyden ja syrjäytymisen kysymyksiä vielä enemmän esiin. Vähäosaisten ääntä voi kuunnella esimerkiksi järjestämällä heille tilaisuuksia seurakunnissa. Myös THL tekee teemavuoden aikana yhteistyötä kirkon ja seurakuntien kanssa. Monista tilaisuuksista on jo alustavasti sovittukin.

Palola toteaa, ettei rahalla voi sinänsä ostaa onnea ja hyvää elämää.

– Köyhä voi varmasti elää hyvää elämää. Mutta ihan yhtä varmasti elämä on kaikille parempi oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa, jossa eriarvoisuutta on mahdollisimman vähän.

Teemavuoden suojelija on Tasavallan presidentti Tarja Halonen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos koordinoi teemavuoden toteutusta Suomessa. Yhteistyökumppaneina ovat Sosiaalija terveysturvan keskusliitto ry yhdessä Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston (EAPN-Fin), Terveiden edistämisen keskus ry:n, Sosiaalipoliittinen yhdistys ry:n sekä Kuka kuuntelee köyhää? -verkoston kanssa. Hanketta rahoittavat sosiaali- ja terveysministeriö ja Euroopan unioni.

– JUHANA UNKURI

Kohtuullisuus kristillisenä hyveenä

Ei mitään liikaa! Tämä neuvo tunnettiin jo antiikin aikana. Aristoteles muotoili sen pohjalta kultaisen keskitien opin, jonka mukaan hyveet löytyvät parhaiten äärimmäisyyksien välistä. Uhkarohkeuden ja rohkeuden välissä on rohkeus, pelkuruuden ja arkuuden välissä varovaisuus. Moderni versio voisi kuulua vaikka näin: oikea auttaminen löytyy itsekkyyden ja kiltteydestä kipeyden välimaastosta. Mutta mitä kohtuullisuuden hyveelle oikein tapahtui kristittyjen käsissä?

Aristoteleen keskitien eetos löysi tiensä Raamatun maailmaan, ehkä koska se on yksi elämän omista laeista. Paavali muotoili sen näin: ”Älkää ajatelko itseltänne liikoja, enempää kuin on aihetta ajatella, vaan pitäkää ajatuksenne koh- tuuden rajoissa, kukin sen uskon mää- rän mukaan, minkä Jumala on hänelle antanut.” (Room. 12:3).

Kohtuutta pidettiin itsensähillitsemisen sukulaisena, koska molemmissa on kyse himojen ja halujen suitsemisesta. Erityisesti Uuden testamentin ajattelussa oltiin kipeän tietoisia siitä, että ihmistä ohjaa outo vieras mahti, joka viettelee häntä väärään suuntaan. Siksi kilvoittavan kristityn kuului torjua, hillitä ja nujertaa tuota pahan mahtia itsessään.

Vaativattomuus pyhittää

Pahan ajateltiin vaikuttavan erityisesti ihmisen luonnollisten himojen kautta, joten oli luontevaa päätellä, että himoja kannattaa hillitä antamalla niille mahdollisimman vähän ruokaa. Tosin sanoen, vaativattomuus pyhittää. Näin vaativattomuuden ja pienuuden arvo löysi tiensä kilvoittelijoiden elämänpaisiin. Äärimmäisessä muodossaan himoja lähdettiin sammuttamaan erämaan yksinäisyyteen, jossa luovuttiin avioliitosta, omaisuudesta, mukavuuksista ja normaalista sosiaalisesta elämästä.

Vaikka rivikristitty ei näin pitkälle menisikään, häneltä odotettiin tiettyä maailmankielteisyyttä. ”Mitä kaikkea maailmassa onkin, ruumiin halut, silmien pyyteet ja mahtailava elämä, se kaikki on maailmasta, ei Isästä” (1. Joh. 2:16). Näiden kaikkialle tunkeutuvien maailmallisten pyyteiden vastavedoksi suositeltiin vaatimatonta ja pienimuotoista keskitien elämää.

Kristitylle riittää – Paavalin opetuksen mukaan – se, että on ruoka ja vaatteet. Tämän perustoimeentulon yli pyrkiminen on rahanhimoa, joka johtaa ”monenlaisten järjettömien ja vahingollisten halujen valtaan, jotka syökevät ihmiset tuhoon ja perikatsoon” (1. Tim. 6:6-10).

Näin seurattiin Sananlaskujen rukousta, jossa pyydetään, ettei Jumala antaisi köyhyyttä eikä rikkautta, vaan sen verran kuin tarvitaan. Rikas nimittäin saattaa kieltää Jumalan, kun ei usko enää tarvitsevansa ketään suurempaa avukseen. Ylenmäärin köyhtynyt taas voi ajautua synnin ja rikoksen tielle (San. 30:8-9).

Saako kristitty olla rikas?

Vaativattomuudesta on helpompaa puhua silloin, kun ollaan muutenkin suhteellisen köyhiä ja pienellä paikalla. Viimeistään toiselta vuosisadalta alkaen myös varakkaita ihmisiä kääntyi kristinuskoon. Ja kun 400-luvun kuluessa siitä tuli Rooman valtakunnan virallinen uskonto, se ei ollut enää vain pienten ihmisten liike, vaan mukaan tulivat myös yhteiskunnan puhtain kerma ja korkeimmat herrat ja hallitsijat. Näissä uusissa olosuhteissa kohtuullisuuden arvoa jouduttiin tarkistamaan. Saako kristitty olla rikas? Vai pitääkö hänen luopua omaisuudestaan, kuten Jeesus käski ja kuten alkuseurakunnassa tehtiin?

Vastaus löytyi Vanhan testamentin patriarkoilta. He olivat varakkaita heimopäälliköitä, joiden elämässä Jumalan siunaus näkyi karjan kasvuna ja palvelusväen paljoutena. Lisäksi monet Vanhan testamentin kohdat ja esimerkkita- paukset lupasivat hurskailla aineellista menestystä. Esimerkiksi koetuksen kestänyttä Jobia palkittiin entistäkin suuremmilla rikkauksilla. Näiden raamatullisten esikuvien pohjalta katsottiin, että rikas ja vaikutusvaltainen ihminen voi myös olla kunnan kristitty, sillä kristillinen kohtuus tarkoita aina ulkonaista pienuutta.

Kohtuullisuus suhteellista

Näin kohtuullisuuden kardinaalivyöseen tehtiin merkittävä tarkennus. Sen käytännöllinen toteuttaminen on suhteellista. Paikallisen maakunnan ruhtinaalle kohtuullisuus tarkoitti eri asioita kuin hänen keittiöpiialleen. Keisareiden, kuninkaiden ja ruhtinaiden kuuluikin olla rikkaita ja mahtavia, samoin kuin maatilojen ja muiden tuotantolaitosten omistajien.

Heiltä kuitenkin odotettiin omassa mittasuhteessaan kohtuullisuutta. Yle- määräistä pröystäilyä pidettiin paheena, mutta toisaalta mihinkään köyhäilyyn- kään ei ollut syytä. Aristoteleen keskitien opin mukaan jokaisella varallisuus- asteella on oma liioittelun ja köyhäilyn välimaasto, johon sijoittumista pidettiin kohtuullisena elämänä.

Yhdessä suhteessa varallisuus joh- ti erilaiseen kohtuullisuuden määrittelyyn. Mitä enemmän ihmisellä on omaisuutta, sitä enemmän hänen odotettiin antavan hyvästään muille. Jumalan aja-

teltiin antaneen joillekin enemmän, jotta he voisivat jakaa sitä eteenpäin.

Köyhyyksikin voi olla kohtuullista

Reformaation vuosisadalle tultaessa kristikunta oli hyväksynyt miltei luomisjär- jestyksenä sen, että ihmisten varallisuus- asteet vaihtelevat. Jumalan ajateltiin asetaneen säädyt paikoilleen ylimmistä kei- sareista alimpiin peltotyöläisiin saakka. Näin ihmisten ulkoinen eriarvoisuus sai teologisen perustelun ja oikeutuksen.

Löytöretkien aikakaudella tätä teo- riaa sovellettiin myös kansojen histori- aan. Kansojen Kaitsijana Jumala on sää- tänyt eurooppalaisen valkoisen rodun monien muiden kansojen oppaaksi ja valoksi, ja sitä kautta myös niiden her- raksi ja omistajaksi. Tätä taustaa vasten ajateltiin, että kansojenkin varallisuus- erot perustuvat jonkinlaiseen jumalalli- seen säätämukseen.

Siksi kristillisen kohtuullisuuden arvosta ei seurannut aitoa pyrkimys- tä tuoda taloudellista tasavertaisuutta kansojen ja maanosien välille. Tapah- tui pikemminkin päinvastoin: raama- tullisen kohtuullisuuden ihanne valjas- tettiin tukemaan sitä asetelmaa, että jotkut kansat ovat rikkaita ja toiset köyhiä.

Raamatullisen opetuksen mukaan kohtuullista nimittäin on se, että ihmisillä on ruokaa, vaatteet ja mahdol- lisuus uskoon. Toisin sanoen, vaatima- ton perustoimeentulo riittää. Tältä poh- jalta varakas kristikunta saattoi ajatel- la, että köyhissä maissa asiat ovat hyvin niin kauan kuin ihmiset eivät kuole näl- kään. On humaania auttaa katastrofiti- lanteissa, mutta kaikilla ei tarvitse olla aivan samanlaiset olot. Toisilla voi olla vähemmän ja toisilla enemmän, sekin on oikeus ja kohtuus.

Tämä ajattelu kyseenalaistettiin va- kavasti vasta 1900-luvun kuluessa. Nyt kohtuullisuuden arvo saa, tai sen pitäisi saada, kristikunnan varakkaan siiven tuntemaan olonsa hieman epämu- kavasti. Maailmansaarellemme olisi saatava aikaan jonkinlainen tasaus. Näin on help- po sanoa teorian tasolla. Mutta mitä se tarkoittaa käytännössä ja miten se toteu- tetaan todellisessa elämässä? Sen joka ta- pauksessa tiedämme, että kohtuullisuu- den idea toteutuu langenneessa maail- massamme aina melko rikkonaisesti.

– KARI KUULA

TT

Hyvän elämän avaimet

Jokaisen ihmisen elämä on ainutkertainen ja siihen liittyy läheisesti niin omaisten kuin ihmisen oma toive saada elää mahdollisimman hyvä elämä osana yhteisöä ja yhteiskuntaa. Kaikkien ihmisten osalta tämä toive ei kuitenkaan toteudu omien voimavarojen tai läheisten avulla, vaan elämän tueksi ja turvaksi tarvitaan yhteiskunnan apua ja turvajärjestelmiä. Toimeentulon vaikeudet, sairaudet, vammat, mielenterveyden ongelmat, turvattomuus ja muut elämän menoa vaikeuttavat kokemukset saavat ihmiset hakemaan apua kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista.

Nykyinen perustuslakimme turvaa suoraan 19 § 1 momentin nojalla oikeuden ihmisarvoisen elämän edellyttämään välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Saman pykälän 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Kyseisestä säännöksestä seuraa, että lainsäädännöllä on huolehdittava riittävien palvelujen turvaamisesta. Perustuslakiuudistuksen yhteydessä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi, että palvelujen riittävyttä arvioitaessa voidaan lähtökohtana pitää sellaista palvelujen tasoa, joka luo jokaiselle ihmiselle edellytykset toimia yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä.

Toimeentulotukilain mukaan jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa mm. ansiotyöllään, yrittä-

Marjut Hentunen

jätoiminnallaan tai muulla tavalla. Eri-laisten työryhmien avulla on pyritty jo useamman vuosikymmenen ajan selvittämään riittävän toimeentulotuen tason määrää. Vaikka yhteiseen näkemykseen tuen tasosta ei ole päästy, on kaikissa työryhmien selvityksissä todettu, että toimeentulotuen tulisi mahdollistaa sosiaalisesti hyväksyttävä elintaso, joka ei poikkea liiaksi väestön keskimääräisestä elintasosta ja arkielämän kokemuksista.

Suurin osa, yli 70 prosenttia suomalaista, pitää nykyisiä tuloeroja liian suurina ja toimeentulotuen nykytasoa liian alhaisena. Kuitenkin toimeentulotuen perusosa on jäänyt kymmenessä vuodessa reilusti jälkeen reaalisesta ansiotulokehityksestä. Yksin asuvan henkilön toimeentulotuen perusosan suuruus on edelleen 417,45 euroa, jolla henkilön tulee kattaa ruoka-, vaate-, matka-, televisiolupa-, puhelin ja muut viestintä-, lehti-, vähäiset lääke-, kampaamo-, vapaa-ajan-, hygieniä-, kodinpuhtauden- sekä muut arkipäivän menot. Lisäksi toimeentulotuessa otetaan menoina huomioon kohtuulliset asunto-, sähkö-, kotivakuutus- ja vähäistä suuremmat terveydenhoitomenot.

Huomionarvoista on, että myös niiden henkilöiden, joiden toimeentulon tulisi olla perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan turvattu ensisijaisten etuuksien avulla toimeentulotuen tasoa paremmin työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden, vanhuuden sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella, joutuvat usein turvautumaan viimesijaiseen toimeentulotukeen

Yleisimmin köyhyysrajana käytetään pienituloisuusrajaa, joka on 60 prosenttia kansalaisten keskimääräisistä ansioista. Tällä hetkellä yhden hengen kotitalouksien mukaan laskettuna tuo raja on 1090 euroa kuussa. Kaikkiaan Suomessa oli tulonjakotilastojen mukaan 708 000 henkilöä, joiden kotitalouden tulot alittivat pienituloisuusrajan vuonna 2007. Pienituloisuusaste oli 13,4 prosenttia, kun se vuonna 1995 oli 7,2 %.

Kohti hyvää elämää

Maaliskuussa 2009 julkaistun **Seppo Sallilan** väitöskirjan mukaan köyhyy-

den tehokas vähentäminen on mahdollista. Väitöksen päätuloksen mukaan köyhyyttä voitaisiin vähentää joko puuttumalla toimeentulotukeen tai muuhun perusturvaan. Perusturvan muutokset vähentäisivät köyhyyttä, jos keskityttäisiin alimpaan työttömyysturvaan, yksinäisen kansaneläkkeeseen, asumistukeen ja opintorahaan. Toimeentulotuen tason nosto näyttäisi tutkijan mukaan kuitenkin tehoavan parhaiten kaikkien väestöryhmien köyhyyteen.

Nyky-yhteiskunnassa rahan puute johtaa jatkuvaan arkielämän rajoituneisuuteen, joka kaventaa ihmisten osallisuutta ja syrjäyttää heidät yleisesti hyväksyttävästä elämäntavasta. Henkilöt ja perheet ovat joutuneet taloudellisen pakon edessä luopumaan kaikesta ylimääräisestä; televisiosta, lehtitilauksista, harrastuksista, uusista vaateista, lomahaaveista, syntymä- ja juhlapäivien vietosta jne. selvittääkseen vuokransa ja muiden laskujensa maksuista. Myös omaa terveyttä jätetään hoitamatta ja lääkkeitä noutamatta rahan puutteen ja korkeiden hoitomaksujen vuoksi. Terveysterot ovat kasvaneet ja yhä suurempi määrä henkilöitä joutuu turvautumaan edelleen leipäjonoihin, joiden olemassaoloa ei enää pitkään aikaan ole julkisesti kyseenalaistettu. Ihmisarvoiseen elämään kuulune, että jokaisella kansalaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet ostaa elintarvikkeensa suoraan kaupasta leipäjonossa jonottamisen sijasta. Myös perustuslaillisten kansalais- ja poliittisten oikeuksien käyttäminen vaatii, että henkilöllä on käytössään taloudellisia resursseja vielä inhimillisten perustarpeiden tyydyttämisen jälkeenkin.

Sosiaali- ja terveyspalvelut kuuluvat kaikille

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Tämä pitää sisällään myös vaatimuksen siitä, että kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut vastaavat määrältään ja laadultaan erityislakien edellyttämää tasoa ja että ne ovat myös käytännössä yhdenvertaisesti ihmisten saatavilla. Palvelujen turvaamisvelvoite tulee ottaa huomioon myös talousarviopäätöksiä tehtäessä ja sovellettaessa lakeja käytäntöön. Vastuu pal-

velujen järjestämisestä edellyttää myös, että kunnassa selvitetään asiallisesti tarvittavien palvelujen sisältö ja laajuus. Hyvään elämään kuuluu, että jokaisen ihmisen tulee voida luottaa siihen, että hän tarvittaessa saa niitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joihin hän lain mukaan on oikeutettu.

Perustuslain 14 §:n mukaan julkisen vallan tehtävä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa itseään ja elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Tänä vuonna kymmenen vuotta voimassa olleen lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (asiakaslaki) tarkoituksena on ollut parantaa sosiaalihuollon asiakkaan vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia ja samalla myös vahvistaa asiakkaan asemaa asiointisuhteessa viranomaisiin. Asiakasta koskeva asia on asiakaslain mukaan käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu, mielihyvä ja yksilölliset tarpeet ja olosuhteet. Asiakkaan mielipiteen huomioimisessa on siten kyse siitä, millaisia palveluja tai tukitoimia hänelle järjestetään. Hyvän elämän edellytyksenä voidaan pitää sitä, että henkilölle myönnetty palvelut myös toteutuvat luvattulla tavalla ja ajallaan. Samalla on hyvä muistaa, että eettisten periaatteiden mukaan sosiaalihuollon ammattilaisten tulee huolehtia erityisesti heikoimmassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien toteutumisesta ja toimia heidän puolestapuhujinaan.

Vuosi 2010 on Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi. Tämän vuoden kunniaksi tulisi julkisen vallan myös Suomessa toteuttaa tarvittavat ja riittävät perusturvan parannukset sekä turvata julkisten palveluiden saatavuus kuntalaisten tarpeiden mukaisesti. Sosiaalipolitiikan peruslähtökohtana tulee olla ihmisten hyvinvoinnin ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden lisääminen yhteiskunnassamme. Jokainen ihminen on yhtä arvokas ja jokaisella tulee olla oikeus ihmisarvoiseen elämään ja toivoon paremmasta. Yhteiskunnallisen toiminnan ja poliittisten päätösten tulee omalta osaltaan luoda ihmisille tasa-arvoiset mahdollisuudet hyvään elämään.

– LILLI AUTTI

Helsingin sosiaaliamies

Titi Gävert

Kohtuuttoman elämän keventäminen

Kirkon diakoniarahaston näkökulmasta

Kirkon diakoniarahasto käsittelee avustusanomuksia, joita diakoniatyöntekijät ovat laatineet asiakkaidensa kohtuuttomien elämäntilanteiden helpottamiseksi. Viime vuonna avustushakemuksia tuli yli 500 kappaletta. Avustuksia myönnettiin yli 880 000 €, jolloin keskimääräinen avustus oli noin 2 000 €. Kirkon diakoniarahaston lisäksi hiippakunnat, seurakuntayhtymät ja yksittäiset seurakunnat avustavat vaikeissa elämäntilanteissa eläviä. Avustushakemusten myötä hahmottuu yksi osa suomalaisen elämän kohtuullisuutta ja kohtuuttomuutta.

Tilanteen selvittely alkaa diakoniatyöntekijän luona

Työotteena diakoniatyöntekijän kokonaisvaltainen kohtaaminen on suunnattoman arvokas apu kohtuuttomassa elämäntilanteessa elävälle. Vaikka apua hakeva olisi jo sosiaalityön ja terveystoimen asiakas, kokonaistilannetta ei välttämättä ennen diakoniatyöntekijän kanssa käytyä keskustelua ole hahmottanut kukaan. Diakoniatyöntekijän kanssa keskustellaan paitsi akuuteista asioista, myös ongelmien syistä ja pidemmän ajan ratkaisuvaihtoehdoista. Huomion kohteena ovat taloustilanteen lisäksi esimerkiksi terveys ja ihmissuh-

teet. Asiakas on ehkä tullut vastaanotolle mukanaan muovikassillinen avaamattomia laskuja. Diakoniatyöntekijä on usein ensimmäinen, jonka kanssa asiakas laskee velkojensa eli lainojen, rästilaskujen, osamaksujen ja vippien yhteissumman. Kohtuuttomaksi käyneen elämäntilanteen selvittelyä ei välttämättä jaksata tehdä yksin, mutta yhdessä diakoniatyöntekijän kanssa laskujen avaaminen ja järjestäminen onnistuu paremmin.

Toimeentulotuen perusosa vertailupohjana

Kirkon diakoniarahastossa katsomme asiakkaiden elämäntilanteita talouden

näkökulmasta ottaen huomioon ihmisten kokonaistilanteen. Talouden selvittelyssä raamina pidämme toimeentulotuen perusosaa eli ns. sosiaalitoimen normia. Sen mukaan nelihenkisen perheen elämiseen tulisi kohtuullisten asumismenojen ja julkisen sairaanhoidon sairauskulujen jälkeen jäädä noin 1 240 € kuukaudessa lasten iästä riippuen. Kohtuullisiksi katsotut asumismenot vaihtelevat paikkakunnittain, mutta perusosa on sama kaikkialla. Kirkon diakoniarahastossa otamme huomioon toimeentulotuen laskemistavasta poiketen myös velkojenhoidon, eli normin verran tulisi jäädä velkojenhoidon jälkeen.

Jos rahaa jää normia enemmän, ei tilanteessa välttämättä tarvita avustusta ollenkaan. Asiakkaan kokemus voi olla, että elämäntilanne on silti kohtuuton. Joskus kulutustaso voi olla sen verran suuri, ettei rahaa tunnu riittävän, vaikka laskennallisesti tilanteen pitäisi olla kunnossa. Tällöin tärkeänä apuna on talouden seuranta, jolla löydetään hämärään jäävät menoerät. Jos tilanne muihin hakemuksiin verrattuna näyttää vaikealta, mutta ei kohtuuttomalta,

keskeisemmäksi avuksi muodostuu diakoniatyöntekijän antama henkinen tuki. Tavoitteena on vahvistaa toivon näkökulmaa, jotta asiakas jaksaa hoitaa tautiaan ja terveyttään.

Jos rahaa jää vähemmän kuin normi, tarkastellaan vajeen syytä ja sitä, miten tilanne saataisiin pysyvästi ainakin lähelle normin tasoa. Tilapäisesti moni elää alle normin maksaessaan velkojaan, mutta pysyvänä ratkaisuna se on ennen pitkää kestävä. Velkaneuvonnan keinot ovat ensisijaisia suhteessa Kirkon diakoniarahastoon. Velkaneuvonnan pitkässä jonossa monen tilanne on tukala, joten kärsivällistä mieltä tarvitaan aikaa vievään selvittelyyn. Pitkän ajan kuluessa syntyneet talousongelmat eivät ratkea välttämättä heti avun hakemisen jälkeen.

Kohtuuttomasta kulutuksesta kohtuulliseen

Yli varojen eläminen eli se, että on ottanut liikaa velkaa eikä pysty niistä selviytymään, ei ole syy avustamiselle. Näissä tilanteissa kohtuullinen elämä on jotain vähemmän kuin nyt. Kaikkea ei tarvitse saada lainkaan ja tarpeellisiakin voi odottaa siihen saakka, että on varaa maksaa. Liiallisesta kuluttamisesta ylivelkaantuneita rohkaistaan realsointipäätösten tekemiseen. Jos ei ole varaa maksaa omaisuuden hankkimisesta syntyneitä velkoja, tulee pyrkiä kattamaan velkoja omaisuuden myynnillä. Kirkon diakoniarahaston avustuksella ei siirretä katastrofia kuukautta tai kahta eteenpäin. Jos realsointipäätös on tehtävä, se on parempi tehdä aiemmin kuin myöhemmin. Omaisuuden realsointi on paikallaan myös silloin, kun velkataakka on liian raskas muuttuneen elämäntilanteen, esimerkiksi työttömyyden vuoksi.

Vaikeampi tilanne on silloin, kun velkojen taustalla ei ole ostettua omaisuutta, vaan rahat on lainattu elämiseen. Näin on esimerkiksi pikavippien kohdalla, jotka yleensä syventävät velkaantumisen nopeasti katastrofiksi. Kirkon diakoniarahaston kanta pikavippeihin on ollut kielteinen, sillä maksamalla pikavipit tukisimme kohtuuttomilla koroilla vaurautta kerääviä yrityksiä. Jos velkoja ei pysty maksamaan, ne menevät ulosottoon. Sieltä käsin velkoja peritään sitä mukaa kun maksuvaraa syn-

tyy. Ulosotto on yksi, joskin kallis, tapa maksaa velkoja. Ulosotolta pelastaminen ja siten luottotietojen säilyttäminen ei ole syy avustamiselle.

Velan siirtyminen takaajan maksettavaksi asiakkaan maksuvaikeuksien vuoksi ei myöskään ole suoranainen syy avustukselle. Jos takaaja joutuu takausvelasta vaikeuksiin, hänen tilannettaan arvioidaan erikseen. Asiakasta rohkaistaan keskustelemaan avoimesti takaajiensa kanssa, jotta he ovat tietoisia tilanteesta. Tässä diakoniatyöntekijä voi olla arvokkaana apuna häpeän kynnyksen ylittämisessä.

Kohtuuttoman raskaasta elämästä kohtuullisempaan

Raskastakin velkataakkaa jaksaa kantaa, jos on terve ja on töitä. Kun vakavia vastoinkäymisiä tulee raskaan velkataakan lisäksi, voi elämäntilannetta pitää kohtuuttomana. Tavallisimmin Kirkon diakoniarahastoon tulevien hakemusten asiakkailta velkaantuminen on syntynyt esimerkiksi sairastumisen, tapaturman tai irtisanomisen seurauksena. Vaikka julkinen sairaanhoito toimii monin osin hyvin, vaarantaa sairastuminen edelleen erityisesti pienituloisten talouden vakavasti. Hakemuksissa kerrotaan usein tilanteista, jolloin ei ole varaa lääkkeisiin, tai jopa kuntoutuksen viivästyttämisestä siksi, ettei ole varaa

Aija Kunnala

omavastuuosuuden maksamiseen.

Elämän vastoinkäymiset tuntuvat kasautuvan. Yksikin vastoinkäyminen vaarantaa sinnittelevän talouden, mutta useampi vastoinkäyminen lyhyen ajan kuluessa romahduttaa myös muutoin hyvin selviävän tilanteen. Huomion arvoista on, että kaksi kolmasosaa Kirkon diakoniarahaston avustushakemuksista kohdistui perheisiin, joissa on alaikäisiä lapsia. Lapsiperheiden kohtuuttomat elämäntilanteet ovat syystä yhteisvastuukeräyksen teemana. Oma lukunsa ovat syrjäseudulla vaatimattomissa oloissa elävät vanhuksot, joilla esimerkiksi taloa lämmittävän uunin rikkoutuminen voi olla ylitsepääsemätön ongelma. Velatonkin talous voi joutua ongelmiin, jos tulipalo tai homevaurio tuhoaa kodin. Tällaisissa tilanteissa pyrimme etsimään keinoja, joilla elämäntilannetta saataisiin kohtuullisemmaksi.

Auttaminen on monen tahon yhteistyötä

Taloustilanteen selvittelytyön osana diakoniatyöntekijä tekee usein yhteistyötä velkaneuvojan kanssa. Monia asiakkaita on voitu auttaa merkittävästi yhdistämällä diakoniatyöntekijän ja velkaneuvojan asiantuntemukset ja Kirkon diakoniarahaston avustusmahdollisuus. Avustus on näissä tapauksissa yksi toimenpiteistä osana kokonaisratkaisua, esimerkiksi osana vapaaehtoista sovittelua. Asumiseen liittyvissä avustuksissa Kirkon diakoniarahaston avustuksella saatetaan kattaa omavastuuosuutta, kun muuta rahoitusta saadaan esimerkiksi kunnan kautta Asumisen rakentamis- ja kehittämiskeskus ARA:sta.

Kirkon diakoniarahasto on aina yksi palanen auttamisen palapelissä, jossa keskeisin on diakoniatyöntekijän antama henkinen ja hengellinen tuki. Ammattiauttajan kanssa käydyt luottamukselliset keskustelut maksutta ovat arvokkain apu kohtuuttoman elämän keventämisessä. Kohdattuna asiakas kokee tulleen autetuksi riippumatta siitä, liikkuuko euroja vähän, paljon tai ei ollenkaan.

– TITI GÄVERT
diakoni, TM

avustusvalmistelija, Kirkon diakoniarahasto

”Suurin toiveeni on saada jatkaa tässä työssä”

Annikki Levomäki
ompelee ja korjaa vaatteita
Nastolan työttömille

Housujen lyhentämistä ja leventämistä, vetoketjun korjaamista, patjanpäällisten, kissatyynyjen ja nukenvaatteiden ompelua. Muun muassa kaikkea tätä on ompelija Annikki Levomäen työ Nastolan työttömien yhdistyksessä.

Yhdistyksellä on ollut ompelija liki 10 vuotta. Hänen tehtävänä on tarjota yhdistyksen jäsenille edullisia ompelupalveluita.

– Alun perin tänne hankittiin koneet, joilla työttömät saivat korjata vaatteitaan. Moni ei kuitenkaan osannut käyttää niitä ja niinpä yhdistys haki työllistämistukea ompelijan palkkaamiseen, kertoo Annikki.

Palvelu on ollut tarpeellinen, sillä uudet vaatteet ovat työttömille kalliita. Työttömät ostavat vaatteita usein eurola tai parilla kirpputoreilta, eivätkä he pysty maksamaan vaatteiden korjaamistakaan muutamaa euroa enempää.

– Siksi suurin osa asiakkaistani tilaa vaatteiden peruskorjausta. Jotkut haluvat esimerkiksi paitaan tai jakkuun uutta ilmettä, jolloin saatan tehdä vaatteeseen vaikka uudet kaulukset. Teen jonkin verran myös uusia vaatteita. Ideoita ja hyviä kaavoja saa käsityölehdistä.

Annikki kertoo, että kaikkein hankalinta on vaateen suurentaminen. Jos vaikkapa housujen vyötäröön tarvitaan 10 senttimetriä lisää leveyttä, malli useimmiten kärsii. Sen sijaan kaventaminen ja lyhentäminen ovat yleensä mahdollisia. Reikiäkin voi paikata siististi.

- Ompelupalvelumme on ollut tarpeellinen, sillä uudet vaatteet ovat työttömille kalliita, kertoo Annikki Levomäki.

Annikki Lehto

– Pystyn yleensä hoitamaan työt nopeasti. Esimerkiksi housut voin lyhentää odottaessa.

Annikin mielipide on, että jotkut ihmiset heittävät turhaan pois hyviä vaatteita. Niitä ei viitsitä korjauttaa, vaan mieluummin ostetaan uutta.

– Tämän näkee, kun kiertää kirpputoreja, niissä on todella hyväkuntoista tavaraa. Toisaalta jotkut vievät kirpputorille sellaistaakin vaatetta, jota ei enää kannata ostaa.

Annikki kertoo hankkineensa ompelutaitonsa itse, kotiäitivuosinaan. Hän on aiemmin työskennellyt myös Päijät-Hämeen vaatehuoneissa.

Työtä 10 kuukauden pätkissä

Nastolan työttömien yhdistyksessä Annikki on työskennellyt noin kuusi vuotta. Koska kyseessä on työllistämistukityö, työ on jatkunut 10 kuukauden pätkissä siten, että Annikki on aina välillä työttömänä. Nykyinen pesti päättyi toukokuussa.

– Työllistämistuen ideana on, että tähän palkattaisiin vuoron perään eri ihmisiä. Yleensä työsuhteeni loputtua tilalle ei ole kuitenkaan löytynyt ketään toista. Yhdistyksen ompelupalvelu on ollut pois toiminnasta, kunnes olen taas saanut palata tänne.

Ompelupalvelun työssä ei välttämättä pärjää esimerkiksi tehtaassa saumaompelua tehnyt, sillä yhdistyksen ompelijan on osattava tehdä lähes kaikenlaisia käsitöitä ja myös kaavoitustaito on tarpeen.

Annikki jatkaa, että hänen tilanteensa on ”täysin hullu”. Työttömyysjaksojen aikana Annikille joudutaan maksamaan työttömyyskorvausta, kun hän voisi olla samaan aikaan hyödyllisessä ja mielekkäässä työssä.

Työttömien yhdistys on vedonnut päättäjiin, jotta se saisi pitää Annikin vakituudessa työssä, mutta valitukset eivät ole tuottaneet tulosta. Ehdot työllistämistuen saamiseksi ovat tiukat. Omista varoistaan yhdistys ei pysty palkkaamaan Annikkea töihin.

Ennen vaatehuoneeseen pääsivät kaikki

Vapailla markkinoilta ei ole Annikille löytynyt töitä. Hän on välillä ollut työvoimatoimiston kautta työkokeilussa

Toiminnanohjaaja Eila Vainion mielestä työttömien sosiaaliturvaa pitäisi parantaa.

vaatehuoneissa, mutta kokeilun päätyttyä työ on aina loppunut.

– Tehtailla ei ole kuulemma varaa palkata lisää henkilökuntaa. He käyttävät selvästi työkokeilussa olevia ilmais-työvoimaa.

Annikki muistelee, että ennen vaatehuoneisiin pääsivät lähes kaikki halukkaat.

Nyt ompelijan paikkoja on kadonnut paljon, kun ompelutyötä on siirretty ulkomaille.

– Jos taas perustaisin oman yrityksen, joutuisin ottamaan työstä kovan hinnan. Ainakaan se asiakaskunta, joka on nyt vakiintunut minulle, ei pystyisi ostamaan minulta mitään, Annikki kertoo.

Ompeleminen on ihanaa

Annikki on käynyt kuudesta seitsemään työnhakukurssia, joiden sisältö on ollut aika lailla sama. Hän pohtii, että työnhakutaidot eivät paljon auta, jos töitä ei ole tarjolla.

– Suurin toiveeni on, että saisin olla täällä työttömien yhdistyksessä työssä. Ompeleminen on ihanaa ja työ on täällä monipuolista. Palkka ei päätä huimaa, mutta se on peruspäivärahaa suurempi.

Annikin työpäivät ovat noin kauden tunnin mittaisia. Tekemistä riittää, mutta kiirettä helpottaa se, että asiakkaat tuovat yleensä mukanaan valmiit kankaat ja tarvikkeet.

Työyhteisö koostuu muista tukityötä tekevästä ja työttömistä, jotka käyvät toimistolla lukemassa lehteä, asioimassa tietokoneella tai kahvittelemassa.

Työpäivänsä jälkeen Annikki käy hoitamassa ja auttamassa äitiään.

– Välillä porhallan myös tyttärenti luokse kyytiavuksi. Hänellä on neljä lasta.

Annikki ei tiedä, mitä tekisi, ellei olisi saanut työskennellä työttömien yhdistyksessä. Hän kertoo huolestuneena havainnostaan: moni työtön menettää hallinnan elämästään joutuessaan olemaan toimettona.

– Työtä pitäisi järjestää kaikille. Työttömänä ollessa työkyky heikkenee ja jotkut alkavat juoda liikaa.

Työttömille kunnan sosiaaliturva

– Taantuma on näkynyt yhdistyksessämme jäsenmäärän kasvuna, jäseniä on nyt 160. Työttömiä syöllistetään tilanteestaan, vaikka muut ovat tehneet työttömyyden kasvuun vaikuttaneet virheet, sanoo Nastolan työttömien yhdistyksen toiminnanohjaaja Eila Vainio.

Hän peräänkuuluttaa työttömille kunnollista sosiaaliturvaa. Perustoimeentulon kattamiseksi jokaisen olisi saatava käyttöönsä 1000 euroa kuukaudessa ja sen päälle vielä asumistuki. Tämän lisäksi pitäisi voida tehdä osa-aikaista tai keikkaluonteista työtä ilman, että työttömyyspäivärahaa heti leikataan.

– Tämä mahdollistaisi työttömien sosioekonomisen nousun. Se auttaisi myös esimerkiksi sellaisia vammaisia, jotka eivät kykene kokopäivätyöhön, mutta pystyisivät työskentelemään osa-aikaisesti. Vammaiset ovat työttömien ohella ryhmä, jotka on syrjäytetty yhteiskunnasta.

Peruskoulusta pudonneet tarvitsevat väyliä työelämään

Eila Vainio sanoo, että erityisesti sellaisia nuoria pitäisi auttaa, jotka eivät selviä peruskoulusta läpi. Ilman peruskoulun päästötodistusta ei pääse nykyään mihinkään ammattikoulutukseen.

– Näille nuorille pitäisi järjestää vaihtoehtoisia väyliä työelämään.

Eila Vainio kritisoi päättäjiä siitä, että he eivät välitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevista kansalaisista.

– Myös ammattiyhdistysliikkeet ovat unohtaneet työttömät. Mutta ei ay-liikkeitä pidä missään tapauksessa ajaa alas: muuten työehdot heikkenevät ja palkat aletaan helposti määritellä pirstaker-toimen mukaan, Eila Vainio pohtii.

– TIA-MARIA LEHTO

Marjut Hentunen

Luostari elämäntapana

Pyhittäjä Iisak Syyrialainen sanoo, että himot ovat maailman käyttövoima.

Himoja ovat rikkauten rakastaminen, tavaroiden kokoaminen, ruumiin lihottaminen, hienostelu, vallan huuma.

Jos nämä vaimenevat eivätkä enää vaikuta, maailma pysähtyy, hän toteaa.

Nykykielellä sanottuna talouselämä on riippuvainen kulutuksesta ja nimenomaan kerskakulutuksesta.

Näin on ollut kautta aikojen. Luostarit syntyivät 300-luvulta lähtien vastaliikkeenä tälle himovetoiselle maailmalle.

Pyhät isät opettavat ihmisen luonnollisen elämän olevan sitä, että hän tyydyttää ensin hengelliset, sitten sielulliset eli älylliset ja kulttuuriin liittyvät ja viimeiseksi ruumiilliset tarpeensa. Kun tämä järjestys vallitsee, ihminen tuntee olevansa sanan täydessä merkityksessä ihminen. Nykymaailmassa järjestys on täysin päinvastainen ja näin ihmisen henki ja sielu ovat koko ajan puristuksessa. Kaikkialla viestitetään tyy-

liin ”maista, katso, nauti” ja houkutel-
laan aistinautintoihin.

Jumalanpalvelus, rukous ja työ

Luostarielämässä pyritään tähän isien esittämään luonnolliseen elämään. Lopullisena päämääränä on pelastus ja pääsy ikuisen kirkkauteen Jumalan valtakunnassa. Luostarien elämäntyyli on vuosisatojen kokemuksen tu-

los. Sen keskeiset elementit ovat yhteiset jumalanpalvelukset, henkilökohtainen rukouselämä ja työ toimeentulon saamiseksi.

Luostarin päivä alkaa jumalanpalveluksella klo 6 – monissa ulkomailla olevissa luostareissa vielä aikaisemmin. Heräämisen jälkeen ei ensimmäisenä hörpätä kahvikupillista vaan kiiruhdetaan kirkkoon. Aamulla mieli on rauhallinen, ja on suurenmoista saada täyt-

tää se niillä samoilla rukouksilla, psalmeilla ja hymneillä, joita kristityt ovat rukoilleet halki vuosisatojen. Ne elävät koko ajan ja puhuttelevat jokaista hänen oman tilansa mukaan. Ammentamista ja uuden oivaltamista löytyy aina. Aamupalveluksen päätyttyä ennen aamupalaa jää vielä vähän aikaa jatkaa rukousta tai lukea Raamattua tai jokin muuta hengellistä kirjaa omassa huoneessa eli kellarissa.

Illalla on ehtoopalvelus, ja Lintulan luostarissa päivä päättyy talvisaikaan vielä iltaterian jälkeisiin yhteisiin iltarukouksiin, joiden lopussa sisaret kumartaen pyytävät anteeksi luostarin johtajalta ja toinen toisiltaan.

Jumalanpalvelusten välillä tehdään monenlaisia niin käytännöllisiä kuin henkistäkin työtä. Työtehtäviä kutsutaan kuuliaisuustehtäviksi. Monet tehtävät kuten keittiössä työskentely ja siivoustyöt ovat vaihtuvia ja siirtyvät sisarelta toiselle. Sitten on myös erilaista osaaamista vaativia tehtäviä, joiden suorittamiseen tarvitaan asiantuntemusta. Jokaisella sisarella on omat vahvuutensa tai jokin koulutus ennen luostariin tuloa, jota hän saattaa hyödyntää yhteiseksi hyväksi. Tulot töistä menevät yhteiseen kassaan, jota sitten käytetään sisariston kustannuksiin. Työ ei sulje pois rukousta. Lyhyt Jeesuksen rukous ”Herra Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua” toimii mielessä ja sitä voi jopa kuiskaila käytännön töiden aikana. Myös henkinen, ajatuksia vaativa työskentely pyritään toteuttamaan Jumalan läsnäolon tunnossa. Näin rukouksellinen ilmapiiri säilyy päivän mittaan.

Ruokailut luostarissa

Ruokailut keskeyttävät työntöön. Ortodoksisessa perinteessä luostarin ruokasali, trapeza, on kirkon jatke. Tämä nä-

kyy selkeästi Valamon luostarissa sunnuntaina, kun veljestö kävelee juhlassa kulkueessa kirkonkellojen soidesa liturgiapalveluksen jälkeen suoraan trapezaan. Kirkossa saamme hengellistä ravintoa, trapezassa Jumala ruokkii meidät hyvydellään aineellisestikin. Ruokailujen aikana ei keskustella. Lounaan aikana yksi sisarista lukee vuorol-

Marjut Hentunen

laan ääneen kirkon tuona päivänä muistelemien pyhien ihmisten elämäkertoja kuluvan kuukauden Synaksarion-kirjasta. Ruokailut ja päiväkahvit ovat suomalaisissa luostareissa yleensä normaaleina suomalaisina ateria-aikoina. Ennen ehtoolliselle menoa ei kuitenkaan syödä mitään, mikä aiheuttaa sunnuntaisin ja juhlapäivinä tiettyjä muutoksia.

Säännölliset paastot

Luostarin ruokavalio seuraa tarkkaan ortodoksisen kirkon paasto- ja juhla-aikoja. Kirkolla on neljä pitempää paastonaikaa: Suuri paasto ennen pääsiäistä, joka kestää 40 päivää, Apostolien paasto, joka alkaa helluntaiviikon jälkeisestä maanantaista ja kestää apostolien Pietarin ja Paavalin juhlaan saakka 29.6. Elokuussa on Jumalanäidin paasto, joka päättyy Neitsyt Marian kuolonuneen nukkumisen juhlaan 15.8.. Ennen joulua valmistaudutaan taas pitkällä paastonajalla Kristuksen syntymään. Joulupaasto alkaa 15.11. ja päättyy joulu-

päivänä – jouluaatto on ortodoksisessa traditiossa siis vielä paastopäivä. Paasto tarkoittaa luopumista eläinkunnan tuotteista, lähinnä lihasta ja maitotuotteista. Kala on tiettyinä paastonaikoina sallittu. Lisäksi keskiviikot ja perjantait ovat muutamaa harvaa poikkeusta lukuun ottamatta aina paastopäiviä. Näin lähes puolena vuoden päivistä syödään pääasiallisesti kasviruokaa. Sairaat ja vanhukset saavat luonnollisesti helpotusta paastosääntöihin.

Luostari ei kuitenkaan rajoita ruoan määrää, vaan siitä vastaa jokainen sisar itse. Paaston aikoina luostarin ateriat ovat monipuolisia paastosääntöjen puitteissa. Uusia sisarkokelaita tarkataan, ettei mikään yletön paastoinnostus saa heitä valtaansa. Valvotaan myös, ettei pääse esiintymään anoreksiaan

liittyviä ilmiöitä. Luostarisaren tärkein kilvoitus on kuuliaisuus, eli kuten sanotaan paastoaminen ennen kaikkea omista tahdonoikuista.

Luostarissa myös vaatetus on sellaista, että samoja vaatteita voi käyttää jopa vuosikymmeniä. Tässä ei, kuten ei paastossakaan, ole takana mikään ekologinen ajattelu, vaan yksinkertaisesti se, että hengellisen elämän hyväksi aineellisia asioita yksinkertaistetaan. Ekologia seuraa siitä itsestään.

Luostarissa hengellinen elämä ei ole oman itsemme ja viitsimisemme varassa, vaan se kuuluu ilman muuta normaaliin päiväohjelmaan. Luostariasukaan ei tarvitse koko ajan paeta maailmallisia vaikutteita ja käydä lähitaistelua niitä vastaan. Näin luostari tarjoaa vakaan hengellisen ympäristön, jossa hengellinen elämä on yhtä luonnollista kuin hengitys.

– NUNNA KRISTODULI

Voimia vanhemmille, mahdollisuuksia lapsille

Suomi sijoittuu lapsiköyhyyden eurooppalaisessa vertailussa hyvin, mutta silti yhä useampi suomalainen lapsi elää suhteellisessa köyhyydessä. Lapsiköyhyys alkoi kasvaa vuonna 1994 ja on kasvanut siitä lähtien lähes kolminkertaiseksi. Lapsiväestössä köyhyys on nyt yleisempää kuin muun väestön keskuudessa. Suhteellisella mittauksella pienituloisuus kasvaa väestöryhmissä, joiden tulokehitys ei pysy keskitulokehityksen vauhdissa. Pienituloisuus kasautuu yksinhuoltajaperheisiin, alle 3-vuotiaiden lasten perheisiin ja monilapsisiin perheisiin. Lapsiköyhyys on myös yhteydessä perhevaiheeseen sekä perheen kokoon ja rakenteeseen: heikoin tilanne on yksinhuoltajien sekä monilapsisten perheiden lapsilla.

Lapsiperheiden kasvava köyhyys

Vaikka suurin yksittäinen selittäjä lapsiperheiden köyhyydelle on työllisyyden lasku, ei se yksin selitä lapsiperheiden huonoa taloudellista tilannetta. Lapsiköyhyyteen vaikuttavat poliittiset päätökset ja erilaisten tukitoimien teho. Lapsiperheiden tulonsiirtoihin tehtiin tuntuvia leikkauksia edellisen laman aikana 1990-luvun puolivälissä, ja inflaatio on alentanut tulonsiirtojen reaaliarvoa. Myöhemmin tehdyt tulonsiirtojen korotukset eivät ole korjanneet aikaisempien leikkauksien ja inflaation vaikutuksia. Vähimmäisvanhempainrahojen ja kotihoidon tuen matala taso ovat pahentaneet lapsiperheiden köyhyyttä. Leikkauksia on tehty myös perheiden palveluihin, ja esimerkiksi yksinhuoltajaperheiden mahdollisuudet saada kotiapua hankalissakaan elämäntilanteissa ovat heikentyneet. Edellisen taloudellisen laman aikana tehtyjen leikkausten pitkäaikaisvaikutukset näkyvät lasten ja nuorten pahoinvointina, ja 2000-luvun lama huonontaa lapsiperheiden asemaa entisestään.

Työmarkkinat ovat muuttuneet yhä vaativammiksi, ja erityisesti yksinhuoltajien on vaikea yhdistää lastenhoitoa ja työelämä. Yksinhuoltajien lasten hoivatarpeiden ja hoivaresurssien yhteensovittaminen on hankalaa silloin, kun vanhemman työtunnit sijoittuvat iltoihin, öihin tai viikonloppuihin. Ympäristövoimavarojen puuttuminen voi estää esimerkiksi kolmivuorotyön vastaanottamisen. Myös koulujen loma-aikojen ja päiväkodin kuukauden mittainen kesätauko asettavat omat, erityiset haasteensa yksinhuoltajille. Yksinhuoltajat saavat vähemmän lastenhoitoapua sukulaisiltaan kuin muut perheet ja joutuvat useammin turvautumaan ystäviensä apuun. Erityisen vaikea on tilanne silloin, kun lapsen toi-

nen vanhempi tai isovanhemmat eivät osallistu lapsen hoitoon lainkaan ja kunperheeltä puuttuvat sosiaaliset tukiverkostot.

Köyhyyden seuraukset yksinhuoltajaperheissä

Yksinhuoltajuus on jo sinänsä köyhyysriski. Yksinhuoltaja saattaa tehdä kahta työtä eivätkä saadut tulot riitä koko kuukaudeksi. Menojen kattaminen tuloilla on hankalaa jopa kahdessa kolmesta yksinhuoltajien perheistä. Kaikkia laskuja ei voi maksaa kerralla, muuten raha ei riitä ruokaan. Yllättävät menot, esimerkiksi sairastumisesta aiheutuvat kulut, voivat johtaa talouden sortumiseen. Tämä johtaa usein lainanottoon ja velkakierteeseen, mikä pahentaa perheen taloudellista tilannetta entisestään. Pahimmassa tapauksessa joudutaan tinkimään ruuasta ja sen laadusta. Vaikka ruokaa olisi riittävästi, se ei aina ole tarpeeksi ravitsevaa ja monipuolista.

Ruuasta säästäminen voi olla ainoa vaihtoehto tehdä kuluttamiseen liittyviä valintoja tilanteessa, jossa kaikesta muusta on jo luovuttu. Terveellisestä ruuasta, lääkkeitä ja liikuntaharrastuksista tinkiminen johtaa kuitenkin sekä lapsen että vanhemman terveyden vaarantumiseen.

Köyhyyden merkitsee lapsille mahdollisuuksien puutetta. Vanhemmat pyrkivät yleensä turvaamaan lasten harrastukset, mutta yhä useampi perhe joutuu tinkimään niistäkin. Markkinaehtoistuminen on nostanut monien harrastusten hintoja, ja tämän seurauksena moni yksinhuoltajaperheen lapsi uhkaa jäädä ilman harrastusta. Taloudellisten vaikeuksien kanssa kamppailevien yksinhuoltajaperheiden on myös vaikea järjestää lapsille ja nuorille mielekästä toimintaa loma-aikana, ja mahdollisuudet perheen yhteisiin lomamatkoihin ja leireihin ovat vähäiset.

Yksinhuoltajaperheiden lasten tilannetta huonontaa myös elatusavun riittämättömyys. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2005 suomalaislapsen keskimääräinen kulutus oli 525 euroa kuukaudessa ja esimerkiksi sosiaalitoimessa vahvistetuista elatusavusta 76 % on alle 135 euroa kuukaudessa. Vaikka eroperheen lasten vanhemmat päättäisivätkin huolehtia yhdessä ja tasapuolisesti lapsen elatuksesta, on heillä heikommat

Pienperheydistys ry on yksinhuoltajien vuonna 1968 perustama, uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö, joka edistää lasten aseman parantamista ja tasa-arvoisen lapsuuden toteutumista. Pienperheydistyksen perustehtävä on lasten hyvinvoinnin turvaaminen kehittämällä ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä, tarjoamalla lapsiperheille mahdollisuuksia vertaistukeen ja yhteiseen toimintaan sekä edistämällä eri perhemuotojen tasavertaisuutta.

Pienperheydistys on Ensi- ja turvakotien liiton jäsenjärjestö.
www.pienperhe.fi

mahdollisuudet tukea lasta taloudellisesti. Eri talouksissa asuvat vanhemmat joutuvat molemmat maksamaan elämiseen liittyvät pakolliset, esimerkiksi asumiseen liittyvät kulut.

Kohtuullisen elämän edellytysten parantaminen

Taloushuolien ja työelämän kovenevien vaatimusten kanssa kamppaileva yksinhuoltaja joutuu tekemään sekä kuluttamiseen että ajan käyttöön liittyviä valintoja. Arjen pyörittäminen yksinhuoltajaperheessä vie usein vanhemman kaikki voimavarat. Tässä tilanteessa perheelle tarjotulla, arkielämää helpottavalla konkreettisella avulla voi olla suuri merkitys vanhemman ja lasten hyvinvoinnille. Tilapäisellä kotiavulla voidaan tukea vanhemman jaksamista hankalissa elämäntilanteissa kuten työttömyyden uhatessa tai vanhemman tai lapsen sairastuessa.

Kun työ ja kodinhoito vievät vanhemman kaiken ajan ja voimat, vanhemman jaksamisen kannalta tärkeät sosiaaliset verkostot kutistuvat. Kohdennetulla kotiavulla voidaan helpottaa perheen arkielämää, lisätä yksin-

huoltajaäidin voimavaroja ja mahdollisuuksia itsestään huolehtimiseen ja sosiaalisten suhteiden solmimiseen ja ylläpitämiseen. Itsestään huolehtiminen ehkäisee vanhemman väsymystä ja passivoitumista sekä antaa voimia vastata lapsen tarpeisiin. Kotiavun turvin vanhemmat ja lapset saavat yhteistä aikaa, mikä parantaa vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta.

Tukea työllistymiseen

Yksinhuoltajien työttömyys viime laman jälkeen ei laskenut samoin kuin muiden kotitalouksien.

Monet yksinhuoltajat kaipaavat tukea ja voimavarojensa vahvistusta siirtyäkseen työelämään. Ilman ulkopuolista tukea monet yksinhuoltajat uhkaavat jäädä "tukiloukkuun" ja sinnittelevät vuodesta toiseen köyhyysrajan alapuolella. Yksinhuoltajan työllistymisen edellytyksiä voidaan parantaa auttamalla ensin perhettä käytännön asioiden, esimerkiksi lastenhoidon järjestämisessä. Yksinhuoltajien elämänhallinnan parantaminen, vertaistuki ja sosiaalisten turvaverkkojen luominen ja vahvistaminen sekä itseohjautuvuuden lisääntyminen luovat pohjan työllistymiselle.

Yksinhuoltajaperheet kamppailevat samojen arkipäivän elämään liittyvien ongelmien kanssa kuin muutkin lapsiperheet. Työttömyys, korkeat elinkustannukset ja tulojen riittämättömyys sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen aiheuttavat ongelmia monelle lapsiperheelle.

Lapsiperheiden hyvinvoinnin kannalta olisikin tärkeää parantaa lapsiperheiden saamia tulonsiirtoja ja sitoa perhepoliittisten etuuksien taso indeksiin niiden reaaliarvon turvaamiseksi. Erityisesti yksinhuoltajaperheille suunnattuja tukitoimia ja ennaltaehkäiseviä palveluja tulisi lisätä ja kehittää, ja työllistymisen tukitoimissa tulisi perheen tilanne ottaa huomioon kokonaisvaltaisesti. Yhteiskunnan tehokkailla tukitoimilla voidaan lapsiköyhyyttä vähentää ja parantaa tasa-arvoisen lapsuuden toteutumisen mahdollisuuksia. Tämä edellyttää lapsen näkökulman esille nostamisessa kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

– JUHA TURTIAINEN
Toiminnanjohtaja
Pienperheydistys ry

Kohtuullisen elämän jäljillä

Myös antiikin Kreikassa arvostettiin kohtuutta. Aristoteles kirjoittaa Nikomakhoksen etiikan 5. kirjassa: ”Selainen näyttää olevan epäoikeudenmukainen, joka rikkoo lakeja tai ahnehtii enemmän kuin mitä hänelle kuuluu tai on epätasapuolinen.” Kohta Aristoteles jatkaa esittäen seikkaperäisen verrannon siitä, miten erityisesti kaupanteon osapuolet voisivat kukin saada osansa.

Aristoteelista ajattelutapaa seuraileva oikeudenmukaisen hinnan traditio muodostui jälleen vaikutusvaltaiseksi keskiajalla. Askeettisista kirkkoisista vaikuttuneita teologeja kiinnosti tällöin myös kysymys siitä, onko edes oikeudenmukainen hinta kyllin rakkaudellinen. Esimerkiksi Tuomas Akvinolainen oli tosin tässä kohden maltillinen. Hän katsoi ”kristillisen hinnan” olevan täsmälleen oikeudenmukainen hinta – siitä poikkeaminen suuntaan tai toiseen olisi syntiä. Maallisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta oikeudenmukainen hinta oli puolestaan eräänlainen kohtuullinen vaihteluväli. Lopulta Tuomas lisäsi, ettei kaupanteko saisi johtaa ketään osapuolista kohtuuttomaan ahdinkoon.

Kenen ”kohtuus”?

Sääty-yhteiskunnassa ”kunkin kohtuullinen osa” riippui toki myös säädystä. Aatelisen kohtuus oli toista kuin talonpojan kohtuus. Hengellisen säädyn edustajien kohtuus on kai puolestaan aina herättänyt keskustelua: yhtäällä on etsitty pyhää yksinkertaisuutta kirkkoisien ja Franciscus Assisilaisen hengessä, toisaalta kirkkoherrat ja piispat ovat perinteisesti eläneet jonkin verran talonpoikaisväestöä leveämmin. Kirkon on kuitenkin yleensä katsottu voivan toimittaa tehtävänsä (lähinnä jumalanpalveluksensa ja diakonisen palvelutyönsä) paremmin silloin, kun se ei ole aivan varaton.

Erityisesti luterilaisessa viitekehityksessä on ollut merkityksenä huolella lain ja evankeliumin puhtaasta saarnaamisesta, tässäkin yhteydessä. Saarnan ei ole haluttu vääristyvän johtuen siitä, et-

**”Parempi leipäkannikka ja rauha
kuin juhlapidot ja riita.”**

(Snl. 17, 1)

**”Jos hunajaa löydät,
syö kohtuullisesti, muuten kylläännyt
siihen ja annat ylen.”**

(Snl. 25, 16)

**Palvelkoot nämä sananlaskut
esimerkkeinä siitä laajasta
raamatullisesta kansanviisaudesta,
jossa kohtuus on arvossaan.**

Marjut Hentunen

tä pappien pitäisi yrittää rahoittaa oma palkkansa suoraan kolehtivaroin.

Perinteiset kohtuullisen elämän ohjeet joutuivat kuitenkin syvään myllyrykseen nousevan porvariston myötä. Mikä voisi olla kohtuullista porvarille? Pienporvarit ovat kyllä olleet varsin linjakkaasti kohtuullisen elämän kannalla. Eihän nappikaupalla elä, jos ei osaa pitää menojaan kurissa. (Tästä on äskettäin kirjoittanut esimerkiksi Kari Hotakainen romaanissaan *Ihmisen osa*.) Nousevan porvariston aatemaailmaan on kuitenkin kuulunut myös ajatus siitä, et-

ettei ahneus olekaan pahe. Mitä enemmän kahisevaa siunaantuu omaan laariin, sitä parempi.

Kommunismin romahduksen myötä länsimaisten yhteiskuntien voidaan sanoa porvarillistuneen lähes läpikotaisin. Tähän on kuitenkin lisättävä, että juuri Itä-Euroopassa porvarillistuminen näyttää olleen vieläkin ehdottomampaa kuin perinteisissä länsimaissa. Myös muualla maailmassa porvariarvot ovat olleet in – omalaatuisena esimerkkinä Kiinan valtiojohtoinen kapitalismi.

Löytyykö ahneudelle rajoja?

Yhteiskuntien porvarillistumisen moraalinen oikeutus on nojautunut ennen kaikkea siihen oletamaan, että vapaa kauppa hyödyttää kaikkia. Jos tämä pitää paikkansa, voi ahneuskin muodostua hyveeksi ainakin periaatteessa. Palvelisihan siten ahneuskin lähimmäisiä. Ja toki railakas kaupankäynti on osaltaan elintasoamme nostanut, erityisesti tekniikan kehittymisen ohella.

Markkinat eivät kuitenkaan toimi täydellisesti missään yksittäisessä yhteiskunnassa sen enempää kuin globaalistikaan. Markkinat eivät välitä yksittäisistä lähimmäisistä, ne eivät sovellu kaikkien julkisten palveluiden toteuttamiseen, eivätkä ne osaa ennakoita ekokatastrofia. Niin markkinoiden toiminnalle kuin markkinatoimijoiden ahneudellekin on siis löydettävä rajoja ja vastalääkkeitä.

Olisi turha yrittää hakea ammoisista ajoista mitään suoraa mallia sovellettavaksi nykypäivään. Sääty-yhteiskunta ja sosialismi eivät kuulu enää 2000-luvulle. Silti länsimaiset – ja itämaisetkin – traditiot sisältävät paljon sellaista arvokasta opetusta kohtuullisuudesta, jota sopii nyt kaivaa esiin vinteiltä ja kellareista.

Kohtuullinen elämä, mitä kaikkia yksittäisiä muotoja se sitten eri asiayhteyksissä saakaan, on taas ajankohtainen haaste meille kaikille!

– VILLE PÄIVÄNSALO
TT, teologisen etiikan ja
sosiaaliatiikan yliopistonlehtori (mvs.)
Helsingin yliopisto

Kuka hyötyy kirkon rikkaudesta?

Kirkko on rikas. Ok, väite hyväksytään. Mutta organisaatio tai rakennus ei voi olla rikas, vaan jotkut ihmiset ovat sitä. Ketkä siis ovat rikkaita, jos kirkko muka ui rahassa?

Me työntekijät emme hyödy kirkon rikkaudesta. Sen varat eivät valu tilipusseihimme, kuten hyvin tiedämme. Emme käteistä kirkon rikkautta tekemällä työtä vähän ja pitämällä paljon vapaa-aikaa. Joudumme puurtamaan samat 35–40 viikkotuntia kun muutkin ihmiset, on firmamme taloustila mikä tahansa.

Kirkon rikkaus ei näy sen irtaimessa omaisuudessa. Tosin rakennuksemme ehkä näyttävät komeilta ja niitä on paljon. Mutta kuka niistä hyötyy? Emme ainakaan me työntekijät. Mehän pyörimme niissä vain töitä tehden (ja hometta hengitellen).

Ketkä sitten nauttivat kirkon rikkaudesta? Sen toimintaan säännöllisesti osallistuvat ihmiset. Heitä on arviolta kymmenesosa koko jäsenistöstämme. Muut 90 % rahoittavat heidän kirkollisen harrastustoimintansa.

Katsotaan erästä esimerkiseurakuntaa. Sen ikäihmisten ryhmässä pyörivät 30 senioria saavat mahtavat palvelukset 15 euron kuukausittaista kirkollisveroon vastaan. Diakoni pitää heille viikoittaista piiriä, emäntä pyöräyttää pullakahvit ja papit pitävät messut säännöllisesti. Päälle vielä retket ja kausijuhlat.

Vielä paremmat pullat paistuvat niiden uunissa, jotka tuovat lapsensa seurakunnan kerhoon kahdesta neljään kertaan viikossa. Tulos vielä tuplaantuu, jos vain äiti kuuluu kirkkoon. Tällaisen perheen ”jäsenmaksun” ja saatujen palvelusten suhde on vallan erinomainen.

Myös sivukirkon pikkuiseen jumalanpalvelukseen osallistuvaa uskollisten kourallista voisi väittää kirkon rikkaaksi. Noita kahdeksaa kirkkovierasta palvelee sunnuntaisin kolme työntekijää, pappi, kanttori ja suntio.

Entä nuoret? Isoprojektiin lähteneitä viedään leireille, retkille ja joulujuhliin. Heille pidetään nuoreniltaa, pelihetkiä ja leffailtoja. Arviolta 70

aktiivinuorta hoitaa kolme nuorisotyöntekijää ja nuorisopappi. Näin mitattuna seurakuntanuoret ovat tosi varakkaita.

Katsotaan vielä aikuisten viikonlopputoimintaa. Pariskunta pääsee seurakunnan parisuhdeleirille, kuorolainen kuoroviikonloppuun ja joku kolmas vaikka hiljaisuuden retriittiin. Sanotaan 40 euron hinnalla hotellitayshoito leirikeskuksessa ja jopa kolmen työntekijän järjestämät ohjelmat. Nämä seurakunta-aktivistit ovat niitä kirkon rikkaita.

Kun kirkkoa sanotaan rikkaaksi, kehu kohdistuu toimintaamme säännöllisesti osallistuviin ihmisiin. He saavat suurimman edun kirkon työntekijöistä, tiloista ja muusta varannosta.

Keitä sitten ovat kirkon köyhät? Ne jäsenet, jotka eivät käy kirkolla koskaan. Paitsi muodollisen pakon edessä – kaste, rippikoulu, kirkkohäät ja hautaus, ja ehkä joku joulukirkko silloin tällöin. He ovat köyhiä, koska eivät hyödy mitenkään kirkon varallisuudesta. He ovat sitä tietenkin omasta vapaasta valinnastaan. Onneksi meille he näkevät kirkon toiminnassa kuitenkin jotain arvokasta ja haluavat jatkaa sen jäsenenä, iloisina kirkollisverojen maksajina. Millä nämä ihmiset saataisiin näkemään myös se rikkaus, joka kirkon toiminnassa olisi heille itselleen?

Lahden diakonian instituutin
opiskelijoille opetetaan

Kristillistä rakkautta

Vanhanajan kunnon paukkupakkanen nipistää poskia, kun olen uudenvuoden aattona menossa tapaamaan Lahden diakonian instituutin apulaisrehtori Terttu Pohjolaista. Hän on luvannut antaa siivun vapaapäivästään. Oppilaitoksen yllä lepää joululoman hiljaisuus. Puhellemme kodikkaasti henkilökunnan tauko-huoneessa samalla, kun apulaisrehtori mittaa kahvijauhoja suodattimeen. Kohta lämmin kahvi sulattaa. Tämä on pieni hyvä teko arjessa. Niin, Terttu Pohjolainen opettaa diakonian taitoa koulussaan. Se tarkoittaa, miten kohtuullista elämää ja lähimmäisen kohtaamista voi toteuttaa pienimuotoisesti omissa arjessa. Hän oikein hehkuu myönteisten kokemusten tuomaa iloa esitellessään oppiainettaan. Tämän tyylistä opetusta ei kaikissa kouluissa juuri anneta.

”Opiskelijat ovat kertoneet autettavien hämmästelleen, että onpa erikoinen koulu, kun tämmöistä opetetaan.”

”Diakonian perusteet on vaativa kurssi, mutta myös innostava. Olen ylpeä opiskelijoistani. Iloitsen tästä niin, että opettaisin kurssin, vaikka ei olisi aikaakaan”, Pohjolainen sanoo.

Syventävää oppia diakoniaan

Lahden diakonian instituutissa diakonian perusteet -kurssi on yhden opintoviikon laajuinen.

Terttu Pohjolainen kertoo, että kun diakonisojen koulutus vietiin Lahdesta Helsinkiin, jäi huoli, miten kantaa oppilaitoksen 140-vuotista perintöä sitä kaottamatta.

– Oppilaitoksemme on kuitenkin aidosti kirkollinen ja diakoniaoppilaitos. Juuri tällä kurssilla tavoitetaan diakonian lähtökohtia. Aine on sijoitettu opiskelujen alkuun. Opiskelijat perehdytetään diakoniseen kulttuuriin, diakonian rikkaaseen historiaan ja kristillisen rakkauden arvopohjaan. Opiskelijat ovat koulussa kolme vuotta ja he paneutuvat myös monella muulla kurssilla diakonisiin toimintatapoihin.

Hädän tunnistaminen

– Teoreettinen opetus auttaa opiskelijoita havainnoimaan hädän kasvat. Tärkeää on oppia huomaamaan erityisesti heidät, joilla ei ole ketään ja jotka tarvitsevat eniten rakkautta ja samanaikaisesti diakoniaa idea selkiytyy, sanoo Pohjolainen.

– Aloitamme pohdinnan sillä, milaista hätää kukin näkee lähipiirissään. Näitä kokemuksia avataan pienryhmissä ja eri ammattialojen näkökulmasta. Tavoitteena on lisäksi, että opiskelijat oppivat tunnistamaan avun tarpeet myös tulevilla työpaikoillaan.

– Opettajana on koskettanut, miten vakavia elämäntilanteita nuoret ihmiset ovat kokeneet elämänpiirissään. Meillä on lähellämme suunnattoman paljon hätää, sairautta, avuttomuutta, itsemurhia, köyhyyttä...

Teoriasta lähimmäisen kohtaamiseen

– En laita koskaan opiskelijoita tekemään käytännön auttamistehtäviä ennen tenttikuulustelua. Kysyn tentissä aina, mitä diakonia on, Pohjolainen tämentää.

– Sanon opiskelijoille, että auttamisessa liikkeelle voi lähteä omasta perhepiiristä, suvusta, ystävistä, naapureista. On hyvä mennä oikeasti kysymään kuten Jeesus, miten voin auttaa, Terttu Pohjolainen selkiyttää tehtävänantoa.

Hän kuvailee, että auttamisen teot ovat olleet moninaiset, vastuun ottoa kodin jokapäiväisistä askareista tai joulu- tai suursiivouksesta. Vierailu kaukana asuvan mummon luona, jonne ei oikein enää ole kehdannut mennä, kun edellisestä käynnistä on niin pitkä aika. Halonhakuuta. Verhojen ripustamista. Näkymätön yksinäinen naapurikin on tullut näkyväksi. Lastenhoitoapu antoi vapaillaan pienen lapsen äidille.

– Aina ei tarvitse käynnistää auttamisprojektien isoja myllyjä ollakseen jollekin merkityksellinen, hän vertailee.

– Auttamisen tuloksena syntyy diakoninen mielenlaatu, joka sytyttää halun tehdä uusia rakkauden tekoja. Auttamisesta seuraa autettavan ja auttajan hyvä mieli ja ilo.

– Meille tulee noin 100 uutta opiskelijaa vuosittain ja siten vähintään 100 hyvää työtä opintojen puitteissa, kaik-

ki erilaisia. Opiskelijat kirjoittavat tekemisistään raportin. Luen niitä tippa silmässä, pohdinnat ovat niin syväisiä. Huomionarvoinen havainto oli, että myös laitoksessa ihminen voi olla todella yksin, vaikka ympärillä on kaikki hoiva ja hoitavia ihmisiä. Henkilöstön asenne on tärkeä.

– Iloitsen siitä, että opiskelijat ovat sisäistäneet diakonian, joka lähtee aina kristillisestä rakkaudesta. Tässä auttamisessa ei kysytä, onko autettava kristitty. Heillekin, jotka eivät ole kristittyjä, kuuluu tämä rakkaus.

Vastuuta oppimaan

Terttu Pohjolainen myöntää, että tämmöiset asiat opittiin edellisten sukupolvien aikana kotona ja kyläyhteisössä, kun mummit ja vaarit olivat vielä ydinperhettä. Sen ohella kylän väki opasti, mutta myös kannusti koko yhteisön lapsia.

– Hyvinvoinnin myötä on häipynyt paljon. Siksi vastaavaa opetusta voisi olla jo peruskoulussa. Lapset oppisivat tekemisen kautta näkemään toisen ihmisen tarpeen, mutta myös kokemaan oman tarpeellisuutensa. Teeveen kauhufilmien kautta ei ainakaan vastuuta opita.

– Myös me vanhemmat olemme hyvää tarkoittaen kasvattaneet lapsemme itsekkeskeisyyteen, Terttu Pohjolainen murehtii.

– Paitsi, että vastuun kantamisen asenne on monilta kadonnut, samalla on riistetty auttamisen ilo ja myötätunnon kokeminen. Nekin on opetettava oivaltamaan. Kyse on asenteesta. Ammattiin kasvamisessa ne ovat tärkeitä.

– On paljon semmoista asennetta että auttaminen kuuluu yhteiskunnalle ja että auttajan täytyy olla viranomaisen. Jos vastuu sysätään kokonaan yhteiskunnalle, seuraa kysymys, paljonko olemme valmiita maksamaan kaikes ta pakollisesta auttamisesta verotuksen kautta. Säästämme yhteiskunnan voimavaroja ottamalla vastuuta lähimmäisistämme. Se tarve on kuitenkin sisällämme luontaisena. Katselen asioita paitsi diakonian silmällä, myös kansalaisena.

Pohjolainen tähdentää, että diakonian opetuksen tarkoituksena ei ole kasvattaa vapaaehtoistyöntekijöitä.

– Koulumme on ammatillinen oppilaitos. Tosin monet auttamisammateissa toimivat ihmiset omaavat diakonisen mielenlaadun ja tekevät hoivatyötä myös vapaallaan ja eläkkeellä.

Kohtuuden vaatimus ja lähimmäisen rakkaus koskevat hänen mielestään myös auttajien jaksamista.

– Rakkauden kaksoiskäskey on oikeastaan kolmoiskäskey. Pitää rakastaa myös itseään, että jää voimavaroja rakastaa muita.

– HELVI SANTIO

Lahten diakonian instituutti on toisen asteen ammatillinen oppilaitos, jossa voi suorittaa lähihoitajan, lastenohjaajan sekä nuorisovapaa-ajanohjaajan tutkintoja. Lisäksi se tarjoaa ammatillista aikuis- ja lisäkoulutusta. Oppilaitoksen arvot perustuvat kristilliseen uskoon ja lähimmäisenrakkauteen.

Lahten diakonian instituutilla on pitkä historia sosiaali- ja terveysalan kouluttajana. Koulutus alkoi laitoksen syntykaupungissa Viipurissa 1870-luvulla.

70-vuotta sitten, talvisodan sytyttyä, Viipurin Diakoniasäätiö lähti evakkoon, ensin Karkkuun, josta se päätyi Lahteen. Lahten Diakoniasäätiö ylläpitää Lahten diakonian instituuttia

Pitkä taival Karjalasta Riihimäelle

– Elämä on muuttunut hirveästi nuoruuteni päivistä, kuvailee Signe. **Signe Koivisto** syntyi Karjalassa Pitkärannassa vuonna 1918 juuri Suomen itsenäistymisen jälkeen sisällissodan aikaan. Signen isä oli selluloosatehtaalla työnjohtajana ja perhe asui työsuhteasunnossa. Perheeseen kuului viisi tytötä ja poika. Signen ollessa kymmenen isä kuoli tuberkuloosiin.

– Meillä oli turvallinen koti, isä oli uskova, Signe muistelee kyynel silmissä.

– Tehdas maksoi isän sairaskulut ja antoi täyden palkan siltä ajalta, kun isä oli sairaalassa, Signe jatkaa.

Signellä on hyvät muistot myös äidistä.

– Äiti oli hyvä ihminen, hän aina neuvotteli eikä sanonut koskaan pahasti, kertoo Signe. Se onkin ollut hänellä itsellään elämänohjeena.

Signe tapasi rippikouluiässä miehen **Ahdin**, joka oli tullut Pitkärantaan konehtaalle töihin.

– Kesä seurusteltiin ja Ahti palasi jouluksi kotiinsa, Riihimäelle, ja meni tammikuussa armeijaan. Kaksi vuotta olimme kirjeenvaihdossa ennen naimisiinmenoa, Signe hymyilee. Ollessaan yhdeksäntoista vuoden ikäinen Signe meni jouluksi Riihimäelle kyläilemään ja tammikuussa pari meni vihille.

– Siitä se elämä alkoi, Signe muistelee.

– Ennen sotaa karkasin kerran kotiin Karjalaan, oli niin kauhea koti-ikävä, Signe paljastaa.

– Mieheni sanoi, että koska sinulla on niin ikävä, kutsu yksi siskoistasi tänne töihin. Ja niin vanhin siskoni muutti myös Riihimäelle, ja se helpotti kotikäväni, Signe jatkaa.

Matti, Signen vanhin poika syntyi 1938 loppuvuodesta. Sodan alkaessa

”Ei vanhaa ihmistä

saisi komentaa kuin koiraa”.

Signe Koivisto on kuohuksissaan

siitä kohtelusta, jota hän on

sairaalahoidossa joskus

vanhuksena saanut.

Kuitenkin isän ja äidin rakkaus ja

usko Jumalaan antoivat vahvat eväät

pitkään elämään.

1939 ei Ahdin tarvinnut lähteä sotaan, koska hän oli töissä asehtaassa. Signen äiti ja vanhin sisko joutuivat lähtemään Karjalasta, sodan jaloista evakkoon. Ensin he menivät Savoan ja sieltä lopulta ajautuivat Hämeenlinnaan, missä äiti ja sisko asuivat elämänsä loppuun.

Jatkosodan aikana Signen perhe lähti Riihimäen pommituksia pakoon maaseudulle. Siellä he asuivat maalaisalossa, kunnes jatkosota päättyi.

– Niukka oli, mutta juuri ja juuri pärjättiin, Signe kertoo.

Signelle ja hänen miehelleen syntyi vielä kaksi tytärtä ja toinen poika. Nuorin lapsi syntyi Signen ollessa 39-vuotias. Signellä on tällä hetkellä kahdek-

san lastenlasta ja kuusi lastenlastenlasta.

Jumala tuli lähelle

Signen mies kuoli yllättäen sydäninfarktiin 51-vuotiaana.

– Jäin yksin kuusi vuotiaan ollessa nuorin, mutta onneksi muut lapset olivat jo osaksi aikuisia, Signe huokaa. Lapsuuden kotoa opittu Jumalaan turvautuminen tuli miehen kuoleman jälkeen uudelleen tärkeäksi ja lohdutti yksin jäänyttä leskeä.

– Jumalan armo tuli lähelle ja lohdutti, Signe vakuuttaa ja kertoo, että hän etsi armoa monia vuosia.

– Erään kerran seurakunnassa kuunnellani papin puhetta ymmärsin, että ei minun tarvitse tehdä koko ajan hyviä tekoja, kun en kumminkaan pysty siihen. Kelpaan Jumalalle tällaisena, Signe iloitsee. Se vapautti Signeä uskomaan yhä lujemmin, ja seurakunnan monet tilaisuudet tulivat Signelle rakkaiksi.

Lähimmäisestä välittäminen hukassa

– Ei vanhaa ihmistä saisi jättää yksin ja komentaa kuin koiraa, Signe kohahtaa. Hän kertoo kokemuksistaan, miten sairaalassa on kohdeltu välillä huonosti.

– Hoitajat komensivat vain, että ylös siitä ja sänkyyn siitä. Olisin kaivanut kivuissani ymmärrystä ja tuesta ottamisesta, Signe huokaa. Signellä on kulumisista johtuvia kovia kipuja, jotka ovat vieneet usein sairaalaan. – Kuinka pitkälle sitä pitää jaksaa ja yrittää? ihmettelee Signe ja kertoo, miten kaikki kehottavat vain tekemään itse, vaikka itsestä tuntuisi, ettei millään jaksaa.

– Ehkä sitä pitäisi olla vain hiljaa ja kärsiä, Signe jatkaa vielä.

Signe kokee välillä yksinäisyyttä, koska hän ei jaksaa lähteä enää tapamaan ystäviään. Hän ei ole liikkunut

kodin ulkopuolella yli kolmeen vuoteen. Suurin osa ystäväistä on kuollut tai he ovat yhtä huonokuntoisia kuin Signe, joka kävelee hitaasti, rollaattorin avulla. Välillä Signe on kaatunut ja joutunut hälyyttämään turvpuhelimen kautta apua päästäkseen lattialta ylös. Hän ei pysty lukemaan ja näkö on huonontunut vuosi vuodelta. Kuulolaite hänellä on ollut jo parikymmentä vuotta.

– Olen kuitenkin onnellisessa asemassa ja etuoikeutettu. Lapseni pitävät minusta hyvää huolta. Vanhin tyttärenti muutti Riihimäelle kuusi vuotta sitten minun vuokseni, kertoo Signe. Tytär käy päivittäin Signellä ja tekee ruokaa, siivoaa ja pesee pyykkiä.

Vanhin poika, Matti, on Signelle ikkuna ulkomaailmaan.

– Matti selittää minulle uutisista ja muista asioista, jos en ole itse jotain ymmärtänyt. Kotiavustaja käy aamuisin auttamassa ja kotisairaanhoidaja ja kaa lääkkeet parin viikon välein.

Nuorten Signe toivoisi ymmärtävän enemmän historiaa ja mennyttä aikaa.

– Saisivat enemmän ajatella ennen kuin menevät kaikkeen mukaan, opastaa Signe nuorempiaan hymy suupielessä.

Kuolema on odotettu ystävä

Signe on jo kauan odottanut kuolemaa.

– Kuka minua oikein täällä tarvitsee niin paljon, kun en saa jo kuolla, ihmettelee Signe. Hän ei pelkää kuolemaa.

– Voimien vähetessä kuolema on luonnollista, sanoo Signe ja ristii käntensä.

Vanhustyön strategia nostaa esiin vanhusten asioita

Kirkon vanhustyön strategia valmistui vuoden 2005 lopussa. KDY teki kyselyn saadakseen tietoa vanhustyön strategian vaikuttavuudesta ja siitä, miten strategia on auttanut seurakuntia oman vanhustyön kehittämisessä. Kysely lähetettiin kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön kautta 1064:lle kirkon työntekijälle, joista kyselyyn vastasi noin puolet (490).

Kyselyyn vastanneista noin 70 prosenttia sanoi tuntevansa strategian vähintään kohtuullisesti tai hyvin. Asiakirja tunnettiin parhaiten diakoniatiimeissä. Sen sijaan diakonijohdokunnissa ja seurakuntaneuvostoissa vanhustyön strategia oli vieraampi. Diakoniatyöntekijöiden käsityksen mukaan vanhustyön strategia oli vierain seurakuntalaisille.

Noin kolmannes vastanneista piti strategiaa oman seurakuntansa näkökulmasta hyvin tai erittäin hyödyllisenä.

Vanhustyön strategia on vaikuttanut seurakunnissa eniten vanhusten asioiden esiin nostamisessa. Se on auttanut työntekijöitä oman työn kehittämisessä ja lisännyt vanhustyön arvostusta. Vaikka strategiassa painotettiin vahvasti eri toimijoiden yhteistyön lisäämisen merkitystä, strategian vaikutukset seurakunnan sisäisen ja ulkoisen yhteistyön kehittämisessä ovat olleet vähäiset.

Seurakuntien vanhustyön tärkeimpiä painopistealueita ovat kyselyn perusteella vanhusten hengellinen tukeminen, yksinäisyyden poistaminen, verkostoituminen ja vapaaehtoistoiminnan kehittäminen.

Strategian muuttaminen käytännön toiminnaksi edellyttää edelleen pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä. Laaja-alaisen vaikutusten aikaansaaminen vaatii joidenkin asioiden osalta jopa vuosikymmenten aktiivista ponnistelua. Kirkon vanhustyön strategian seurantar ryhmän näkemyksen mukaan kirkon vanhustyön strategista kehittämistä ja strategian toimeenpanon toteuttamista käytännön työssä on sen vuoksi välttämätöntä jatkaa. Työryhmä teki seuraavia ehdotuksia selvityksen pohjalta turvatakseen iä-

käiden ihmisten hengellistä ja henkistä hyvinvointia ja tudentaakseen uskon, toivon ja rakkauden sanomaa vanhusestön keskuudessa.

- 👉 kirkon ja seurakuntien toiminnassa vanhustyön näkyvyyttä ja painoarvoa lisätään
- 👉 vanhustyöhön kohdennetaan seurakunnissa resursseja, kehitetään uusia työmuotoja sekä lisätään vanhustyön suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteisyyttä
- 👉 kirkon vanhustyön strategia päivitetään ja laaditaan strategian toimeenpanon vauhdittamiseksi seurakunnille ja seurakuntayhtymille kirkon vanhustyön opas
- 👉 KDY:n internet-sivuille luodaan kirkon vanhustyötä tukeva materiaalipankki
- 👉 seurakunnissa kehitetään yhteisöllisiä työmuotoja, muun muassa ohjattua vertaistukitoimintaa, joilla tuetaan ja kannustetaan vanhusten yhteyttä seurakuntaan ja lähimmäisiin
- 👉 seurakuntatyön ja diakonisen vanhustyön suhdetta selkeytetään
- 👉 kotikäyntityölle luodaan laatukriteerit
- 👉 diakonista vanhustyötä suunnitellaan erityisesti yksinäisiin, laitoksissa asuviin ja erilaisissa elämän kriisitilanteissa oleviin vanhuksiin
- 👉 seurakuntien työntekijöille tarjotaan mahdollisuuksia saada täydennyskoulutusta vanhustyöstä
- 👉 maallikoille järjestetään mahdollisuuksia kouluttautua vertaisryhmien vetäjiksi sekä
- 👉 diakonisen vanhustyön tutkimusta lisätään ja monipuolistetaan kirkon omassa sekä tiede- ja ammattikorkeakoulujen tutkimustoiminnassa

– IRENE NUMMELA

Työalasihteerii

KDY

KUKA KUUNTELEE KÖYHÄÄ?

Puoluepolitiikka ajaa usein niiden asiaa, joiden ääni kuuluu. Köyhien ääni on viime aikoina harvemmin kuulunut. Heillä on ollut tärkeämpääkin tekemistä kuin avalla ääntään poliitikkojen suuntaan: ruuan hinnan noustessa köyhät ovat joutuneet laskemaan entistä tarkemmin työmarkkinatukiensa tai kansaneläkkeidensä eurot selvitäkseen päivästä toiseen. On juostava punaisten hintalappujen perässä.

Aaro Huhta

Vähävaraiset eivät ole rynnistäneet päivänpolitiikkaan siksikään, että köyhyydestä ei ole oikein soveliaista puhua julkisesti. Suomessa vallinnut ilmapiiri on suosinut tarinaa hyvinvoivasta Suomesta. Siihen tarinaan ei sovi köyhyys ja nälkä kuin korkeintaan ryysyistä rikkauksiin -mielessä.

Tähän tilanteeseen syntyi vajaa kaksi vuotta sitten ”Kuka kuuntelee köyhää” -verkosto, joka järjestää niin asiantuntijoille, poliitikoille kuin tavallisellekin kansalle suunnattuja keskustelutilaisuuksia köyhyydestä.

Tullakseen kuulluksi on puhuttava

Tätä nykyä puoluepolitiikassa ja hallintokielessä korostetaan kansalaisten kuulemistä ja osallisuutta. Toimeenpano- ja hallintoelimityksissä järjestetään kuulemistilaisuuksia, jossa etujärjestöt, potilas-yhdistykset ja asiantuntijat pääsevät kertomaan asiansa. Kuulemistilaisuudet ei-

vät kuitenkaan tunnu painavan päätöksissä. Sen verran jähmeää on lainsäätäminen Suomessa. Useiden sosiaalipoliitikoiden mielestä politiikka on menettänyt kykynsä kuulla vähäosaista ihmistä.

Kansalaista kyllä kuunnellaan, mutta kyseessä tuntuu olevan näennäinen kuunteleminen: kokemus- tai tietoasiantuntijoiden puheet eivät enää auta, kun lakia on jo pitkään valmisteltu ja se on lähes nuijankopautusta vaille valmis. Kansalaisten asian on tultava kuuluvaksi jo paljon aikaisemmin.

Näin ajatteli joukko ihmisiä, jotka osallistuivat huhtikuussa 2008 Stakesissa järjestettyyn ”Kuka kuuntelee köyhää” -seminaariin. Stakesin köyhyystutkijat järjestivät seminaarin yhdessä ”Arkipäivän kokemuksia köyhyydestä” -kirjoituskilpailun järjestäjien kanssa. Järjestäjien mielestä tiedotusvälineissä oli puhuttu jo riittävästi köyhyydestä numeroin. Oli aika saada myös köyhän ääni kuuluviin.

Seminaariin osallistui poliitikkoja,

tutkijoita, sosiaalityöntekijöitä ja tärkeimpinä kaikista, köyhyyttä kokeneita asianosaisia. Osallistujien taustat olivat moninaiset. Yksi asia heitä kuitenkin yhdisti, köyhien asian ajaminen. Syntyi ajatus ”Kuka kuuntelee köyhää” -keskustelutilaisuuksista.

Keskustelutilaisuuksissa haluttiin tuoda esiin aiheita, joista vallitsi politiikassa liiallinen hiljaisuus. Ensimmäisiksi teemoiksi valittiin perusturvan uudistamiskomitean työ sekä yksinasuvien köyhyys. Sitten vuorossa oli vammaisten ja velka-ahdinkoon joutuneiden köyhyys sekä yhteisöllisyys.

On puhuttava niin, että poliitikot kuulevat

Tyypillisesti Kuka kuuntelee köyhää -tilaisuus etenee siten, että ensin isännöivän puolueen kansanedustaja avaa tilaisuuden. Tämän jälkeen pari tutkijaa tai aiheen parissa toimivan yhdistyksen asiantuntijaa alustaa lyhyin puheen-

vuoroin. Sitten kuullaan asianosaisten kokemukset. Keskustelusta kirjataan muistiin eritoten konkreettiset ehdotukset köyhyyden vähentämiseksi.

Verkoston alkuhetkiin liittyy kiinnostava yksityiskohta: se ei koskaan kirjannut paperille tavoitteitaan. Selvä päämäärä oli köyhän äänen kuuluvaksi tekeminen. Maanläheisempi tavoite, konkreettisten toimenpide-ehdotusten esittäminen köyhyyden vähentämiseksi, asetettiin ensimmäisten keskustelutilaisuuksien jälkeen. Sellaisia verkosto on kirjannut muistiin kaksi kertaa ja luovuttanut vuosina 2008 ja 2009 nämä muistiot peruspäalveluministeri Paula Risikolle.

Verkoston kirjaamat toimenpide-ehdotukset heijastelevat jäsenkuntaansa, joka koostuu monen alan toimijoista. Terveyserojen vähentämisestä kiinnostunut tutkija on kirjannut terveyseroja käsittelevän toimenpide-ehdotuksen teoreettisemmalla tasolla kuin konkreettisesti tavoitteensa ilmaiseva, köyhyyttä itse kokenut verkoston jäsen.

Oleellista onkin ollut moniäänisyyden säilyttäminen ja se, että asianosaisilta tulleet viestit on kirjattu muistiin niin aitoina kuin mahdollista. Tarjolla on pieniä konkreettisia toimenpiteitä poliitikoille annetaan päätöksentekoon välineitä, joilla köyhyyttä voitaisiin vähentää.

Yhtenä esimerkkinä ehdotetuista toimenpiteistä on köyhien asiaa ajavan verkkolehden perustaminen. Vaikeissa tilanteissa elävillä ihmisillä ei ole riittävästi mahdollisuuksia tuoda kokemustansa ja tietämystänsä polttavista ongelmista julkiseen keskusteluun. Eikä sosiaalipoliittisia muutoksia voida tehdä, ellei päättäjillä ole näistä tietoa. Toiseksi ”Kuka kuuntelee köyhää” -verkosto haluaa lisätä päättäjien tietoisuutta köyhien ongelmista keskustelutilaisuuksien avulla ja tuomalla aiheita julkiseen keskusteluun. Miellyttävää olisi, jos verkoston mallista syntyisi köyhien asiaa ajava kansalaisliike.

– ANNA ISOLA

Pieni henkilökuva

Tuula Paasivirta on 53-vuotias helsinkiläisen Paavalin seurakunnan pastori. Hän on osallistunut Kuka kuuntelee köyhää -verkoston toimintaan alusta asti.

– Työskentelen ammatillisesti laajalla kentällä, toimittajan ja peruspapin tehtävien lisäksi ajoittain mielenterveyspuo-

lella ja diakoniapappina. Minua pyydettiin pitämään puheenvuoro köyhyyseminaariin kaksi vuotta sitten. Puhuin kolmesta näkökulmasta, sosiaalivirastossa kokemastani ja näkemästani, diakoniapappina diakonia-asiakkaiden arjesta sekä tietenkin vammaisten köyhyydestä. Osallistun verkoston toimintaan yhteiskunnallisesta kiinnostuksestani.

Tuula on ensimmäinen näkövammaisen naispastori. Hänellä on myös liikuntavamma. Omien kokemustensa vuoksi vammaisten pienituloisuus on hänellä lähellä sydäntä. Siksi hän on koonnut peruspäalveluministeri Risikolle luovutetuista toimenpide-ehdotuksista nimenomaan vammaisten köyhyyttä käsittelevät toimenpide-ehdotukset.

– Vammaisten köyhyys on hyvin vaiettu asia. Näkövammaisten keskuudessa tiedetään hyvin, kuinka pieni näkövammaisen euro on suhteessa muiden euroon. Kuitenkin suren eniten niiden vammaisten asemaa, jotka kituuttavat koko elämänsä kansaneläkkeellä ja siksi elävät koko elämänsä köyhyysrajan alapuolella.

Birgitta Pirilä

Mikä on Kuka kuuntelee köyhää -verkosto

Verkosto syntyi huhtikuussa 2008 Stakesissa järjestetyn ”Kuka kuuntelee köyhää” -seminaarin jälkeen.

Verkosto on puoluepoliittisesti riippumaton yhden asian liike. Sen tarkoituksena on synnyttää keskustelua köyhyydestä ja esittää konkreettisia toimenpide-ehdotuksia köyhyyden vähentämiseksi.

Verkosto järjestää vuonna 2010 Helsingissä viisi keskustelutilaisuutta, joita vuorotellen isännöivät eduskuntapuolueet. Keskustelutilaisuudet pidetään myös Kemissä, Mikkelissä, Porissa ja Lappeenrannassa. Keskustelutilaisuuksissa pidetään sekä asianosais- että asiantuntijapuheenvuoroja.

Vuonna 2008 keskusteltiin Sata-komitean perusturvatyöstä ja yksinasuvien köyhyydestä. Vuonna 2009 nostettiin esille vammaisten ja velka-ahdinkoon joutuneiden köyhyys, yhteisöllisyys, terveydenhuollon asiakasmaksut sekä perustulo. Teemat ovat tulleet esille mediassa.

Verkoston jäsenet edustavat muun muassa Elämäntapaliittoa, THL:sta, Helsingin yliopistoa, Tiede & Taide & Köyhä kansa ry:tä, Helsingin sosiaaliviraston eteläistä sosiaaliasemaa, kirkon diakoniaa ja yhteiskuntatyötä, Camera Obs:ia. Jäsenet eivät välttämättä kuulu mihinkään taustayhteisöön. Verkoston jäsenet edustavat ennen kaikkea kukin itseään.

Verkosto kannattaa vankasti pohjoismaista hyvinvointivaltiota. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion voima on tuntemattomien huolenpito tuntemattomista.

Lisätietoja:

www.kukakuunteleekoyhaa.wordpress.com

Myös Facebookiin on perustettu Kuka kuuntelee köyhää -ryhmä.

Kohtuuttomat terveyserot

Talous motivoi päättäjiä

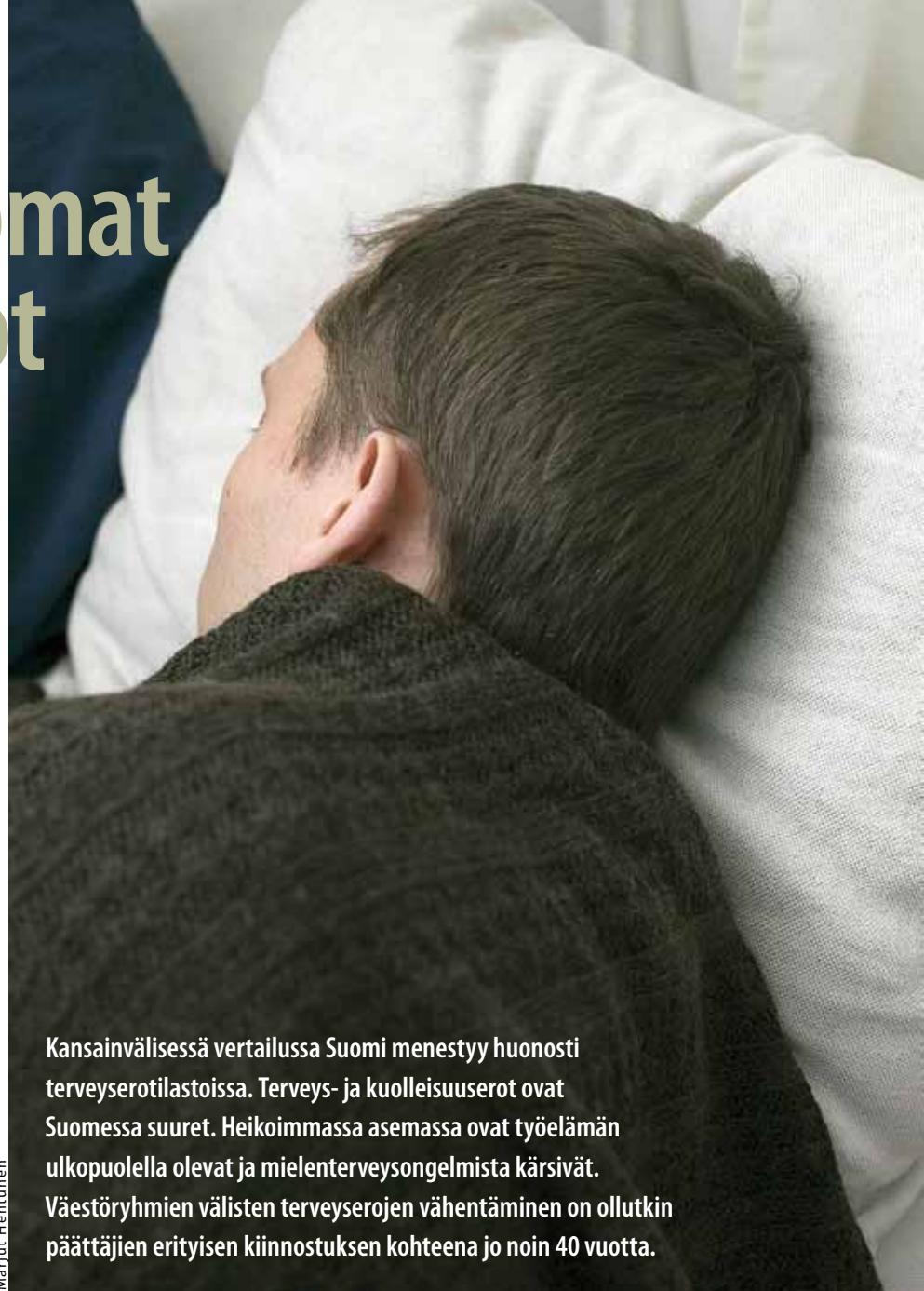
Talous näyttää nousevan syyksi, miksi terveyserot kiinnostavat päättäjiä. Terveysterojen kaventamista perustellaan kansantaloudellisesti, terveydenhuollon kustannusten kannalta ja eläkkeiden näkökulmasta. Nähdään, että on kansantaloudellisesti kannattavaa pitää kaikki ihmiset tuottavina. Laskeetaan, että on edullisempaa ennaltaehkäistä sairauksia kuin hoitaa niitä. Pelätään, että eläkkeet tulevat yhteiskunnalle liian kalliiksi, kun huonokuntoiset siirtyvät eläkkeelle ennenaikaisesti.

Taloutta merkittävämpiä syitä, jotka velvoittavat Suomea pienentämään väestöryhmien välisiä terveyseroja, ovat esimerkiksi kansainväliset sopimukset ja meidän oma lainsäädäntö. Terveysteroissa on kysymys vakavista asioista kuten esimerkiksi oikeudenmukaisuudesta, kärsimyksestä, lähimmäisestä huolehtimisesta, kohtuullisuudesta ja perusoikeuksista.

Terveysterot eivät ole tulleet yllätyksenä

Terveysteroja on tutkittu paljon, niistä tiedetään paljon. Terveysterojen kaventaminen on ollut voimakkaasti esillä erilaissa valtion toiminta- ja politiikkaohjelmissa jopa 1960-luvulta lähtien. Erilaisista ohjelmista ja juhlapuheista huolimatta terveyserot eivät ole vähentyneet. Terveysterot ja siinä erityisesti kuolleisuuserot ovat itse asiassa 1970-luvulta kasvaneet. Esimerkiksi elinajanodote on kasvanut vuosien myötä, mutta samanaikaisesti kuitenkin myös ero toimihenkilöiden ja työntekijöiden elinajanodotteen välillä on kasvanut, vaikka koko ajan tavoitteena on ollut tuon eron pienentäminen.

Marijut Hentunen

Kansainvälisessä vertailussa Suomi menestyy huonosti terveyserotilastoissa. Terveys- ja kuolleisuuserot ovat Suomessa suuret. Heikoimmassa asemassa ovat työelämän ulkopuolella olevat ja mielenterveysongelmista kärsivät. Väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen on ollutkin päättäjien erityisen kiinnostuksen kohteena jo noin 40 vuotta.

Terveysterot eivät johdu vain elintapaeroista

Terveysteroja on pyritty vähentämään terveysvalistuksella ja -kasvatuksella. Usein terveysrokeskustelua on leimannut yksilön syyllistäminen: ihminen itse aiheuttaa omalla toiminnallaan sairautensa ja siten myös terveyserot. Jos ei liiku eikä syö terveellisesti, silloin aiheuttaa yhteiskunnalle kustannuksia turhan sairastumisen johdosta. Tällöin on unohdettu, että esimerkiksi terveellinen ruoka on usein kalliimpaa kuin epäterveellinen. On unohdettu, että maksukykyiset pääsevät inno-

taviin paikkoihin harrastamaan liikuntaa hyvillä välineillä. On unohdettu, että vähävaraisten liikkumismahdollisuudet vaikeutuvat, kun kunta tekee säästö- päätöksiä sulkemalla edullisen kuntosalin uimahallin yhteydestä tai vähentämällä julkista liikennettä.

Terveysterot kertovat osaltaan epäoikeudenmukaisuudesta ja epätasa-arvosta, oli kysymys sitten alueellisista, sukupuolesta johtuvista tai sosioekonomisista terveyseroista. Yksilön syyllistäminen ei ole johtanut terveyserojen pienemiseen. Sekä alueelliset että sosioekonomiset terveyserot johtu-

vat elintapaerojen lisäksi myös rakenteista ja ovat siten yhteiskunnan korjattavissa.

Tiedetään, että pienituloiset ja matalasti koulutetut saavat tarpeeseen nähden vähiten terveyspalveluja ja heillä on heikompi terveys kuin parempiosaisilla. Huonoimmassa asemassa ovat kokonaan työelämän ulkopuolella olevat. Keväällä eduskunnan käsittelyyn tulevassa esityksessä uudeksi terveydenhuoltolaiksi todetaan perusteluissa: ”Pitkäaikaistyöttömät ovat eriarvoisessa asemassa suhteessa muuhun työikäiseen väestöön terveyspalvelujen saannissa, sillä he ovat työterveyshuoltoon liittyvien terveystarkastusten ja muiden niihin liittyvien palvelujen ulkopuolella. Heitä ei työikäiselle väestölle tarkoitettu työterveyshuollon palvelujärjestelmä tavoita, vaan he tarvitsevat kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja työ- ja toimintakuntonsa ylläpitämiseen ja sairauksien hoitoon.” Lisäksi perusteluissa todetaan, että on voitu osoittaa, että sujuva hoitoon pääsy etenkin perusterveydenhuollossa vaikuttaa väestön terveyteen. Sen vuoksi perusterveydenhuollon toimivuus on keskeinen asia pyrittäessä kaventamaan väestöryhmien välisiä terveyseroja.” Tämän tiedon tulisi käytännössä johtaa perusterveydenhuollon palveluiden saatavuuden parantamiseen.

Kesällä 2009 ilmestyneessä Sairas köyhyys -tutkimuksessa (toim. Kaisa Kinnunen) diakoniatyöntekijöiden haastattelujen pohjalta tuli selvästi ilmi, että terveyspalvelujen tarjoajien saatavuus on puutteellista. Myös terveyspalveluja pitää jaksaa vaatia. Terveyspalvelujen tarjoajilla on taipumus siirtää hankalat asiakkaat toiselle palvelujärjestelmän sektorille tai siirtää hoitopäätös epämääräiseen tulevaisuuteen. Saadakseen palvelua potilaan pitäisi olla oikeanlainen, palvelujärjestelmän raameihin sopiva potilas: Ei liian vanha, ei liian lihava, ei päihderiippuvainen eikä kaksoisdiagnoosipotilas. Terveyspalvelujen ”suurkuluttajiin” on saatettu liittää kielteinen leima ja heidän avun tarvettaan on epäilty.

Diakonian asiakkaat usein muita heikommassa asemassa

Hoidon saaminen voi Sairas köyhyys-tutkimuksen mukaan kaatua suoraan

rahan puutteeseen. Asiakasmaksut estävät hakeutumaan hoidon piiriin tai rahanpuute estää ostamasta lääkärin määräämää lääkettä apteekista. Jos potilaalla olisi oikeus toimeentulotuen kautta saada tukea lääkkeen kustannuksiin, ei toimeentulotukijärjestelmä toimi riittävän joustavasti ja nopeasti. Moni diakonian asiakas tarvitsisi joustavaa toimeentulotukijärjestelmää esimerkiksi silloin, kun olisi saatava apteekista lääke akuutin sairauden hoitoon.

Sairauskulujen kanssa vaikeimmissa tilanteissa ovat pienituloiset, eläkeläiset ja yksinelävät ihmiset. Jos taloudessa on vähän enemmän tuloja kuin toimeentulotukinormi edellyttää tai menoja, joita ei oteta toimeentulotukilaskelmissa huomioon, silloin avun saaminen sairauskuluihin sosiaalitoimesta voi olla vaikeaa. Sairaus- ja lääkemenot katetaan tinkimällä vaatimattomista ruokamenoista esimerkiksi ravinnon terveellisyyskustannuksella.

Diakoniatyöntekijät ovat havainneet sairaskulujenkin yhteydessä myös toimeentulotuen alikäyttöä. Sairas köyhyys -tutkimuksessa tuodaan esille, että varovaisten arvioiden mukaan toimeentulotukeen oikeutettuja olisi yli kaksinkertainen määrä verrattuna toimeentulotukea saaviin. Tukeen oikeutettu, mutta sitä hakematon on usein yksineläjä, vähän kouluja käynyt ja elää työmarkkinatuella tai eläkkeellä. Muissakin tilanteissa kuin ainoastaan sairauskulujen korvaamisessa voi alikäytöllä olla yhteys terveyseroihin: Rahan puutteen vuoksi syödään huonoa ruokaa, eristäydytään sosiaalisesti, jämähdetään neljän seinän sisälle.

Tarvitaan toimenpiteitä

Sairastuminen tai onnettomuudet eivät noudata kohtuullisuutta, oikeudenmukaisuutta tai tasa-arvoa. Siksi on tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmät olisivat sellaisia, että kaikki kansalaiset saisivat sairauteensa hoitoa riippumatta siitä, mikä heidän taloudellinen tilanteensa on. On myös tärkeää, että yhteiskunnassa huolehditaan niistä, jotka sairastuvat niin, että he eivät joudu kohtuuttomaan taloudelliseen ahdinkoon sairautensa vuoksi. Terveys-erot kertovat yhteiskunnan oikeudenmukaisuudesta.

Terveyserojen kaventaminen vaatii konkreettisia toimenpiteitä. Ohjelmajulistuksilla ja juhlapuheilla sosioekonomiset terveyserot eivät ole kaventuneet. Syntyköhän aikaisempaa riva-kemmin toimenpiteitä, jos terveyserojen kaventamisesta määrätään lailla? Uutta terveydenhuoltolakia koskevassa (jo puolitoista vuotta vanhassa) työryhmän lakiesityksessä mainitaan (§2), että lain yhtenä tarkoituksena on väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen. Luotetaanko, että lain tarkoituksella tilanne vihdoin muuttuisi vai pitäisikö meidän vaatia esimerkiksi systemaattisia terveystarkastuksia työelämän ulkopuolella oleville samoin kuin meillä työssäkäyvillä on?

– TIINA SAARELA
Työalasiteeri
KDY

Joitain poimintoja ohjelmista ja säädöksistä, jotka sisältävät terveyserojen pienentämiseen tähtääviä tavoitteita

- 1972 terveystaloutta selvittäneen työryhmän raportti ”Elämisen laatu”
 - 1982 Suomi sitoutui WHO:n Terveyttä kaikille vuoteen 2000 -ohjelman pioneerimaaksi
 - 1986 Terveyttä kaikille -ohjelma
 - 1993 Terveyttä kaikille vuoteen 2000
 - 2001 Kansallinen Terveys 2015 -ohjelma
 - 2003 Hallitusohjelma (ja moni muu hallitusohjelma)
 - 2004 TEROKA
 - 2006 Sosiaali- ja terveyskertomus
 - 2007 Terveystalouden edistämisen politiikkaohjelma
 - 2008 Kansallinen terveyserojen kaventamisen toimintaohjelma
 - 2008 Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (KASTE)
 - 2009 Terveystalouttalaikityöryhmän esitys uudeksi terveydenhuoltolaiksi (Uusi laki on tarkoitettu antaa eduskunnan käsiteltäväksi keuhkolla 2010)
- Perustuslaki 6§, 19 §
Laki potilaan oikeuksista

Diakonia ja terveys -hanke Rovaniemellä

Vanha sanonta kuuluu: "Kohtuus kaikessa!" Mitä sitten on kohtuullinen elämä?

Tästä pohdinnasta päästään kohtuullisen hyvän terveyden kysymyksiin.

Ihmisen elämää ylläpitää hyvä terveys. Ilman kohtuullisen hyvää terveyttä emme jaksakaan tehdä työtä, emme elää yhdessä tai miettiä, mikä on elämämme tarkoitus. Terveys ei ole itsestään selvyyttä. Terveys on hyvin laaja käsite ja sitä voi lähestyä hyvin monin eri tavoin. Rovaniemellä, Oulun hiippakunnan rahoittaman terveyden edistämisen projektin avulla, on tuettu erityisesti pitkäaikaistyöttömien sekä ikääntyneiden terveyttä. Diakonia ja terveys -hanke on toiminut vuoden 2009 ja jatkuu vielä 2010 loppuun saakka.

Hanke on käynnistynyt hyvin ja sen kautta on syntynyt ryhmätoimintamalli, jota kehitetään jatkossa ja joka on toteutettavissa myös muualla.

Kirkkohallituksen määrärahan turvin toteutettavassa terveyden edistämisen projektissa ovat mukana Oulun tuomiokirkkoseurakunta sekä Rovaniemen, Utajärven ja Haukiputaan seurakunnat. Ohjausryhmä kokoontuu Oulussa sovittuina aikoina ja toimii neuvon ja vertaistukea antavana. Oulun tuomiokirkkoseurakunnassa on toteutettu myös pitkäaikaistyöttömien ryhmätoimintaa.

Oulun hiippakunta myönsi Rovaniemen seurakunnan diakoniatyölle 6000 € käytettäväksi kaksi vuotta kestäväseen projektiin. Aloitin suunnittelu-työn vuoden 2009 alussa hankkeen toteutumisesta vastaavana diakoniatyöntekijänä. Yhteistyökumppanit löytyivät Lapin sydänpiiristä, oman seurakunnan työyhteisöstä sekä Santasport-urheilukeskuksesta. Tarvittaessa on oltu yhteydessä työvoiman palvelukeskukseen.

Diakonia ja terveys -hankkeen tavoitteet

Rovaniemen seurakunnan diakoniatyössä on tullut esiin tarve toimenpiteitä, jotka tukevat kohdattujen ihmisten terveyden edistämistä. On havaittu, että selkeästi tulisi kehittää palveluita, jotka kohdentuvat pienituloisiin pitkäaikaistyöttömiin. Pienituloisilla ei ole varaa ennaltaehkäistä sairauksia. Esimerkiksi lääkärin ohjeita liikunnan harrastamiseen tai ruokavalion muuttamiseen on mahdotonta toteuttaa taloudellisten sekä kokonaisvaltaisen hyvän terveyden resurssien puuttumisen vuoksi. Pitkäaikaistyöttömillä ei myöskään ole varaa aina lääkkeisiin, yksityisiin terveystaloihin tai terveyttä edistäviin harrastuksiin. Tämän lisäksi ikääntyvät kaipaavat kokoontumisiin terveyden edistämiseen liittyvää ohjelmaa.

Hanke jakautui kahteen osa-alueeseen. Kohderyhmänä ovat erityisesti pitkäaikaistyöttömät ja ikääntyneet.

Hankkeen tavoitteiksi asetettiin: 1) Tukea pitkäaikaistyöttömien mahdollisuuksia edistää terveyttään. 2) Kehittää ja toteuttaa ryhmätoimintamalli pienituloisille pitkäaikaistyöttömille. 3) Tukea ikääntyvien toimintakykyä.

Ikääntyneiden kerhotoiminnassa on ympäri laajaa seurakuntaamme yhdessä alueen diakoniatyöntekijän kans-

Innostuneet ja motivoituneet Diakonia ja terveysryhmäläiset antoivat positiivista palautetta diakoniatyöntekijä Marjo Rundgrenille.

sa vierailut Lapin Sydänpiiri ry:n toiminnanjohtaja Mervi Rautajoki. Mervi työskentelee myös Lapin keskussairaalassa. Hänen luentoihinsa on kuulunut terveellisen ruokavalion ja liikunnan kautta sairauksien ehkäiseminen sekä terveyden ylläpitäminen.

Diakonia ja terveysryhmä pitkäaikaistyöttömille

Syksyllä 2009 ryhmään osallistui kuusi pitkäaikaistyötöntä. Ryhmä kokoontui yhteensä 8 kertaa. Ryhmän keski-ikä oli 50 vuotta. Ryhmäläisten terveydentila kartoitettiin alkukyselylomakkeen avulla. Osalle ryhmäläisistä oli tehty ennen ryhmään tuloa laajamittainen terveystarkastus, osalle se tehtiin ryhmän aikana. Terveystarkastukset hoituivat kunnallisen terveydenhoidon kautta.

Kokoontumiskerrat ovat olleet kahden viikon välein ja kestoltaan 4 tunnin mittaisia. Ryhmää ovat vetäneet diakoniatyöntekijä Marjo Rundgren ja Lapin sydänpiirin työntekijä Mervi Rautajoki. Ryhmässä on myös vierailut kanttori sekä johtava diakoniatyöntekijä. Ohjelma on koostunut terveyden edistämiseen liittyvistä osuuksista sekä henkisten ja hengellisten voimavarojen vahvistamisesta.

Ryhmä laati ensimmäisellä kerralla yhteiset tavoitteet:

- 1) Löytää terveellinen ruokavalio
- 2) Löytää oma tapa liikkuu!
- 3) Yhteisöllinen tuki
- 4) Hyvä sekä fyysinen että henkinen terveys.

Näiden tavoitteiden lisäksi ryhmäläiset tekivät jokainen henkilökohtaiset tavoitteet ja pitivät omaa oppimis-, ruoka- ja liikuntapäiväkirjaa. Nämä ovat tukeneet tavoitteissa pysymistä. Painonhallintaa seurattiin kokoontumiskerroilla henkilökohtaisten punnitus-ten avulla.

Kokoontumiskerroilla oli tarjolla terveellistä ruokaa. Yhteisen aterian lomassa keskusteltiin elintarvikkeiden sisällöstä ja terveellisistä ruokavaihtoehdoista.

Ryhmäläiset osallistuminen oli aktiivista. Keskimäärin 5 ihmistä oli ai-

na paikalla. Kaikki ovat innostuneet liikunnasta ja ruokavalion muuttamisesta. Ryhmään osallistuneet ovat motivoituneet hoitamaan terveystään. Ryhmä on hengellinen ja keskustelee ja pohtii mielellään hengellisiä asioita. Ryhmässä on myös keskusteltu työttömyyteen liittyvistä ongelmista.

Kuinka onnistuimme?

Ryhmään osallistuneiden palautteet olivat kaikki positiivisia. Heidän mielestään ryhmässä on ollut hyvä yhteishenki, porukkaan on ollut mukava tulla, on saanut uusia tuttavuuksia ja osa on kokenut saaneensa lisää itseluottamusta ja varmuutta. Erityisesti liikuntaan ja ruokavalioon liittyvä opastus on koettu hyvänä. Ohjaajalta on saanut tietoa, jota ei saa yleisellä tasolla vieraillessaan terveyskeskuksessa. Lisäksi on saanut hyviä vinkkejä erilaisista ilmaisista liikuntamahdollisuuksista ja halpoja konsteja painonhallintaan. Ohjaajat huomioivat jokaisen henkilökohtaisesti ja motivoivat eteenpäin. Toiveena oli enemmän yhteisiä keskusteluja hengellisistä asioista, laulua ja rukoilemista. Toisaalta koettiin, että mikäli ryhmätoiminta jatkuu, niin hyvä on puhua muistakin arvoista kuin hengellisistä. Kaikki toivoivat ryhmän kokoontumisten jatkuvan jossain muodossa.

Ohjaajien näkökulmasta ryhmä on onnistunut hyvin. Ryhmäläiset tapasivat diakoniatyöntekijän heille varatulla henkilökohtaisella ajalla kokoontumisten jälkeen. Yksilökohtaisella tapaamisajalla suunniteltiin sitä, miten terveyden edistäminen jatkuu. Ryhmässä sovitettiin, että on helpompi, kun jokainen saa omia tarpeita vastaavan jatkosuun-

nitelman. Lisäksi tapaamisen tarkoituksena on vielä keskustella ryhmän vaikutuksista. Diakoniatyöntekijän kanssa sai keskustella myös niistä asioista, joista ei ole voinut puhua ryhmässä.

Suunnitelmissa on, että syksyn 2009 ryhmän kokoontumiset jatkuisivat vapaaehtoisen vetäjän toimesta. Keväällä 2010 tapaamme ryhmän kanssa vielä kerran, jolloin suunnittelemme jatkoryhmää. Ryhmä olisi mahdollisesti hengellinen matkakumppanuusryhmä.

Erityisen mukava on ollut seurata ryhmäläisten voimaantumista. Selvästi heidän henkinen jaksaminen ja viireystasonsa ovat kohentuneet. Ryhmän koko on ollut sopiva. Kukaan ei ole jäänyt ulkopuolelle, vaan kaikki ovat saaneet tilan tuoda omia asioitaan esille. Ohjaajan näkökulmasta näyttää siltä, että ryhmä on ollut erittäin hyödyllinen. Uutta ryhmää ajatellen toivon hengellisten asioiden pohdinnan lisäämistä mahdollisesti ryhmän kokoontumisten loppuvaiheessa. Tietenkin täytyy ottaa huomioon ryhmään tulijoiden toiveet. Nähtävissä kuitenkin on, että ne, jotka ovat hakeutuneet ryhmään, ovat selvästi mainitsemattaan hakeneet erityisesti hengellistä antia.

Kohtuullisen hyvään elämään on meillä kaikille oikeus riippumatta toimeentulosta tai muusta elämäntilanteesta. Jokainen ihminen on Jumalan silmissä yhtä arvokas. Rinnalla kulki-joina me toteutamme parhaiten Jeesuksen opetusta.

– MARJO RUNDGREN
diakonissa-sairaanhoitaja (AMK)
sosionomi ylempi AMK
Rovaniemen seurakunta
Lähiö- ja perhetyö

Kirkko kehottaa ilmasto-ohjelmassaan nauttimaan ja kuluttamaan luomakunnan antimia kiitollisuudella, kunnioituksella ja kohtuudella. Kun eläimiä kasvatetaan ja käytetään ravinnoksi, ihmisen vastuu luomakunnasta korostuu erityisellä tavalla. Elävä eläin ei ole omaisuusesine, hyödyke tai raaka-ainetta, vaan sillä on myös oma itseisarvonsa luotuna ja ihmisen kumppanina. Sianlihantuotantoa pidetään tyyppiesimerkinä lihan tehotuotannosta. Voiko tehokas olla samalla eettistä? Käytännössä kuluttajan mahdollisuudet saada tarkkaa tietoa ostamansa sianlihan tuotanto-olosuhteista ovat toistaiseksi vähäiset.

Esa Melametsä/MTT:n arkisto

Luomusian elämään kuuluu ulkoilu. Suomalaiset eivät ole toistaiseksi innostuneet luomusianlihasta.

Onko sianlihantuotanto eettistä?

Joulukuussa 2009 Ylen A-studio toi jälleen esille Oikeutta Eläimille -järjestön kuvaamaa aineistoa suomalaisilta sikatiloilta: sairaita ja kuolleita sikoja karsinoissa, ahtautta ja likaisuutta. Eläinsuojelutarkastuksissa selvisi, että kuvatuista 32 tilasta 14 oli syllistynyt eläinsuojelurikkomuksiin. Tapaus herätti viranomaiset, lihateollisuuden edustajat ja siankasvattajat päättämään pikaisista toimista sikojen hyvinvoinnin parantamiseksi esimerkiksi muuttamalla kansallista eläinsuojelulainsäädäntöä EU:n minimivaatimuksia tiukemmaksi. Toistaiseksi kuluttajien reaktio kokuun on ollut maltillinen ja kinkkujen myynti sujui tänäkin jouluna totuttuun tapaan. Tämän voi tulkita niin, että kuluttajat luottavat valtaosan siankasvattajista huolehtivan eläimistään hyvin. Toisaalta se voi olla osoitus myös siitä, ett-

eivät tuotantoeläinten kasvatusolosuhteet erityisesti kiinnosta kuluttajia.

Suomalaisen sianlihan-tuotannon nykytila

Suomalaiset syövät sianlihaa tuoreena ja erilaisina lihavalmisteina yhteensä 35 kg henkeä kohti vuodessa, mikä on lähes puolet lihan kokonaiskulutuksesta. Sianlihan kulutus ylitti naudanlihan kulutuksen 1970-luvulla. Sianliha on pääosin peräisin kotimaisilta sikatiloilta, joita on noin 2300. Sianlihaa tuotetaan hieman yli kotimaisen kulutuksen, vuonna 2008 omavaraisuusaste oli 116 %. Suomen liittyminen EU:hun poisti sianlihantuotannon rajoituksia ja käynnisti rakennemuutoksen, jonka myötä sikaloitten koko on kasvanut ja sikatilojen määrä vähentynyt. Monet tuotantoa jatkavat tilat ovat tehneet

suuria investointeja sikalarakennuksiin. Vuonna 2009 sianlihakilosta maksettiin tuottajalle 1,40–1,50 €/kg. Tulot riittävät kattamaan muuttuvat kustannukset, kuten porsaan hinnan ja ruokinnan, mutta työ- ja pääomakustannusten vähentämisen jälkeen jää nettovoittoa sikaa kohti yleensä vain muutamia euroja. Tosin kannattavuuden vaihtelu tilojen välillä on suurta.

Sikataloudessa on viime vuosina panostettu ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon. Ainakin 90 % sikatiloista on jo liittynyt kansalliseen sikojen terveysvalvontaan, johon kuuluu mm. terveydenhuoltosopimus ja eläinlääkärin säännölliset käynnit sikaloissa. Myös teurastamot voivat seurata sikojen kasvua ja teurassikojen kuntoa tilakohtaisesti.

Suomessa valvotaan eläinsuojelua EU:n vähimmäisvaatimusten noudat-

Yrjö Tuunanen/MTT:n arkisto

Siat kasvatetaan ryhmäkarsinoissa. Ruokinta ja ilmanvaihto on useimmiten automatisoitu.

kiksi eläinkokeisiin suhtaudutaan kokonaisuudessaan epäeettisenä järjestelmänä, jossa eläimellä on vain hyötyarvo, mutta ei sille kuuluvia oikeuksia. Jos toimitaan täysin tämän mukaan, kieltäydytään eläinperäisistä elintarvikkeista ja tuotteista kokonaan. Hyvinvointikysymys ratkeaisi niin, ettei sikaa tai muita kotieläimiä olisi lainkaan.

Yksi ratkaisumalli on suosia luomutuotantoa, jossa sioilla on tavanomaiseen tuotantotapaan verrattuna paremmat mahdollisuudet toteuttaa lajinomaista käyttäytymistään. Luomusioilla on enemmän tilaa ja mahdollisuus ulkoiluun. Suomessa luomusikaa on niukasti saatavana, koska luomusikalaita on vain parikymmentä.

Luomuliha on suuremmista tuotantokustannuksista johtuen kalliimpaa kuin tavanomaisesti tuotettu liha. Esimerkiksi Englannissa ja Tanskassa luomusianliha on jo todellinen vaihtoehto. Suomessa vain noin viisi prosenttia kuluttajista on luomutuotteiden aktiivikäyttäjiä. He tekevät yli puolet luomuosastoista. Noin kolmannes suomalaisista ei osta lainkaan luomutuotteita.

Lähiaikoina kulutustottumuksiin ei näytä kuitenkaan tulevan suuria muutoksia, joten nykymuotoinen sianlihan tuotanto jatkuu Suomessa. Tämä tarkoittaa sitä, että lihasian noin viisi kuukautta kestävä elämä ei ole kovin yksilöllinen, vaan samanikäisiä eläimiä hoidetaan ryhmissä. Sama koskee porsaita tuottavia emakoita. Tuotannossa joudutaan tekemään kompromisseja eläinten hyvinvoinnin ja taloudellisen kannattavuuden välillä.

Sikojen ja muiden tuotantoeläinten hyvinvoinnin toteutumista ja parantamista voi pohtia viiden vapauden kautta, jotka englantilainen Farm Animal Welfare Council on määritellyt. Ensimmäisinä, eläimellä tulee luonnollisesti olla vapaus janosta ja nälästä. Toiseksi, eläi-

men tulisi olla vapaa epä mukavuudesta. Tämän takaamiseksi sialle on tarjottava hyvät ympäristöolosuhteet: sopiva lämpötila, valaistus, ilman kosteus ja riittävä ilmanvaihto. Kolmanneksi, eläimellä tulisi olla vapaus kivusta, loukkaantumisista ja sairauksista. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että sikojen kunto tarkistetaan vähintään kahdesti päivässä ja tapaturmia ja sairauksia ennaltaehkäistään ja hoidetaan. Jos sairautta ei voida parantaa, eläin on lopetettava.

Neljäntenä on eläimen vapaus toteuttaa normaaleja käyttäytymismallejaan, joita ovat sialla esimerkiksi kärsälä tonkiminen, pesän teko porsieissa ja halu syödä yhtä aikaa muiden sikojen kanssa. Tätä varten on oltava riittävästi tilaa, joka on oikein suunniteltu. Tonkimista varten siat tarvitsevat virikemateriaalia. Viidenneksi, eläimen tulee saada olla vapaa pelosta ja ahdistuksesta. Siksi hoitajan on käsiteltävä sikoja rauhallisesti ja johdonmukaisesti. Vapauksien toteuttaminen käytännössä vaatii eläinten kasvattajalta työhönsä sitoutumista ja ammattitaitoa, eli monipuolista biologista ja teknistä osaamista. Välineet sikojen hyvinvoinnin laiminlyönnin karisimiseksi ovat olemassa, mutta tarvitaan myös tahtoa ja rohkeutta toimia. Oikeus hyvään elämään on kaikilla kotieläimillä, ei vain jossain erityisessä tuotantomuodossa.

Suomalaiset kuluttajat eivät näytä olevan eläinten hyvinvoinnin kysymyksissä kovin aktiivisia, mutta olisi aiheetta miettiä ruuan ja sen tuotannon arvostusta. Vaikka asenteiden muutos ei tapahdu hetkessä, kuluttajien arjen valinnat vaikuttavat siihen, mitä tarjotaan. Jos lihaa halutaan syödä, sian- ja siipikarjanlihan käyttö ravintona on ympäristön ja ilmaston kannalta parempi vaihtoehto kuin naudanlihan syöminen. Kuluttajan on myös mahdollista päättää, kuinka usein hän lihaa syö ja huolehtia siitä, että ostettu liha ei ainakaan joudu tähteinä roskiin. Kun varaa on niukasti, elintarvikkeiden hinta on tärkeä valintaperuste. Yksi vaihtoehto voisi olla tyytyminen yksinkertaisempaan lihatuotteiden valikoimaan ja elintarvikeketjun panostusten suuntaaminen lihan jalostuksesta eläinten hyvinvointiin.

– HILKKA SILJANDER-RASI
MMM, teol.yo.

tamisen ja eläinsuojelurikkomusepäilyjen perusteella. Sikatilat eivät ole hälyttävästi nousseet tarkastuksissa esille, vaikka eläinten olosuhteisiin liittyviä puutteita on ilmennyt. On selvää, ettei joka tilan kattavaa viranomaisvalvontaa pystytä järjestämään. Välitön vaikutusmahdollisuus eläinten hyvinvointiin on eläinten kasvattajalla ja lihaa käyttävällä teollisuudella. Poliittisten päättäjien on mahdollista vaikuttaa eläinsuojelulainsäädäntöön ja tukea eläinten hyvinvointia edistäviä hankkeita. Huomiota kaipaavat sikojen lisäksi myös ihmiset, koska ainakin osassa eläinsuojelurikkomuksista ovat taustalla omistajan taloudelliset huolet, uupumus ja mielenterveysongelmat.

Eettisyyden edistäminen käytännössä

Sikakohu siis näyttää herättäneen yhteisymmärryksen päästä sikojen hyvinvoinnin puutteista eroon. Vaikeampi kysymys on, miten sian hyvinvointi määritellään ja mitä sen toteuttamiseksi vaaditaan. Suurimman muutoksen saisi aikaan katsantokanta, jonka mukaan kotieläintuotantoon ja esimer-

Ahneuden maa ja me uustorpparit

Berliinissä, kuten monissa muissakin maailman suurkaupungeissa, asuu paljon suomalaisia journalisteja, lehtiensä vakituisia lähettäjiä tai vapaita toimittajia, itsensä aina uusilla ja raikailla juttuideoilla elättäviä. Aika monen elämä on kriisissä. Rahat eivät riitä, eivät asuntoon, eivät elämiseen. Eivät normaaliin arkeen edes Euroopan halvimmassa pääkaupungissa. Lehdet tarjoavat avustajilleen riistokapitalistisia työsovimuksia ja vaativat itselleen totalitaarisia käyttö- ja muokkaus oikeuksia toimittajien ja kuvaajien tuottamaan materiaaliin – jopa sellaisia julkaisumuo-toja varten, joita ei ole edes vielä keksitty. Ikuisuusperspektiivi on näemmä elävästi läsnäolevaa todellisuutta lehtien talousjohdossa. Vastuu materiaalin väärinkäytöstä jäisi näissä ehdotelmassa kuitenkin sen alkuperäiselle tuottajalle. Iankaikkinen tuomio siis sekin. Kateeksi ei käy kuvaajia, ei toimittajia.

Tarjoukset ovat sen verran härskejä, että Sanoma WSOY on jo päättänyt markkinaoikeuteen omista ehdotuksistaan. Melkoinen saavutus journalismimme lippulaivalle. Ja mitä ajatella pohjoisen valta-lehdestä Kalevasta, joka miljoonavoittoja takoessaan siirtää yhdeksän toimittajaa ennenaikaiselle eläkkeelle, kolme pihalle ja pari muihin tehtäviin. Kalevan ja monen muunkin lehden logiikka on ilmeisen selvä – omistajien osingot ja voitot eivät saa kaventua edes taluskriisin aikana. Tulos mitataan vain euroissa. Ja tämä merkitsee, että työntekijöille tarjotaan lehtiyhtiöiden toimesta elämän ehdoksi aivan uudenlaisia torpparikontrahteja, jotka jakavat kontrahtiin vahvemmalle osapuolelle kaikki mielivaltaisen kiristyksen valttikortit. Suomessa yli 10 maakuntalehteä on liittoutunut yhteen. Toimittajalle jutusta maksaa enää vain yksi, kaikki muut saavat sen vapaasti käyttöönsä. Reilu taksvärkki!

Suurin osa suomalaisesta lehdistöstä on verrattuna Euroopan laatulehdistöön kevyttä kuin kevätperhosen päiväuni. Ilman asiaa, ilman kriittistä analyysia, ilman journalistista kunnianhimoa, taitoa ja itsenäisyyttä. Saksankielentaitoinen voi verrata vaikkapa maanantiaamun Franfurter Allgemeine sunnuntain Hesariin. Tässä saksalaislehdelle lähtökohdiltaan epäoikeudenmukaisessa vertailussakaan ei kenellekään jää arvoitukseksi, kummassa on määrällisesti, laadullisesti ja älyllisesti enemmän haastavaa luettavaa ja vähemmän makkaramainoksia. Mutta sitäkö me suomalaiset siis haluamme – enemmän tyhjänpäiväistä lassyttystä, koreita kuvia ja puolivillaisia juttuja ei mistään?

Toimittajien kohtalo on kuitenkin oireellinen. Suomi hoitaa taluskriisiä 1990-luvulta tutuilla resepteillä. Teke-mällä ihmisistä ylimääräisiä ja tarpeetomia ja hoitamalla ongelmajätteen siten ripeästi pihalle. Suomen nykyhallituksen talous- ja työvoimapolitiikkaa on Berliinin perspektiivistä pakko pitää pahasti epäonnistuneena, aivan erityisesti eettisestä näkökulmasta. Viennistä poikkeuksellisen riippuvaisen Saksan kokonaistuotanto romahti viime vuonna viisi ja puoli prosenttia hallituksen valtavista elvytys- ja tukitoimista huolimatta. Moista alasajoa ei Liittotasavallassa ole koettu koskaan. Samaan aikaan työttömyys kuitenkin väheni tai polki paikallaan. Kun se vielä viime vuoden alussa oli selkeästi korkeampi kuin Suomen, on se nyt yhtä selkeästi alempi. Suomessa työttömyyden pelätään kasvavan lukemiin, jotka olisivat Saksan nykyisiin verrattuna jo kaksinkertaiset. Aika saavutus **Vanhasen** ja **Kataisen** hurjalta joukolta reilussa vuodessa, etenkin kun Suomen pankit eivät edes joutuneet kriisiin. Pankeissa oli il-

meisesti opittu jotakin 90-luvusta, hallituksessa ja eduskunnassa yhtä ilmeisesti ei. Kirkkokin näyttää tällä kertaa menettäneen äänensä ja kielenensä.

Saksassa trimmataan laman aikana niin työtilat, koneet, ohjelmat kuin työntekijätkin uuteen uskoon. Kriisin taittuessa ja uuden nousun alkaessa on oltava valmiina. Hyviä työntekijöitä ei löydetä eikä kouluteta hetkessä. Siksi heistä pidetään kiinni keinolla millä hyvänsä myös kriisin keskellä. Sitä kutsutaan yritysten yhteiskuntavastuuksi, ja tällä sosiaalisella markkinataloudella on myös taloudellinen perustelu. Se, joka myöhästyy uuden nousun alusta, myöhästyy koko noususta. Taloudellisesta logiikasta, järjestä ja pakosta voi siis olla vallalla toisenkinlainen tulkinta kuin se suomalaisen poliittisen ja taloudellisen eliitin vaalima. Tämä vuosi paljastaa epäilemättä, kummassa maassa logiikka pitää. Yksi näyttää kuitenkin jo nyt selvältä – Suomessa työntekijöitä kohdellaan jokaisessa kriisissä julmalla kovuudella ja sosiaalieettinen keskustelu on pelottavan vaisua ja hampaatonta. Työntekijällä jää käteen vain Musta Pekka ja sekini tuplana – hän maksaa muiden virheet veroillaan ja omistajan voitotavoitteet työpaikallaan.

”Sama koskee hyvinvointivaltiota. Vahva hyvinvointivaltio tarjoaa epäonnistuneelle ihmiselle uuden mahdollisuuden. Ei ole koskaan liian myöhäistä aloittaa alusta. Ei ole koskaan liian myöhä yrittää vielä kerran... Vain taloudellinen kasvu ja sen hedelmien tasapuolinen jako takaavat hyvän yhteiskunnan, hyvän ja rikkaan elämän kaikille ihmisille – samantekevää, millä yhteiskunnan askelmalla he sitten ovatkin.” Ruotsin entisen pääministerin **Göran Perssonin** määritelmä on hieno ja huimaani. Syvästi ymmärtävä, syvästi in-

himillinen, kaunis tiivistelmä, joka antaa toivoa epäonnistuneelle. Todellisuus on kuitenkin lausetta ihmeellisempää. Epäonnistuneita nykykriisissä eivät oleetkaan yksilöt vaan finanssi-instituutiot, maailmanlaajuisesti toimivat pankit. Ne menettivät pari vuotta sitten pelin totaalisesti. Aivan omaa ahneuttaan ja hillittömiä kasvuhalujaan, puhaltamalla rajattomalla luotonannollaan ja keinottelullaan pystyyn kuplan, joka ei enää ollut missään kosketuksessa todellisuuteen. Vuonna 2008 osakemarkkinoiden arvo tippui vapaatakin vapaamassa pudotuksessa pahimmillaan laskennallisesti miljardi dollaria – 24 minuutissa! Reaalitalouden kanssa kuplalla ei ollut mitään tekemistä, mutta sen puhkeaminen uhkasi huuhtoa reaalitalouden mukanaan.

Pankit huusivat maailmanlaajuisesti poliitikkoja ja valtiota apuun. Juuri niitä tahoja, joiden tehottomuudelle ja osaamattomuudelle oli pankeissa jo naureskeltu pitkään. Pelkästään G20-maissa avustusrahaa paloi 1,5 biljoonaa dollaria. Samanaikaisesti keskuspankit pudottivat korot ennätysellisen matalalle, halpaa rahaa työnnettiin markkinoille, jotta talous voisi pyöriä eikä joutuisi täydelliseen rahoituskriisiin. Pankit pidettiin pystyssä, koska pankkien sortumista olisi seurannut yhteiskunnan perusrakenteiden sortuminen. Jotkut pankit joutivat kuolla ja mennä. Jäljelle jääneet olivat entistäkin suurempia, kauniimpia ja mahtavampia. Nyt niillä menee taas hyvin – valtion varojen ja valtion velan ansiosta. Toisin sanoen veronmaksajien varoilla ja tuella. Vielä kauan, sillä pelastuskampanjan kirkomenoja me maksamme vuosikymmeniä. Maksamme me ja maksavat meidän lapsemme. Se raha on poissa muualta, koulutuksesta, sosiaali- ja hoitomenoista, ilmaston suojelemisesta, ikääntymisen haasteiden kohtaamisesta. Uusi kupla on jo kasvamassa. Osakekursit, raaka-aineiden hinnat, pankkiirien palkat ja bonukset ovat eri puolilla maa-

ilmaa jälleen jo osin huimassa nousussa. Jälkimmäisten – palkka- ja bonuskultujen – määräksi arvioidaan muuten tänä vuonna 100 miljardia dollaria, yksin Goldman Sachs -pankissa 17 miljardia. Yksi on selvää – siitä on kohtuus, oikeudenmukaisuus, järki ja vastuu kaukana.

Torppareiden on aika ryhtyä kapiinaan. Poliitikot on pakotettava aivan uudella tavalla miettimään, kenen joukossa he seisovat. Vastuullista sosiaalipolitiikkaa ja lainsäädäntöä, vastuullista valtiota, tasa-arvoa edistävää jul-

kista sektoria on rakennettu 100 vuotta. Saavutetusta kannattaa olla ylpeä. Järjestelmässä on jotain hyvin kristillistä. Ja sitä kannattaa puolustaa – kynsin, hampain. Muuten olemme uustorppareita pian kaikki. Heidän kuristamiaan ja nöyryyttämäänsä, joita me pidämme pystyssä ja kannamme harteillamme.

Kohtuus on kristillinen hyve ja älykäs yhteiskuntapoliittinen ohjelma – maailmanlaajuisesti.

– KAI HENTTONEN

Markus Henttonen

Minusta opiskelemalla ei voi koskaan oppia, mitä on elää toisen kulttuurin sisällä ja siksi olen aina halunnutkin päästä tutustumaan vieraaseen kulttuuriin elämällä sen sisällä asioita todeksi. "Bus for lifen" kanssa se on ollut mahdollista. Olen saanut asua jo kolme kuukautta romanialaisessa pikkukylässä nimeltä Codlea ja työskennellä järjestön kanssa, jonka tehtävänä on jakaa evankeliumia ja tehdä kirkkojen kanssa yhteistyötä Itä-Euroopan maissa.

Katie Tempel

Illoisia romanipoikia.

Romania on täynnä kulkukoiria ja lähimmäisenrakkautta

Järjestön bussi on kulkenut läpi Romanian pikkukylien ja pysähtynyt myös isompien kaupunkien varsille. Olen nähnyt ihmisiä asumassa erilaisissa yhteisöissä ja olosuhteissa. Isojen kaupunkien kulttuuri on hyvin erilainen kuin pienten kylien, samoin romanien ja romanialaisten kulttuuri on erilainen. Yhteistä kaikille on kuitenkin se, että jokaisesta paikasta löytyy niin kulkukoiria kuin kerjäläisiä.

Kyllä lähimmäinen auttaa

Kun istuskelin erään perheen yhteisellä sängyllä viimeistä päivää, minulle sateli kysymyksiä: "Mitä sinä teet tulevaisuudessa? Haluatko jäädä Suomeen? Mitä pidät romanipojista?" Jo muutaman päivän jälkeen ihmiset halusivat olla ystäviäni ja ottaa minut sukuunsa, vaikka sanavarastoni oli lähinnä ei ja kiitos.

Olen saanut vierailla jo kaksi kertaa romanikylässä nimeltä Paduren. Kyläläiset ovat tunnettuja musikaalisuudestaan. Melkein jokainen osaa soittaa ja laulaa. Osa ihmisistä jopa elättää itseään haitarin soitolla, vaihtelevalla lauluää-

nellään tai muilla soittimilla. Kylä on yhteisö, jossa jokainen huolehtii toinen toisistaan, kaikilla mahdollisilla tavoilla. Jos toisella perheellä ei ole ruokaa tai rahaa, sitä annetaan, ei lainata. Useimmilla perheillä on myös avoimet ovet ystäville ja vieraille kellon ympäri.

Tällaista lähimmäisenrakkautta kohtaa erittäin harvoin Suomessa. Suomessa sitä pitää mainostaa televisiossa ja ystävilta pitää useimmiten varata kalenterista aika vierailuun. Suomalaisena olen kasvanut enemmän arvostamaan itsenäisyyttä ja yksityisyyttä, jota perhe ei täällä niinkään vaali tai edes tunne, koska heillä ei yksinkertaisesti ole tilaa

olla yksin. Perhe, jossa asuin joulunajan, omisti kaksi takallista huonetta, joita he pitivät niin olo-, makuu- kuin ruokailuhuoneena.

Useimmissa romaniperheissä asuu kotona vain äiti ja lapset, sillä mies on muuttanut toiseen maahan etsimään töitä. Siksi myös Suomessa oleilee yhä enemmän romaneja. Mies lähettää rahaa vaimolleen ja lapsilleen, jotka pyrkivät pärjäämään mahdollisimman vähällä. Romaniperheissä on tästä syystä paljon vaikeuksia, sillä mies saattaa

Katie Tempel

Romanialainen köyhä perhe asuntonsa edustalla.

pettää vaimoan tai perustaa toisen perheen ulkomailla. Perheen vaimo ei kuitenkaan hae töitä, saati sitten lapset, sillä heidän käsityksensä mukaan kukaan ei halua heitä työhön, koska he ovat romaneja. Kristillistä uskoa tunnustavat romanit laittavatkin kaiken toivonsa Jumalaan ja luottavat hänen varjelukseensa. He eivät pelkää vaikeita aikoja ja ovat tottuneet saamaan asioita tekemättä paljoakaan, sillä ”kylä lähimmäinen auttaa” -periaatteella on täällä ihan toisenlaista katetta kuin Suomessa.

Tavallista suurkaupunki-elämää

Toisaalla Romanian yhdessä suurimmista kaupungeista, Timisoarassa, elämä on hyvin samankaltaista kuin Suomessa. Eroavaisuuksia toki löytyy, esimerkiksi siinä, että lemmikkikoira ei oteta koskaan sisään. Suomalaisesta kulttuurista poikkeavaa on myös se, että vanhemmat elättävät nuoret niin pitkälle, että rinnalle löytyy sopiva puoliso, jonka kanssa muutetaan yhtiön ja kasvatetaan lapsia. Useimmiten nuoret eivät myöskään pysty muuttamaan omilleen, vaikka opiskelisivat ja tekisivät töitä samanaikaisesti, sillä palkan nähden asunnon vuokraaminen yksin on kallista. Silloin kun vaihtoehtona on vanhempien hoiva, useimmilla ei ole tähän edes halua. Normaalia täällä on asua yhdessä samanikäisten sisarusten kanssa lähellä kaupunkia ja kouluja, vanhempien maksaessa vuokran.

Köyhyys ei estä onnellisuutta

Olen saanut tavata myös köyhiä perheitä, jotka asuvat korkealla vuorella ja omistavat sieltä pienen mökin, joka muistuttaa enemmän majaa kuin kotia. Eräs 13-lapsinen perhe asuu 25 neliön mökissä. Perheenjäsenet kävelevät joka päivä kaksi tuntia alas vuorelta kylälle kouluun ja töihin. Talviaikaan he joutuvat vuokraamaan kylältä paikan, jos-

sa asuvat niin kauan kuin lunta riittää. Vuoden ympäri kylällä asuminen on heille taloudellisesti mahdotonta.

Sain olla mukana kiipeämässä vuorelle ja jakamassa heille ison kassillisen ruokaa ja pieniä makeisia lapsille. Saimme kuulla heidän elämästään ja rukoilla terveyttä 86-vuotiaalle mummolle, joka hoitaa perheen pienimpiä isän ollessa kylällä töissä. Useimmiten vuorella asustavien perheiden välillä on naapuriin matkaa muutamia kilometrejä, joten lapsilla on seuraa vain toisistaan. Perheen ravinto saadaan melko pitkäl-

miksi ulkomailta tarvitsee tuoda meillemme hedelmiä tai vaatteita, kun meillä on jo omaa tuotantoa.” Hänelle vaihtoehtojen olemassaolo oli liikaa ja kansainvälisyys vierasta. Kommunismista puhutaankin vielä paljon ja osa ihmisistä haluaisi jopa palata diktatuuriin, sillä siihen aikaan ei tarvinnut itse päättää asioista – asiat hoidettiin puolesta ja töitä riitti suurimmalle osalle ihmisistä.

Näyttää siltä, että ihmisten on vaikea vetää itselleen rajoja ja tietää, kuinka toimia, kun vapautta on enemmän. Nuoremman sukupolvelle muutos on helpompaa. Heidän osataan muutosta voinee verrata siihen, kun Suomessa siirryttiin euroihin. Muutos on täällä kuitenkin käynnissä ja voin kuvitella, että kahdenkymmenen vuoden kuluttua ihmiset ymmärtävät enemmän sanojen individualismi ja vapaus merkitystä.

Suomalaisena voin vain kiittää sotaveteraaneja siitä, että he onnistuivat säilyttämään itsenäisen isänmaamme sodissa, emmekä joutuneet Neuvostoliiton alaisuuteen. Muuten meillä ei olisi Suomessa sellaista kulttuu-

ria ja yhteisöä, jossa nyt saamme elää. Täällä eläessäni olen kuitenkin joutunut miettimään, mikä lopulta on kohtuullista elämää. En ole löytänyt kysymykseen selkeää vastausta, sillä olosuhteet erilaisissa kulttuureissa ovat hyvin erilaisia ja ihmiset ovat tottuneet erilaiseen elämään ja saamaan eri määrän asioita. Vettä, ruokaa ja majapaikkaa voi tietenkin pitää jonkinlaisena vastauksena, mutta luulen, että monelle suomalaiselle voisi olla vaikeaa tyytyä niin vähään.

Se meidän suomalaisten tulisi kuitenkin muistaa ja oppia Romanian kristityiltä, ettei ihmisten onnellisuus muodostu maallisesta omaisuudesta vaan siitä, että elämässä on oikea tarkoitus ja päämäärä. Tätä yksikään ihminen ei voi löytää muualta kuin Jeesuksesta Kristuksesta.

– HANNA NUMMELA

Romanialainen kerrostalo Codleassa.

le omasta kasvimaasta ja mahdollisesta pihalehmästä. Puhdasta vettä ei ole, lasten vaatteet ovat riekaleisia leikeistä ja silti jokaisen lapsen ja aikuisen kasvoilta paistaa hymy.

Suuria muutoksen aikoja

Romaniassa asuessani olen saanut oppia joka päivä jotakin uutta, niin kulttuurista kuin kielestäkin. Välillä joudun ihmettelemään, kuinka tällainen maa voi vielä löytyä Euroopasta. Romaniassa olisi kaikki mahdollisuudet olla hyvinvointivaltio, mutta kommunismin ajasta ei vielä ole kulunut tarpeeksi, jotta maassa osattaisiin irrottautua kommunismin ajattelumalleista.

Tätä kuvaa hyvin erään naisen sanat, jotka kummastuttivat: ”En ymmärrä,

Tukipiste Solmu auttaa elämäkysymyksissä ja -vaikeuksissa

Tukipiste Solmu on toiminut Malmin seurakunnassa projektina vuodesta 2006 lähtien. Toiminta on tavoittanut hyvin nuoret ja nuoret aikuiset.

Tukipiste Solmu on Helsingin Malmin seurakunnan diakoniatyön palvelupiste, joka on suunnattu erityisesti 13–39-vuotiaille. Solmu tarjoaa keskusteluapua, neuvontaa, apua palvelujen haussa ja vertaistukitoimintaa. Hanke sai kunniamaininnan vuoden 2009 Diakonia-idea-kilpailussa.

Toiminta alkoi pienimuotoisesti vuonna 2006. Tuolloin päivystystä oli kerran viikossa, kaksi tuntia kerrallaan. Työ laajentui kokoaikaiseksi, kun siihen saatiin projektirahoitus Helsingin seurakuntayhtymältä vuosille 2008–2010.

– On hienoa, kun olen saanut keskittyä työssäni alle 40-vuotiaiden ikäryhmään. Yleensä asiakaskuntamme on keskimäärin 40–60-vuotiaista. Nyt olemme saaneet keskittyä miettimään tapoja, miten tavoittaa diakonista tukea tarvitsevia nuorempia asiakkaita, Solmun projektityöntekijä, diakoni **Sirpa Sirainen** pohtii.

Malmin seurakunta toimii Pohjois-Helsingin alueella. Se käsittää Suutarilan, Tapuli kaupungin, Puistolaa, Jakomäen,

Suurmetsän, Malmin, Viikin, Latokartanon ja Pukinmäen kaupunginosat. Tukipisteeseen voivat luonnollisesti ottaa yhteyttä myös muualla asuvat. Tuolloin Tukipisteessä pohditaan, miten asiakas saa palveluja lähialueeltaan.

Tukipiste Solmulla on omat nettisivut ja palvelua on mainostettu lehdissä, kouluilla ja paikoissa, joissa on avoin ilmoitustaulu. Mainonnassa on selitetty tarkemmin, mistä toiminnassa on kysymys. Apua ja tukea voi hakea esimerkiksi ihmissuhteisiin, opintoihin, työelämään, talouteen ja masennukseen liittyvissä kysymyksissä.

– Ainakin meillä on totuttu käyttämään yleensä pelkkää diakonian vastaanotto -nimikettä. Nyt palvelua on haluttu selittää auki ja jopa nimetä se toisin. Asiakkaaksi tulleet ovatkin osanneet tunnistaa hyvin tämän palvelun luonteen. Nuoret ovat löytäneet palvelun usein esimerkiksi googlolla.

Asianosaisten lisäksi Solmuun ottavat yhteyttä myös lähimaiset.

– Monet ovat voineet väsyä hakemaan apua muualta. Olen sitten voinut auttaa avun etsimisessä tai voinut mennä yhdessä käynnille jonnekin toimistoon.

Solmun puitteissa on järjestetty useita ryhmiä. Ryhmät on toteutettu yhteistyössä muiden auttavien tahojen kanssa, joita ovat olleet muun muas-

sa kaupungin sosiaalitoimi, psykiatrian poliklinikka, Suomen Mielenterveysseura, Äidit irti synnytysmasennuksesta ry sekä Pääkaupunkiseudun Yksinkuoltajat ry.

Tukipiste Solmun asiakkaat hakevat apua jaksamiseen, kertoo Sirpa Sirainen.

”Löydä oma tarinasi” -ryhmä on tarkoitettu 18–25-vuotiaille lievää tai keskivaikeaa masennusta kokeneille nuorille. Viime vuonna Solmuun otti yhteyttä noin 130 yksittäistä asiakasta ja lisäksi vertaistukiryhmiin on ilmoittautunut noin 50 henkilöä.

Toimintaympäristöissä on eroja

Eniten Solmuun ottavat yhteyttä 20–25-vuotiaat.

– Tuossa iässä voi olla enemmän elämäkysymyksiä kuin myöhemmin. Tänne yhteyttä ottavilla ei ole välttämättä läheisiä, joiden kanssa pohtia vaikeuksia. Tai sitten läheisille ei halua kertoa kaikkea.

– Taloudelliseen tilanteeseen liittyviä kysymyksiä Solmuun on tullut huomattavasti vähemmän kuin tavalliseen diakoniatyöväylykseen tapaa tulla. Pääasiassa on haettu tukea jaksamiseen ja epätoivoiselta vaikuttavasta tilanteesta selviytymiseen.

Sirainen toteaa diakonian toimintaympäristöjen olevan erilaisia. Isossa kaupungissa olosuhteet ovat toisenlaiset kuin pienessä kunnassa.

– Helsingissä on elämäntilanteita laidasta laitaan. Yleistä trendiä on vaikea löytää. Täällä asuvilla on paljon erilaisia mahdollisuuksia, mutta kaupunkiin on myös helppo hukkua.

Sirainen sanoo diakoniatyön olevan kaupungeissa vähemmän tunnettua.

– Pienellä paikkakunnalla diakoniasta voi olla enemmän kokemuksellista tietoa; kirkon ja seurakuntatalon ilmoitukset huomataan ehkä paremmin, kun uutistulva ei ole niin valtaisa kuin kaupungissa.

– Pienemmissä seurakunnissa diakoniatyöntekijöillä on paremmin mahdollisuuksia käydä rippikoululeireillä ja pitää kouluissa aamunavauksia. Varsinkin rippikoulussa pystyy luomaan hyvin kontaktia ja välittämään tietoa siitä, että diakonia on tarkoitettu myös nuorille ja nuorille aikuisille. Isossa kaupungissa resurssit eivät tahdo riittää. Siellä nuorisotyön jälkeen kontakti kirkkoon katkeaa ehkä helpommin.

Sirainen toteaa nuoriin ja nuoriin aikuisiin satsaamisen olevan resurssikysymys. Jos heihin keskittyy, pitää jättää jotain työstä pois toisessa kohtaa.

– Olen kokenut hyvin mielekkääksi

työskentelyn tämän ikäryhmän parissa. Innostuin itse tästä työstä, kun pohdin, mistä nelikymppiset päihdemiehet tulevat. Keskustelin asiasta heidän kanssaan ja kuulin heidän kokemuksistaan, että tukea olisi tarvittu jo paljon aiemmin, varhaislapsuudessa ja nuoruudessa.

– Monissa seurakunnissa Solmun kaltaista työtä on ollut esimerkiksi erityisnuorisotyössä tai erityisdiakoniassa.

Verkostoituminen ollut tehokasta

Siraisen mukaan yhteistyökumppanit ovat ottaneet Solmun toiminnan ilolla vastaan.

– Niin heidän kuin meidänkin tavoitteissa lukee verkostoituminen alueen muiden toimijoiden kanssa. Nuoret, nuoret aikuiset ja lapsiperheet ovat meillä kaikilla keskeinen kohderyhmä.

– Asiakkaita on ohjattu tarvittaessa toisen toimijan palveluiden luo puolin ja toisin. Työvoimatoimistosta on esimerkiksi kehoitettu ottamaan meihin yhteyttä, jotta asiakas saisi apua asunon hakemisessa. Ja mielenterveystoimistosta on voitu ohjata asiakkaita meidän ryhmiimme.

Siraisen mukaan Solmun selkeät toimintamuodot ovatkin olleet tärkeitä myös yhteistyön näkökulmasta.

– Puhelinpäivystys ja vertaisryhmät jäävät yhteistyökumppaneillemme hyvin mieleen, eikä niitä tarvitse erikseen avata. Nykyään esimerkiksi kaupungin sosiaalitoimessa on paljon nuoria työntekijöitä. Jos nuorilla ei ole seurakuntataustaa, he eivät välttämättä hahmota, mistä diakoniassa oikeastaan on kysymys.

Siraisen mielestä diakonia voidaan hahmottaa suppeasti osittain median ansiosta.

– Toimittajat hakevat mielellään esimerkiksi leipäjonojuttuja. Mutta köyhyyteen puuttuva työ on vain yksi osa diakoniaa. Myös elämäntilanteisiin, jaksamiseen ja käytännön asioihin liittyvät kysymykset kuuluvat diakoniaan.

Tukipiste Solmu loppuu projektina tämän vuoden lopussa. Projektiin aiotaan hakea jatkovuotta. Toiminta jatkuu vähintään osana diakoniatyötä. Tällöin ryhmiä on jatkossa vähemmän, mutta päivistystyö jatkuu.

– JUHANA UNKURI

Marjut Hentunen

Diakoniatyön rooli yhteiskunnallisten muutosten analysoijana

Diakoniatyöllä on suhteessa yhteiskunnan kehitykseen historiallinen ulottuvuus, jonka vaikutus on hyvin tunnistettavissa. Kristillis-sosiaalisena työnä siihen on yhteiskunnan muutosvaiheissa liittynyt erilaisia eettisiä ja ihmisten elämäntilanteisiin liittyviä haasteita. Diakoniatyössä korostuu arvosidonnaisuus, ja näin ollen sillä on paikkansa yleisessä yhteiskunnallisessa arvokeskustelussa. Yhteiskunnan muutos on arvoulottuvuudella nopeaa ja sen kehityssuuntaa on mahdotonta ennustaa. Diakoniatyössä joudutaankin toistuvasti analysoimaan esimerkiksi eettisyyden, rehellisyyden ja luottamuksen, mutta myös tasa-arvon toteutumista yhteiskunnassa.

Diakoniatyön rooli yhteiskunnallisena arvokasvatustajana on tunnistettavissa ja sen merkitys vahvistuu myös tulevaisuudessa. Diakoniaviranhaltijoiden kehittämishankkeissa nostettiin esiin diakoniakasvatuksen käsite, johon liittyvän tietoisuuden lisääminen kiinnitettiin luontevaksi osaksi rippikoulua. Esimerkiksi eettisiin kysymyksiin ja moraalikasvatukseen liittyvän tietoaineksen katsottiin sopivan diakoniakasvatuksen sisällöiksi hyvin. Diakoniakasvatuksen ja diakoniavastuun lujittaminen nousi esiin myös **Rättyän** (2009) tutkimuksessa. Diakoniatyössä on ai-

kaisemminkin (esim. Vonhoff 1962) korostunut erityisesti niiden moraalisten ongelmien tiedostaminen, jotka jatkuessaan voivat aiheuttaa lisääntyviä vaikeuksia sekä yksilöiden, yhteisöjen että koko yhteiskunnan elämässä.

Tukea eri elämäntilanteisiin

Yhteiskunnallisissa muutoksissa korostuvat marginaaliryhmiin kuuluvien sekä julkisten auttamisjärjestelmien ulkopuolelle joutuneiden ihmisten ongelmat. Diakoniatyöllä on ollut keskeinen rooli näiden vaikeissa elämäntilan-

teissa elävien kohderyhmien tunnistamisessa. Ongelmiin johtaneet syyt ovat diakoniatyön ansiosta saaneet yhä inhimillisempiä tulkintoja. Diakoniatyössä oleellinen hengellisen elämän vahvistaminen on osaltaan vaikuttanut myös sosiaalisten ongelmien vähenemiseen yhteiskunnassa. (esim. Kansanaho 1960; Toikko 2005.)

Diakoniaviranhaltijoiden kehittämishankkeiden kautta vahvistui käsitys, että erityisesti lapsiperheet ovat nyt keskeinen diakoniatyön kohderyhmä ja että perheitä ei tule syyllistää, sillä ongelmat ovat vaikeita ja todellisia. Kiinteä yhteistyö sosiaalitoimen kanssa koettiin tärkeäksi, sillä taloudellinen avustaminen oli myös diakoniatyön haasteena. Taloudellisesta avustamismahdollisuudesta tiedottaminen sekä huomion kiinnittäminen tukeen, ohjaukseen ja seurantaan olivat toiminnan kehittämisen keskeisiä painopisteitä. Alueelliset nuoriso- ja perhetyön hankkeet voivat toimia varhaisen ongelmiin puuttumisen mahdollistajina ja lisäksi perhetyö voi avata diakoniatyölle uusia yhteistyömahdollisuuksia.

Muuttoihin liittyvä irrallisuus,

muutokset taloudellisessa tilanteessa ja läheisen kuoleman aiheuttamat muutokset ovat diakoniatyön keskeisinä kiinnostuksen kohteina. Diakoniatyön kehittämishankkeet osoittivat, että diakoniatyö ottaa rohkeasti vastuuta ihmisten nopeasti muuttuneista elämäntilanteista siitä huolimatta, että muutokset ovat usein myös hyvin monimuotoisia. Henkilökohtainen yhteydenotto muuttaneisiin koettiin keinoksi lujittaa seurakuntayhteyttä. Muuttajat odottivat seurakunnalta perinteiden ja turvallisuuden lisäksi myös toiminnan tuomaa vaihtelua.

Omaisensa menettäneiden kohtaaminen oli mahdollista sururyhmien avulla. Sururyhmään osallistuneet painottivat surukokemuksen jakamista, yhteenkuuluvuutta ja vertaistuen merkitystä. Väestön ikääntyminen on diakoniatyössä kasvava haaste ja sen hoitamiseen tarvitaan perinteisiä, mutta myös uusia työmuotoja. Diakoniatyön kehittämishankkeet vahvistivat käsitystä, että yksinäisyys on ikääntyneillä seurakuntalaisilla yleistä. Yksinäisyyden ongelmaan tarvitaan diakoniatyötä, jolloin etsivän työn merkitys korostuu ja kotikäyntityö kaippaa edelleen kehittämistä.

Muuttuva ja kehittyvä työote

Diakoniatyössä on onnistuttu tulkitsemaan yhteiskunnallisia muutoksia myös työn rakenteiden ja toimintamallien kehittämisen kannalta. Diakoniatyön yhteistyötahojen kirjo on laaja ja monimuotoinen, ja samalla tiedotuksella on keskeinen rooli diakoniatyön imagon rakentamiseen. Diakoniaviranhaltijoiden kehittämishankkeissa kiinnitettiin huomiota esimerkiksi vapaaehtoistyön ja eri tahojen kanssa tehtävän yhteistyön uudelleenorganisointiin sekä tiedotuksen ja viestinnän eri muotoihin. Yhteistyötahojen systemaattisen kartoituksen avulla voitiin jäsentää diakoniatyön paikkaa ja tehtävää yhä enemmän verkostoituvassa ja laajenevassa yhteiskunnassa. Diakoniatyön moniulotteisuus edellytti uusien työntekijöiden hyvää työhön perehdyttämistä myös silloin, kun työsuhteet olivat määraaikaisia. Vapaaehtoistyöhön sitoutumista edistettiin esimerkiksi kouluttamisen, tukevan ohjauksen ja virkis-

tyksen avulla. Vapaaehtoistyöllä ovatkin vahvat historialliset perinteet (esim. Kansanaho 1960), sillä yleistä hyväntekeväisyyttä ja kristillistä lähimmäisenrakkautta ovat suomalaisessa yhteiskunnassa ilmentäneet vapaaehtoiselle pohjalle rakentuva avustustoiminta ja yhä vahvemmin organisoitunut järjestötoiminta.

Diakonialla ja sosiaalityöllä yhtymäkohtia

Kristillis-sosiaalisen aatteen vaikutus on diakoniatyöntekijöiden kehittämishankkeissa tunnistettavissa, ja näin ollen diakoniatyöllä ja sosiaalityöllä on mahdollista nähdä monia yhtymäkohtia. Kristilliseen palveluun perustuvan sosiaalityön ideana on **Toikon** (2005) mukaan autettavien pyyteetön ja tasavertainen kohtaaminen ja uskonelämän uudistaminen. Sosiaalityössä voidaan erottaa hallinnollisten toimenpiteiden, yhteisöllisen muutostyön ja henkilökohtaisen vuorovaikutuksen perinteet, ja näiden perinteiden mukainen tarkastelu on mahdollista myös diakoniatyössä. Erityisesti kuntien organisoimassa sosiaalityössä korostetaan hallinnollisten toimenpiteiden perinteen mukaisesti lainsäädännöllistä ohjausta. Yhteisöllisen muutostyön perinne on sen sijaan vahvemmin tunnistettavissa diakoniatyössä, sillä pyrkimyksenä on vaikuttaa ihmisten väliseen eriarvoisuuteen, apua tarvitseviin kohdistuneisiin epäeettisiin asenteisiin ja sosiaalisten oi-

keuksien turvaamiseen. Henkilökohtaisen vuorovaikutuksen perinne painottuu sekä diakonia- että sosiaalityössä yhtä paljon.

Yhteenvetona voidaan todeta, että diakoniatyö on lähtökohdillaan ja toiminnallaan osoittanut tunnistavansa yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. Myös yhteiskunnallisten muutosten analysoinnin merkitys on diakoniatyössä tunnistettu, joskin diakoniatyön mahdollisuuksia tähän analysointiin on perusteltua lähestyä kriittisesti. Diakoniatyössä on Rättyän (2009) mukaan edelleen selkeitä kehittämiskohteita, joista osa kiinnittyy yhteiskunnallisen osaamisen ja vaikuttamisen vahvistamiseen sekä yhteiskunnan analyysitaitojen kehittämiseen. Diakoniatyössä tarvitaan sellaista yhteiskuntateollista tietoperustaa, jonka pohjalta on mahdollista analysoida yhteiskunnan tilaa ja suuntaa siten, että diakoniatyön muuttuva ja laajeneva toimintaympäristö säilyisi sekä sisällöllisesti että rakenteellisesti mielekkäänä ja työntekijäänä innostavana.

Tämän artikkelin sisältö rakentuu keskeisesti julkaisun Juola & Väisänen (2009) *Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa – diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet ajan tulkkeina* herättämien ajatusten pohjalta.

– RAIJA VÄISÄNEN

YTT, diakoni

Lehtori, Itä-Suomen yliopisto

Lähteitä

- Juola & Väisänen** 2009. *Diakoniatyö yhteiskunnan muutoksessa - diakoniaviranhaltijoiden erityiskoulutuksen kehittämishankkeet ajan tulkkeina*. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja D.
- Kansanaho, Erkki** 1960. *Sisälähetys ja diakonia*. Pieksämäki: Suomen kirkon sisälähetysseura.
- Rättyä, Lea** 2009. *Diakoniatyö yksilöllisenä ja yhteisöllisenä auttamisena yhteiskunnallisessa muutoksessa*. Kuopion yliopiston julkaisuja E.
- Toikko, Timo** 2005. *Sosiaalityön ideat*. Johdatus sosiaalityön historiaan. Tampere: Vastapaino.
- Vonhoff, Heinz** 1962. *Laupiaat sydämet*. Armeliaisuuden maailmanhistoria. Porvoo: Wsoy.

Sodankylän seurakunnan Nuorten Palveluryhmä toiminut 20 vuotta!

Aloitin työni Sodankylän seurakunnan diakoniatyössä kesällä 1987. Järjestäessäni vanhusten, vammaisten ja yksinhuoltajaperheiden leirejä törmäsin avustajien puutteeseen. Kerroin nuorille rippikoulun diakoniatunneilla mahdollisuudesta tulla leiriavustajaksi. Nuorisotyönohjaaja Tarja Soudunsaari heitti ajatuksen nuorten palveluryhmästä. Noista lähtökohdista syntyikin Nuorten Palveluryhmä syksyllä 1989.

Nuorten Palveluryhmä on saavuttanut aikuisen iän, ja vietimme 22.11. toiminnan 20-vuotisjuhlaa. Parin vuosikymmenen aikana ryhmän toimintaan on osallistunut lähes kaksisataa nuorta, pääasiassa tyttöjä. Pojat ovat yksin ollessaan jääneet pian pois. Ehkäpä murrosikäisten poikien ajatukset kulkevat jossain muualla kuin lähimmäisen auttamisessa. Palveluryhmään osallistuneissa on ollut kaveriporukoita, sisarusia ja serkuksia, mikä on osaltaan vahvistanut sitoutumista.

Kukin on voinut osallistua toimintaan omista lähtökohdistaan käsin. Joillekin Nuorten palveluryhmässä toimiminen on ollut ainoa harrastus, toiset ovat osallistuneet toimintaan silloin tällöin. Tärkeää on ollut vapaus ja ilo saada palvella omien mahdollisuuksien mukaan.

Palvelutehtävät ovat vaihdelleet leiriavustajan tehtävistä yhteisvastuukeräykseen sekä ryhmässä avustamiseen ja laitospöytävierailuihin. Varttuneimmat nuoret ovat päässeet mukaan jopa vankilavierailuille. Ehkä mieliin painuvimpia kokemuksia oli eräässä vankilassa järjestetty vangin konfirmaatiojuhla. Nuorten kanssa veimme kukat, minä otin rippikuvan. Nykyisen vankilavierailukäytännön vallitessa nuorten vierailuille pääseminen ei enää ole mahdollisia.

Olen kantanut ryhmän päävetovastuuta koko toiminnan ajan, lukuun ottamatta sairauslomien aikoja. Työtöve-rini diakonissa **Minna Lehtola** tuli työhön yli 12 vuotta sitten ja on osaltaan osallistunut ryhmän vetovastuuseen. Olen ollut toista vuotta pois töistä vuorotteluvapaan ja sairauden vuoksi ja sijaiseni diakonissa **Pirjo Alatalo** on hoi-

tanut työtehtäviäni. Näin menetellen en ole sitonut nuoria itseäni ja jatkuvuus on ollut turvattu.

Eväitä elämään ja ammatinvalintaan

20-vuotisjuhlaan oli tullut, sikainfluenssasta huolimatta, viitisentoista toimintaan osallistunutta, nyt jo aikuista ja eri puolilla maata asuvaa naista. Ryhmässä he olivat saaneet kosketuksen erilaisten ihmisten elämäntilanteisiin. Monet ovat löytäneet ryhmän kautta nykyisen ammatin. Entisissä ryhmäläisissä on mm. diakonissa, sairaanhoitaja, sosionomi, kehitysvammaisten ohjaaja ja sosiaalityöntekijä.

Yksinäisten joulujuhlat olivat jääneet helminä ryhmäläisten mieleen. Monet sanoivatkin toiminnassa ollessaan, että joulumieli tulee itselle vasta sitten, kun on ensin saanut olla valmistamassa joulua yksinäisille ja alkoholisteille. Innokas palveluryhmäläinen **Anne Ollila** kiteytti kokemuksensa palveluryhmästä sanoihin: ”Kun auttaa vähän, saa itse paljon.”

Monenlaisia elämäneväitä Nuorten Palveluryhmässä toimiminen on antanut. Syvemmin ajateltuna nuoret ovat toimineet Vapahtajan silminä, korvina, käsinä ja jalkoina palvellessaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia lähimmäisiä. Vanhusten leirillä kuulee usein, että miten te nuoret viitsitte palvella meitä vanhoja. Monta kertaa jo nuorten iloinen hymy ja välitön suhde- tautuminen avaavat mielen lukot.

Diakoniatyöntekijän ja seurakunnan näkökulmasta nuorten mukanaolo diakoniatyössä on ollut korvaamaton. Varsinkin ainoana diakoniatyöntekijänä suuressa seurakunnassa työsken-

nellessäni olisi leirien pito ilman nuoria avustajia ollut mahdotonta. Tosin vaimoni **Pirkko** antoi noina vuosina merkittävän panoksen diakoniatyöhön toimiessaan avustajana vanhusten ja yksinhuoltajaperheiden leireillä ja retkillä. Nykyisessä tilanteessa harmittaa se, että nuoria pidetään ”lapsina”, joita pitää olla aikuinen vahtimassa. Nuorille kun ei voi nykyisten ohjeiden mukaan enää antaa paljota vastuuta.

Pitkäkestoiset ryhmät harvinaisia

Kymmenen vuotta sitten kävin työn ohessa diakoniatyön erityiskoulutuksen ja tein selvityksen nuorten diakoniarhymistä. Tutkimukseni mukaan Suomessa toimii melkoinen joukko erilaisia nuorten avustajaryhmiä diakoniatyössä. Mutta pitkään ja laaja-alaisesti toimivat ryhmät olivat harvinaisia.

Ongelmina nuorten diakoniatoinnissa tuntui useinkin olevan se, että ryhmän vetäjä sitoo nuoret itseensä ja hänen lähtiessään pois toiminta loppuu. Toinen ongelma oli nuoris- ja diakoniatyön välinen ristiriita. Nuorisotyö tuntui ”omistavan” nuoret, ja näin ollen nuorten osallistuminen tuotti ongelmia.

Sodankylässä Nuorten Palveluryhmä on osoittautunut toimivaksi nuorten toimintakanavaksi seurakunnan diakoniatyössä ja on edelleenkin toimiva työmuoto. Nykyisin tosin on entistä vaikeampaa löytää pitkäaikaiseen toimintaan sitoutuvia nuoria. Jatkossa aiomme laajentaa rekrytointia ammatikoulun suuntaan.

– PENTTI KINNUNEN
Diakoni

Sodankylän seurakunta

Diakonian vuosikirja 2009 on ilmestynyt

Työ ja osallisuus

Diakonian vuosikirja 2009 sanoittaa kirkon diakoniateemaa Työ ja osallisuus. Kirjassa käsitellään ihmisarvoisen työllistämisen ja monimuotoisen työelämän edistämistä Yhteisvastuukeräyksen, Kirkon Sosiaalifoorumin sekä Kirkon diakonian ja yhteiskuntatyön näkökulmista. Työ ja osallisuus -vuosikirja on kirkon yhteiskuntaeettinen puheenvuoro ihmisarvoisesta työllistamisestä ja osallisuuden lisäämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kirkon organisaatiot saavat vuosikirjassa myös tietopaketin sosiaalisen työllistämisen mahdollisuuksista.

Kirjoittajina

Jukka Paarma, Tarja Cronberg, Ville Päivänsalo, Asmo Kalpala, Antti Raunio, Jorma Niemelä, Lea Karjalainen, Jaana Merenmies, Mika Vuorela, Laura Hakoköngäs, Pia Kummel-Myrskog, Kai Henttonen, Ilkka Sipiläinen ja Hannu Suihkonen.

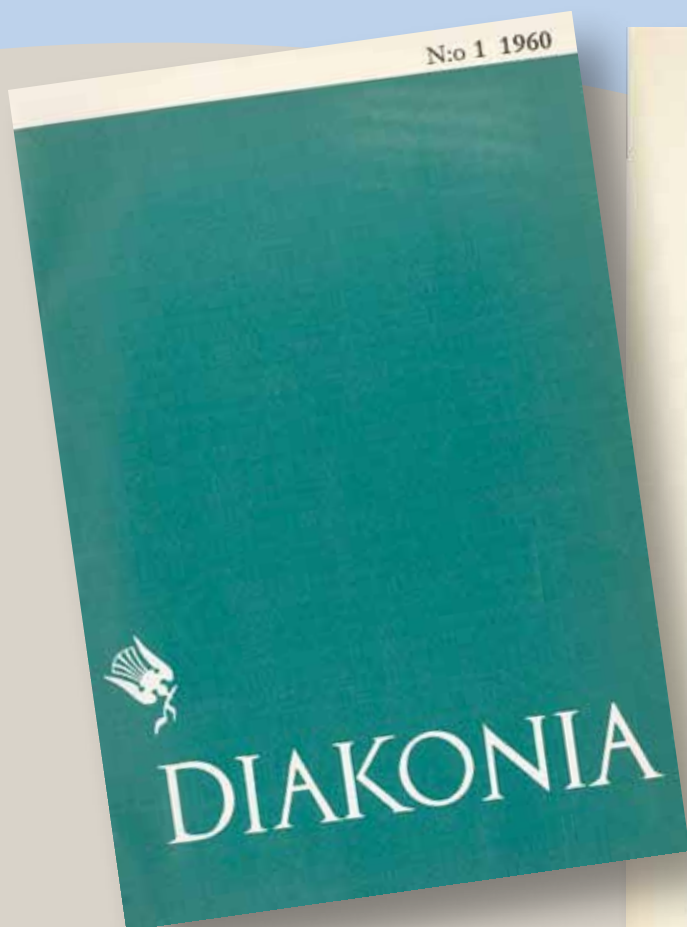
Kirja maksaa 18 € sekä postituskulut.

Kirjaa voi tilata Diakonia ry:stä Eila Karkkuselta, eila.karkkunen@evl.fi, puh. (09) 1802 456.

Diakonia – kirkon menestystuote

Mistä nousee tämän päivän asiakaslähtöinen, osaava diakoniatyö ja kanta-aottava yhteiskuntatyö? Tietenkin siitä työstä, josta Diakonia-lehti on kertonut jo 50 vuotta. Asiantuntevasti, työntekijöitä kuunnellen ja uutta tietoa jakaen.

Diakonia lähtee alttarilta ja palaa alttarille. Tämän muistaen toivomme Jumalan siunausta työllemme myös tästä eteenpäin.

Diakonia-lehden ensimmäisen numeron kansi vuodelta 1960.

Diakonia 1 vuodelta 1960.

Uudelle taipaleelle

DIAKONIAN ensimmäinen numero on käsissä. Tiedämme jo nyt, että teillä, lehden lukijat, on paljon enemmän kuin osasimme odottaa. Ensimmäisen vuoden ensimmäiset viikot ovat todistaneet, että tällaista julkaisua on kaivattu. Ilman laajempaa mainoskampanjaa olemme kirkkaasti sivuuttaneet sen rajapaalun, jonka asetimme tavoitteeksemme.

Diakonia on monelle lukijalle vanha tuttu, sillä puitteet ovat samat kuin Helsingin Diakonissalaitoksen »Viestin», joka vuoden 1959 päättyessä lakkasi ilmestymästä antaakseen tilaa yleiselle diakonijulkaisulle. Saamme siis jatkaa ennen hiihdeltyä latua, vaikka taival on uusi. Toivomme, että tällä tiellä kirkkomme koko diakoniaväki löytää toisensa ja että lehdestämme tulee kaikkia kristillisen palvelutyön kentällä toimivia yhdistävä side. Palstatamme ovat avoinna työtä ja työntekijöitä koskevalle keskustelulle.

On sanottu, että »kirkko on diakonia». Niinkuin myös, että »kirkko on lähetys». Nämä molemmat muodostavat kirkon elinhermon. Ne ovat sen perusfunctioita. Mutta meidän on samalla todettava, että kun lähetyksellä on vanhat juuret, diakonia on vasta sotien jälkeen saanut tuulta siipensä alle. Kentällä se on jo ilahduttavalla tavalla osoittanut elävyytensä ja voimansa. Mutta tämä toiminta kaipaa myös ohjelmaa, uusia työnäkijä, laajempaa yhteyttä, innoitusta. Harras toivomme on, että **DIAKONIA** tässä mielessä voisi tuoda jotain uutta kirkkomme elämään.

Lausun Teidät tervetulleeksi lehtemme ystäväpiiriin!

PAULI VAALAS

DIAKONIA

Yli rajojen

Vuosisatamme jälkipuolella on kirkkojen diakoniatyössä havaittavissa uusi suuntaus: palvelu yli rajojen. Se on voimistumistaan voimistunut ja on ainakin omassa maassamme saavuttanut tähänastiset huippulukemat Biafra-aktiassa. Elokuun alussa keräyty kolehti Biafran hätääkärsivien hyväksi lienee suurimpia, mitä koskaan maamme kirkkoissa on saatu.

Mitään uutta suuntausta ei viime vuosina herännyt kansainvälisen diakoniaa kuitenkaan merkitse. Paavalin toimeenpanema keräys Jerusalemin köyhien hyväksi oli jo palvelua "yli rajojen". Kaikkeen lähetystyöhön liittyy erittäin suuri määrä toimintaa, jolla on diakonian luonne. Tämä unohdetaan helposti nyt, kun niin voimakkaasti korostetaan kirkon ja kristittyjen vastuuta kehitysmaita. Monilla tuntuu olevan käsitys, että niiden hyväksi ei kirkon puolelta aikaisemmin ole pantu tikkua ristiin.

Kehitysmaiden ja yleensä toisten kansojen hätä ei ole tältä päiväiltä. Se on ollut yhtä todellinen vuosikymmenet ja -sadat, vaikka se on mittasuhteiltaan viime vuosina painunut nimenomaan Aasian ja Afrikan köyhien kansojen väestön räjähdysmäisen lisääntymisen johdosta. Ja kun televisio ja muut massatiedotusvälineet pitävät meitä nyt aivan uudella tavalla tapahtumien tasalla ja välittävät kauhun kuvia läheltä ja kaukaa, ei ole ihme, jos ihmisten ja kansojen hätä ikään kuin kaatuu meidän päällemme ja meistä voi heikittäin tuntua, että emme ole todella tehneetkään mitään.

Joka tapauksessa on varmaa, että tähänastinen apu on riittänyt. Enemmän on tehtävää ja nopeasti. Ja sen itsekkyään ja omahyväisen asenteen, joka hyväksyy yhä syvenevän kiihdon rikkaiden länsimaiden ja köyhien kehitysmaiden välillä, on väistettävä. Ihmisinä heillä täytyy olla sama oikeus elää kuin meilläkin. Ja heitä on myös autettava käytännössä tähän oikeutettuun tavoitteeseen.

Lähetysten on ollut vaikeata saada jalansijaa siellä, missä on henkistä shtautta, itsekkyyttä ja itsekeskeisyyttä. Miksi mennä rajojen taakse, kun hütää on omassa maassakin! Tämä käsitys ja oppi elää yhä Suomen kansan sielussa, lujasti ja laajasti. Tarvitsemme kasvatusta kansainväliseen ajattelutapaan myös kirkkomme piirissä ja siihen sydänten avaantumiseen muistamaan ja rakastamaan yhä useampia, mistä Paavali 2. Korinttolaiskirjeessä puhuu. Kansainvälinen diakonia merkitsee myös "protestia ylellisyyttä vastaan" omassa elämässämme, niin kuin on sanottu. Ja tinkimättä siitä hyvinvointitasosta, joka on ollut ja on tavoitteenamme, ja joka kohta on kaiken arvon mitta.

Tämä lehtemme numero tuo siis viestin kaukaa rajojen takaa. Sitä on syytä jäädä kuuntelemaan. Mutta myös tekemään jotain, sillä palvelua yli rajojen ei enää voida sivuuttaa diakoniatyössä 1960-luvulla eikä vastedes. Se on oleellinen osa siitä tehtävästä, jonka meidän Herramme antoi käskiesään: "Rakastakaa lähimmäistänne niin kuin itseänne."

Pauli Vaalas

104

Diakonia 5
vuodelta 1968.

Diakonia3
vuodelta 1969.

Toimituksella on asiaa:

DIAKONIAN SUURTEMPAUS

Perunaa ja viljaa Pohjoisen katoalueille

- Keräystulos ylitti odotukset.
- Perunoita saapui n. 2,4 milj. kg eli 200—240 junan vaunullista.
- Viljaa tuli aluksi 233 000 kg ja kaikkiaan odotetaan saatavan 400 000 kg. Vilja on jauhettu peirillä ja se on antanut työtä seitsemälle myllylle.
- Peruna jaettiin rovastikuntiin seuraavasti:
Lapin 940 tn, Kemin 840 tn, Tornion 460 tn, Iin 100 tn ja Kalajoen 50 tn.
- Lahjoitukset tulivat seuraavista hiippakunnista:
Mikkelin, Laupan, Turun, Tampereen, Kuopion ja Helsingin. Hiippakunnat ovat paremmuusjärjestyksessä, siis eniten lahjoituksia saatiin Mikkelin hiippakunnasta.

Todella diakonian suurtempaukseksi voidaan sanoa keräystä, joka suunnattiin kadosta kärsineille alueille. Aivan kuin maasta polkaisten saatiin ihmiset eri puolilla maatamme innostumaan keräykseen, uhraustarvittiin vain pieni kehoitus ja ilmoitus lehdessä niin syntyi todella diakoninen teko. Tämän teon vetäjänä ja isänä on pidettävä Tornion rovastikunnan diakonianjohtajaa, pastori Lauri Impiötä. Hän on saanut yleistäkin tunnustusta työstään. Lauri Impiölle nimittäin annettiin Suomen Kuvalehden palkinto, joka vuosittain myönnetään vuoden huomattavimmasta kansalaistyöstä.

Tuohon edelle on pudonnut tiivistelmä Pohjoisen suuresta tempauksesta ja se on tavallaan vihje siitä, mihinpiin ensi kerralla kään-

nämme katseemme — pohjoiseen. Käymme kurkistamassa rajaseutuisaren kanssa mökkeihin, torppiin, taloihin sekä kuulostelemme rajan-

82

pinnan olosuhteita. Diakonisesta toiminnasta hiippakunta-, rovastikunta- ja seurakuntatasolla myös saamme vihjeitä. Toukokuun puoleen väliin kuitenkin menee ennenkuin näistä juttelemme.

Tällä kertaa ovat päällimmäisenä — kuten huomaatte — olleet Rautan opintopäivät. Valitettavasti emme voineet — emmekä oikeastaan saaneet edes pöydällemme — jalkaista muuta kuin pari siellä pidetyistä hyvistä esitelmistä. Vuosikokouksen "hedelmät" sen sijaan on näkyvissä keskempänä lehteä. — Kirkkaita kevätpäiviä ja työnlöä!

□

Leninki-HEROS

Mikankatu 8
Aikatalo valopiha
Puh. 65 44 26

- Diakonissan virkapukuja valmiina ja tilaustyönä sekä muita alan tarvikkeita

LABORATORIOTUTKIMUKSIA

YHTYNEET KLIINiset LABORATORIOT OY —
DE FÖRENADE KLINISKA LABORATORIERNA AB
Helsinki 12, Fredrikinkatu 20 A II kerros

Puhelimet

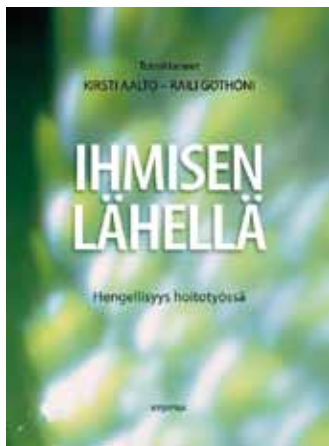
Vaihde	15 388
toim.joht. Pauli Merikallio myös suoraan	65 24 73
teknill. joht. Esteri Kalevo	65 75 20
Avoinsä klo 8.00—19.00, pyhäaattoina klo 8.00—13.00	

SUORITTA

- hormonitutkimuksia (dos. Elja Pitkänen)
- irtosolututkimuksia (prof. Lauri Saxén ja dos. Sakari Timonen)
- klinisen kemian tutkimuksia (fil.kand. Rakele Karttunen)
- serobakteriologisia tutkimuksia (tri Olli-Veikko Renkonen)
- veriryhmä (ABO+Rh) -tutkimuksia (tri Sirkka Kontiainen)
- virus-serologisia tutkimuksia (dos. Leevi Kärräinen)

HARALD BEKKEN (TOIM.):
FENGSELSLIV OG MENNESKEVERD
VERBUM FORLAG 2008.

KIRSTI AALTO JA RAILI GOTHÓNI
(TOIM.):
IHMISEN LÄHELLÄ
– HENGELLISYYS HOITOTYÖSSÄ
KIRJAJAJA 2009.

Vangin ihmisarvo

Norjalaiset vankilapapit ovat julkaisseet artikkelikokoelman *Fengselsliv og menneskeverd* (Vankilaelämä ja ihmisarvo). Se sisältää kirjoituksia syyllisyydestä ja surusta, sovittamisesta ja sovituksista. Kirjan on toimittanut vankilapastori Harald Bekken, joka jäi eläkkeelle Oslon vankilasta 2006.

Vankila on oma suljettu maailmansa. Kirja avaa näköaloja vankilan muurien taakse - myös niiden muurien taakse, jotka muodostuvat ennakkoluuloista ja asenteista. Kirjan artikkeleissa saavat äänensä kuuluviin niin vankilapapit, alan asiantuntijat kuin itse vangitut ihmisetkin.

Vankeus koettelee siihen tuomitun ihmisarvoa – arvoa, joka on luovuttamaton. Kirjan punaisena lankana kulkee ihmisarvon eri puolten esiin nostaminen. Se on enemmän kuin vain tasa-arvoisuutta yleisellä tasolla. Miten ihmisarvon kunnioittaminen näkyy käytännössä? Ihmisen arvostamiseen kuuluu myös auttaa tätä näkemään hänen vastuunsa rikoksistaan. Harald Bekken uskoo, että ihmisen on parempi tehdä asiat selviksi itselleen, tuntea syyllisyyttä ja vastuuta teoistaan kuin käydä elämässä eteenpäin valheiden ja selittelyjen varassa.

Tanskalainen vankilapastori Benny Birk Mortensen pohtii omassa artikkelissaan surun, syyllisyyden, vihan ja sovituksen välisiä suhteita. Hänen artikkelinsa nimi ”Kun suru ja syyllisyys vangitaan” on osuva. Sillä syyllisyyden käsittelyyn vankila ei ole kovin otollinen ympäristö. Hyvin usein syyllisyys kätkeytyy surun taakse. Suru ja syyllisyys ovatkin läheisempiä sukulaisia kuin kyse menetyksistä. Eikä surunkaan käsittely ole helppoa. Suruprosessiin saattaa kuulua myös vihan tunteita. Mikäli prosessissa ei ole sijaa vihalle, saattaa surutyö pysähtyä paikalleen eikä syyllisyyttäkään päästä käsittelemään. Ja tätä vihaa vankiloissa löytyy paljon.

Kirjassa on myös koskettava kertomus paastonajan keskustelupiiristä, jossa luetaan Jeesuksen kärsimyshistoriaa. Erityisen kiinnostavaksi nousee Juudaksen osuus. Mikäli Juudas ei olisi kavaltanut Jeesusta, kuinka sitten olisi käynyt? Sama kysymys elää Suomenkin vankiloissa. Juudaksen kohtaloon on monen helppo eläytyä.

– TIMO SIMPPULA
vankilapastori, Jokelan vankila

Perimmäisten kysymysten äärellä

Kirsti Aallon ja Raili Gothónin toimittamassa kirjassa *Ihmisen lähellä – Hengellisyys hoitotyössä* on yhdeksäntoista artikkelia hoito- ja hoivatyössä esiin tulevista hengellisistä kysymyksistä. Siinä tarkastellaan ihmisen hengellisiä tarpeita, sairauden aiheuttamaa kriisiä, hengellisen hoidon välineitä sekä hengellistä hoitoa erilaisissa tilanteissa.

Kirjoittajista kirkon sairaalasielunhoidon johtaja Kirsti Aalto kirjoittaa surusta ja kuolemasta. Aalto kirjoittaa yhdessä osastonhoitaja Marjaana Hanhiron kanssa ihmisen hengellisiä tarpeita sekä yhdessä poliisipappi Carita Pohjolan-Pirhosen kanssa hengellisestä tuesta suuronnettomuuksissa. Rovas-

ti Sirkku Eho valottaa sairauden aiheuttamaa kriisiä. Yliopettaja, teologian tohtori Raili Gothóni kirjoittaa lapsen hädästä ja hengellisestä tuesta avohoidossa sekä yhdessä VTM, lehtori Ulla Jokelan kanssa eri uskontojen ja kulttuurien haasteesta hoitotyössä. TM, sairaalapastori Matti Aho tuo konkreettisesti esille hengellisen hoidon välineitä. Johtava perheneuvoja Seppo Viljamaa kuvaa psyykkisesti sairaan hengellistä tukea. Sairaalapastori Tuija Kivikoski kirjoittaa muistisairaiden hengellisestä hoidosta. Kirjassa ei ole myöskään unohdettu työntekijän tarpeita: diakonissa, psykoterapeutti Leena Nissinen tarkastelee hoitajan työhyvinvoin-

tia. Kirjan on kuvittanut Yrjö Tavaiila.

Kirja on rakennettu monipuolisesti teoreettisen tarkastelun, kokemuksen ja käytännöllisten ohjeiden keskusteluna. Se jättää hyvin tilaa omille pohdintoille ja oivalluksille. Jokaisen artikkelin lopussa on lukijalle kysymyksiä pohdinnan ja keskustelujen tueksi.

Sairaudet ja kriisit muuttavat elämää. Elämän tutut kuviot särkyvät ja arvot asettuvat uuteen järjestykseen. Sairaudet ja kriisit saavat pohtimaan elämän perimmäisiä kysymyksiä. Potilaat toivovat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilta aikaa kuunnella mietteitä, jotka koskevat joskus koko olemassaoloa. Tuota aikaa vain ei

sosiaali- ja terveydenhuollossa yleensä ole. Nuo kysymykset jäävät usein vaille kuuntelijaa, vaikka kokemus siitä, että on tullut kokonaisvaltaisesti nähdyksi ja kuulluksi, edistää paranemista ja lievittää kipua.

Kirja on tarkoitettu perusteokseksi terveysalan opiskelijoille ja ammattilaisille. Se soveltuu kirjoittajienkin mukaan myös sosiaalialalle. Kirja tukee herkkyyttä havaita potilaiden ja asiakkaiden hengellisiä tarpeita. Se myös rohkaisee käyttämään aikaa kuunnella ja nähdä potilasta. Osa terveydenhuollon potilaista onneksi löytää tien diakoniatyöntekijän luokse ja voi ammattilaisen kanssa pohtia arvoja ja omaa ah-

distusta. Kirja auttaa muistamaan, että hengellisyys ei tyhjene keskusteluun, rukoukseen, Raamatun lauseisiin, hengelliseen musiikkiin, toimituksiin, vaan se voi olla muun muassa tarpeiden tunnistamista, muistelua, valokuvien katselua, huolenpitoa, omaisista huolehtimista.

Vaikka *Ihmisen lähellä* -kirjassa on monta kirjoittajaa, se on taitavasti toimitettu ehyt, harmoninen ja kaunis kokonaisuus. Sen lukeminen on hoitavaa ja innoittavaa. Suosittelen lämpimästi tätä kirjaa aktiiviseen käyttöön seurakuntadiakoniassa.

– TIINA SAARELA

MIKKO SALMI:
JEEUSKUN IKÄINEN MIES.
EDEL RECORDS FINLAND OY
2009

Jeesuksen ikäinen mies

Poppipappin tittelistä tunnettu Mikko Salmi on *Jeesuksen ikäinen mies*.

Se panee syystäkin kirkonmiehen miettimään. Salmi pyöräytti lokakuussa levyn, jossa hän, 33-vuotias pastorimies ja perheenisä, kontempoi omaa elämänkaartaan. ”Jeesuksen puheen tekee mielenkiintoiseksi juuri se, että äänessä on kolkytkolmevee-sinkku eikä kuusikymppinen kaiken kokenut kymmenen lapsen vaari”, Salmi kirjoittaa albumin kansilehdessä.

Juuri inhimillisyys levyssä koskettaakin. Salmi kirjoittaa simpeleitä, mutta rehellisiä lauluja oman elämänsä vaiheista, siinä turvallisessa toivossa, että ihmiseksi tullut Jeesus voi häntä näissä ymmärtää. ”Taisi olla raskas reissu sullakin?”, hän kysyy albumin nimikkobiisissä – ”33 mittarissa niin kuin mullakin”. Nasaretilaisen seuraajaksi vihkiytynyt tavallinen pappismies puhuu Mestarilleen rehellisin sanoin, myöntäen voimattomuutensa ymmärtää ja osata elää oikein. Sittemmin lauletaan nuoruuden kaikkivoipasta kaveruudesta, perhesuhteiden vaikeu-

desta, oman rakkauden löytämisen ihmeestä ja elämän jakamisen onnesta sekä kurkotetaan tulevaisuuteen yhdessä toisten kanssa. ”-- Luoja meitä siunatkoon.” Semmoinen ihmisen tie!

Musiikillisesti kappaleissa ei liene kestävyttä käyttötavaraksi.

Laulajana poppipappi Salmi vetää vertoja virsiä tulkitsevalle Samuli Edelmannille, mutta mitään ihan uutta hänen laulunsa eivät tuo Suomi-gospelin kenttään. Kun Jaakko Löytystä ja Pekka Simojosta riittää ammennettavaa nuoren seurakunnan ikivihreiksi, tyylillisesti Juha Tapion rinnalle asettuvan Salmen laulut liikkuvat Tapiota ja muita uudempia ”kristillisen popin” nimiä henkilökohtaisemmalla tasolla. Miksi toisaalta muuta tarvitsisikaan? Tällä levyllä kuuluu yhden miehen ääni ja tarina, tässä hetkessä kuunneltavaksi. Make Perttilän ansiokkaat sovitukset hivelevät korvaa, ja osaava bändi palvelee sekin sisältöä parhaalla mahdollisella tavalla.

– ELSA SIHVOLA

Kohtuuttomuuden sudenkuoppa

”Kahta minä sinulta pyydän – niin kauan kuin elän, älä niitä kiellä: pidä minusta kaukana vilppi ja valhe, älä anna köyhyyttä, älä rikkauttakaan. Anna ruokaa sen verran kuin tarvitsen. Jos saan kovin paljon, saatan kieltää Jumalan ja kysyä mielessäni: ’Mikä on Herra?’ Jos ylen määrin köyhdyn, saatan varastaa ja vannoa väärin, rikkoa Jumalani nimeä vastaan.”

(Sananl. 30:7-9)

Kristinuskoon kuuluu kohtuullisuuden periaate. Itse asiassa ahneutta on pidetty jopa kuolemansyntyinä. Ahneus voi kohdistua rahaan, valtaan, työhön, seksiin, ruokaan tai mihin tahansa sinänsä hyvään asiaan.

Kohtuullisuuden ongelmaan ovat aikojen saatossa tarttuneet Vanhan testamentin profeetat ja Uuden testamentin hahmot Johannes Kastajasta apostoli Paavaliin. Niin kauan kuin ihminen on maan päällä elänyt, aina toisella on ollut jotain, mitä on voinut itselleen havitella tai mitä on tarvinnut lisää saavuttaakseen onnellisuuden.

Myös Lutherin ajattelussa korostui kohtuullisuus. Yleensä meillä on mielikuva, että luterilainen työmo-raali on ankara ja työntekoa ihannoiva. Luther itse pu-

hui kohtuullisuudesta sekä työnantajan että työntekijän osalta. Hänen mukaansa työtä tulee tehdä kohtuullisesti ja lepoonkin tulee olla kohtuullisesti aikaa. Voitontavoittelussakin piti Lutherin mukaan olla kohtuullinen. Tämä kristinopin tulkinta toi kohtuullisuuden taloudelliseen ajatteluun.

Kun ihminen pysyy kohtuullisuudessa, hän todennäköisesti on aika hyvin tasapainossa. Toisaalta voi ajatella myös niin, että jos minä pysyn kohtuudessa, myös lähimmäinen saa kohtuullisen osan elämän hyvistä antimista. Aina näin ei käy, mutta kohtuullisuus antaa paremmat mahdollisuudet tasapainoiseen yhteiselämään kuin kohtuuttomuus. Kohtuuttomuus useinkin merkitsee itsekkyyttä, välinpitämättömyyttä toisen ihmisen tarpeista.

On helppo löytää kohtuuttomuuksia ympäriltään, mutta miten on oman elämän laita? Missä minä olen kohtuuton? Vaadinko muilta kohtuullisuutta, jotta voin itse elää kohtuuttomasti? En tarvita kovin syvälistä pohdintaa oivaltaakseni, että minun on joka päivä kyseltävä tätä itseltäni.

– KIRSI HIILAMO